

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA
SPÓŁKA AKCYJNA

**SPRAWOZDANIE ZARZĄDU
Z DZIAŁALNOŚCI
GRUPY KAPITAŁOWEJ
BANKU OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.
W 2017 ROKU**

Warszawa, marzec 2018 r.

SPIS TREŚCI

PODSUMOWANIE WYNIKÓW GRUPY BOŚ S.A.	4
I. CZYNNIKI I ZDARZENIA WPŁYWAJĄCE NA SYTUACJĘ FINANSOWĄ GRUPY W 2017 R.	5
1. SYTUACJA MAKROEKONOMICZNA.....	5
2. OPIS ISTOTNYCH ZDARZEŃ W 2017 R.	7
3. CZYNNIKI, KTÓRE MOGĄ MIEĆ WPŁYW NA WYNIKI SEKTORA BANKOWEGO I BANKU	9
II. WYNIKI FINANSOWE I DZIAŁALNOŚĆ GRUPY	12
1. RACHUNEK WYNIKÓW GRUPY	12
2. BILANS	15
2.1. Aktywa.....	16
2.1.1. Zmiany w strukturze aktywów.....	16
2.1.2. Kredyty i pożyczki	16
2.1.3. Kredyty i pożyczki udzielone w okresie sprawozdawczym	17
2.2. Jakość portfela kredytowego.....	17
2.3. Kapitał własny i zobowiązania razem	18
2.4. Źródła finansowania działalności.....	18
2.4.1. Zobowiązania wobec klientów	18
2.4.2. Struktura terytorialna źródeł finansowania.....	19
2.4.3. Informacje o zaciągniętych kredytach i umowach pożyczek	19
2.4.4. Informacje o zaciągniętych kredytach, umowach pożyczek, poręczeń i gwarancji, niedotyczących działalności operacyjnej Grupy	20
2.5. Aktywa i zobowiązania warunkowe	20
3. RÓŻNICA POMIĘDZY PROGNOZAMI A ZREALIZOWANYMI WYNIKAMI	21
4. STRATEGIA ROZWOJU GRUPY	21
4.1. Kierunki rozwoju Grupy	21
4.2. Kierunki rozwoju Banku	21
5. ORGANIZACJA GRUPY KAPITAŁOWEJ.....	22
5.1. Struktura Grupy Kapitałowej.....	22
5.2. Rodzaj prowadzonej działalności przez Spółki zależne BOŚ S.A.:	23
5.3. Inwestycje kapitałowe	23
6. UDZIAŁ GRUPY BOŚ W SEKTORZE.....	24
7. PODSTAWOWE PRODUKTY, USŁUGI I SFERY DZIAŁALNOŚCI GRUPY	24
7.1. Produkty bankowe.....	24
7.2. Liczba obsługiwanych klientów, rachunków, kart płatniczych i placówek	24
7.3. Informacje o rynkach zbytu, z uwzględnieniem podziału na rynki krajowe i zagraniczne	25
7.4. Oferta proekologiczna	25
7.5. Segment klientów korporacyjnych	25
7.6. Segment finansów publicznych	27
7.7. Segment klientów detalicznych.....	27
7.8. Działalność maklerska.....	30
7.9. Inicjatywa JESSICA w BOŚ S.A.	31
7.10. Współpraca z zagranicznymi instytucjami finansowymi w BOŚ S.A.	31
III. ZARZĄDZANIE RYZYKAMI I KONTROLA W GRUPIE.....	32
1. RYZYKO KREDYTOWE.....	32
2. RYZYKO FINANSOWE	35
2.1. Ryzyko płynności	35
2.2. Ryzyko stopy procentowej.....	38
2.2.1. Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej.....	38
2.2.2. Ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej	40

2.3.	Ryzyko walutowe.....	41
2.4.	Ryzyko cen instrumentów i towarów	42
3.	RYZIKO OPERACYJNE I BRAKU ZGODNOŚCI	43
3.1.	Ryzyko operacyjne.....	43
3.2.	Ryzyko braku zgodności.....	44
IV.	INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE	45
1.	OCENA ZARZĄDZANIA ZASOBAMI FINANSOWYMI W BOŚ S.A.	45
2.	UZALEŻNIENIE OD PARTNERÓW.....	45
3.	INFORMACJE O UDZIELONYCH W DANYM ROKU OBROTOWYM POŻYCZKACH UDZIELONYCH PODMIOTOM POWIĄZANYM EMITENTA.....	45
4.	INFORMACJE O PORĘCZENIACH I GWARANCJACH UDZIELONYCH JEDNOSTKOM POWIĄZANYM EMITENTA W DANYM ROKU OBROTOWYM.....	46
5.	TRANSAKcje Z PODMIOTAMI POWIĄZANYMI	46
6.	SEZONOWOŚĆ LUB CYKLICZNOŚĆ.....	46
7.	INFORMACJE O UMOWACH BANKU.....	46
7.1.	Umowy znaczące	46
7.2.	Umowy z Bankiem Centralnym i organami nadzoru	47
7.3.	Informację o zawarciu umowy, o której mowa w art. 141t ust. 1 ustawy prawo bankowe.....	47
7.4.	Umowy o dokonanie badań sprawozdań finansowych	47
7.5.	Wynagrodzenie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych	47
8.	CZYNNIKI I NIETYPOWE ZDARZENIA	47
9.	INFORMACJA O POSTĘPOWANIACH SĄDOWYCH.....	47
10.	ZMIANY W PODSTAWOWYCH ZASADACH ZARZĄDZANIA.....	48
11.	INFORMACJA O DYWIDENDZIE	48
12.	INFORMACJE O WARTOŚCI PRZYJĘTYCH PRZEZ BANK ZABEZPIECZEŃ.....	48
13.	GŁÓWNE INWESTYCJE.....	48
14.	INFORMACJE O WAŻNIEJSZYCH OSIĄGNIĘCIACH W DZIEDZINIE BADAŃ I ROZWOJU.	49
15.	INFORMACJA O PRZEWIDYWANYM ROZWOJU.....	49
16.	INFORMACJE PO DNIU BILANSOWYM.....	49
V.	OŚWIADCZENIE O STOSOWANIU ŁADU KORPORACYJNEGO.....	51
1.	ZASADY ŁADU KORPORACYJNEGO.....	51
2.	KONTROLA WEWNĘTRZNA.....	52
3.	AKCJONARIAT I PRAWA Z AKCJI	54
4.	ORGANY BANKU	57
5.	KONFLIKT INTERESÓW W BOŚ S.A.	66
6.	POLITYKA WYNAGRODZEŃ W BOŚ S.A.	66
6.1.	Polityka wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w BOŚ S.A.	66
6.2.	Program opcji menedżerskich	67
6.3.	Informacja na temat wynagrodzeń i zobowiązań wobec kluczowego personelu kierowniczego BOŚ S.A.	68
6.4.	Umowy dotyczące rekompensat dla osób zarządzających.....	68
6.5.	Zestawienie stanu posiadania akcji Banku przez Członków Zarządu Banku i Członków Rady Nadzorczej	68
VI.	OŚWIADCZENIE NA TEMAT INFORMACJI NIEFINANSOWYCH	69

PODSUMOWANIE WYNIKÓW GRUPY BOŚ S.A.

Grupę Kapitałową BOŚ S.A. na dzień 31 grudnia 2017 r. tworzył Bank Ochrony Środowiska S.A., pełniący rolę dominującą nad jednostkami bezpośrednio zależnymi: Domem Maklerskim BOŚ S.A., BOŚ Eko Profit S.A., BOŚ Ekosystem sp. z o.o., BOŚ Capital sp. z o.o. oraz jednostką zależną w sposób pośredni MS Wind sp. z o.o.

Grupa BOŚ S.A. zakończyła pierwszy etap wdrażania Strategii, którego celem była naprawa Banku i uruchomienie kluczowych projektów rozwojowych dających potencjał do istotnej poprawy wyników w przyszłości. W zakresie naprawy przeprowadzono wiele działań ukierunkowanych na restrukturyzację kosztową oraz wzrost dyscypliny odnośnie wydatkowania środków, czy też lepsze zarządzanie bilansem. Równolegle implementowano działania mitygujące kluczowe ryzyka związane z funkcjonowaniem Banku. W obszarze działań rozwojowych, wyłoniono i rozpoczęto wdrażanie kluczowych projektów biznesowych, takich jak: nowy proces kredytowy, klient zamożny, przygotowanie oferty dla strategicznych sektorów (w tym agro), a także bliższa współpraca z akcjonariuszami. Restrukturyzacja Banku i jego bilansu przynosi wymierne efekty finansowe, co potwierdzają wyniki Banku.

Grupa BOŚ S.A. wypracowała w 2017 r. zysk netto w kwocie 46,1 mln zł wobec straty w wysokości 60,1 mln zł w 2016 r. Działania naprawcze wdrażane w Banku oraz spółkach Grupy Kapitałowej, przyniosły poprawę rentowności Banku poprzez wzrost wyniku na działalności bankowej oraz redukcję kosztów działalności (po wyłączeniu składki BFG), w tym kosztów świadczeń pracowniczych. Priorytetowym celem BOŚ S.A. pozostaje dalszy wzrost rentowności Banku.

Grupa BOŚ S.A. w 2017 roku poprawiła wynik z tytułu odsetek, dywidend, wynik na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych oraz wynik z wymiany przy słabszym wyniku z tytułu opłat i prowizji, na działalności handlowej oraz z tytułu rachunkowości zabezpieczeń. Kluczowym czynnikiem, który wpłynął na wykazanie straty przez Grupę BOŚ S.A. w 2016 r. było utworzenie odpisów z tytułu utraty wartości kredytów związanych z portfelem kredytów na finansowanie farm wiatrowych w kwocie 97,9 mln zł.

Wyszczególnienie		2017	2016	Zmiana %
		tys. zł		
Wynik z tytułu odsetek	[1]	384 018	309 227	24,2
Wynik z tytułu opłat i prowizji		109 055	109 168	-0,1
Wynik odpisów (netto) z tytułu utraty wartości		-137 832	-208 759	-34,0
Ogólne koszty administracyjne, w tym:		-380 705	-381 050	-0,1
- składka i wpłaty na BFG		40 052	36 724	9,1
Zysk/strata netto		46 062	-60 148	x

Wyszczególnienie		2017	2016	Zmiana
		%		w p.p.
Marża odsetkowa na aktywach ogółem		1,9	1,5	0,4
Koszt ryzyka	[2]	-1,0	-1,4	0,4
Udział kredytów posiadających przesłanki utraty i wykazujących utratę wartości		11,9	11,0	0,9
Koszty/dochody (C/I)	[3]	64,5	74,6	-10,1
Łączny współczynnik kapitałowy (współczynnik wypłacalności)		15,06	14,28	0,78

[1] Wartościowo największą poprawę, Grupa osiągnęła w pozycji wynik z tytułu odsetek, który wzrósł o 74,8 mln zł, tj. o 24,2% w porównaniu do 2016 r. Wzrost wyniku odsetkowego był przede wszystkim rezultatem obniżenia kosztów odsetkowych, które zredukowano o 105,9 mln zł, tj. o 27,5%.

[2] Relacja wyniku odpisów z tytułu utraty wartości (wskaźnik koszt ryzyka) w 2017 r. do średniego stanu wartości kredytów i pożyczek w tym okresie wyniosła 1,0% wobec 1,4% w 2016 r., przy czym w 2016 r. kluczowym czynnikiem, który wpłynął na koszt ryzyka było utworzenie pod koniec 2016 r. odpisów z tytułu utraty wartości kredytów na finansowanie farm wiatrowych w kwocie 97,9 mln zł.

[3] BOŚ S.A. prowadzi także działania naprawcze mające na celu obniżenie kosztów działalności. Koszty świadczeń pracowniczych Grupy BOŚ S.A. zredukowano o 1,5% a w samym Banku o 6,4%, w stosunku do 2016 r., m.in. dzięki zmniejszeniu stanu zatrudnienia w Grupie o 6,6% (w Banku o 8,1%). W rezultacie wzrostu dochodów a także dzięki działaniom w zakresie optymalizacji kosztów Grupa BOŚ S.A. poprawiła relację kosztów do dochodów (wskaźnik C/I) osiągając poziom 64,5%, wobec 74,6% w 2016 r. i 88,3% w 2015 r.

Zgodnie ze Strategią, BOŚ S.A. rozwijał działalność na rynku finansowania projektów proekologicznych. Saldo kredytów proekologicznych na dzień 31 grudnia 2017 r. wynosiło 4,5 mld zł. Udział w portfelu kredytowym kredytów udzielonych na działania służące ochronie środowiska oraz wspierające zrównoważony rozwój stanowi 34,7% salda kredytów ogółem w Banku. Kwota umów zawartych w okresie od 1 stycznia 2017 r. do 31 grudnia 2017 r. na finansowanie działań proekologicznych wyniosła 736,9 mln zł. Kredyty te przeznaczone były głównie na inwestycje z dziedziny ochrony atmosfery, w tym na realizację przedsięwzięć z zakresu zrównoważonego budownictwa i efektywności energetycznej.

Bank w ramach realizacji Strategii restrukturyzuje sieć oddziałów. W okresie od 1 stycznia 2017 r. do 31 grudnia 2017 r. liczba placówek BOŚ S.A. zmniejszyła się o 20. Likwidacje oddziałów nie wpłynęły na spadek efektywności sprzedaży sieci. Bank uzyskał oszczędności w kosztach utrzymania placówek. Zmniejszana liczba oddziałów będzie rekompensowana poprzez rozwiązania związane z alternatywnymi kanałami dystrybucji.

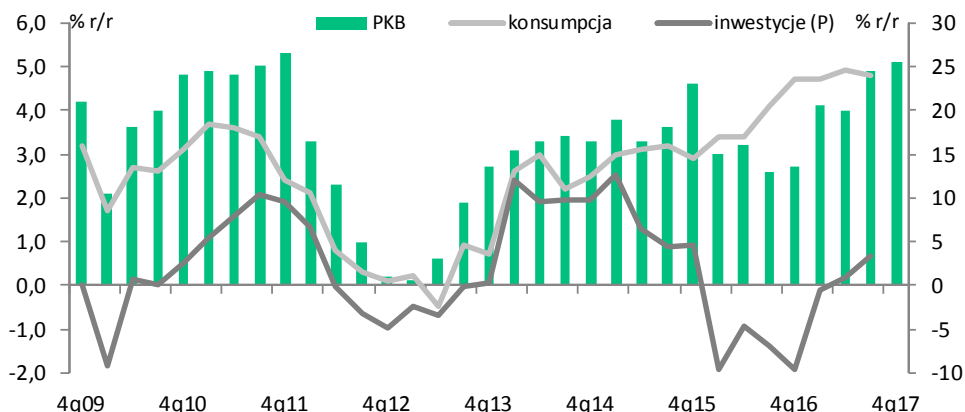
Grupa BOŚ S.A. posiada portfel kredytów na finansowanie inwestycji w farmy wiatrowe o łącznej wartości brutto 2 013,1 ml zł (netto 1 893,6 mln zł), którego udział w całym portfelu kredytowym (netto) Banku wynosi 15%. W 2016 r. miała miejsce zmiana regulacji rynkowych obejmujących sektor OZE, w tym nowelizacja ustawy o odnawialnych źródłach energii, która weszła w życie 1 lipca 2016 r. oraz ustawa o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych, która weszła w życie 15 lipca 2016 r. W związku z istotną zmianą uwarunkowań rynkowych wpływającą na jakość portfela farm wiatrowych, Bank zidentyfikował ryzyka związane z potencjalnymi skutkami negatywnych scenariuszy rozwoju sytuacji w tym sektorze a tym samym ewentualnego pogorszenia jakości portfela kredytowego (w krótkim i średnim okresie) związanego z negatywnym wpływem otoczenia regulacyjnego. Podobnie jak w poprzednim okresie w celu mitygacji potencjalnego pogłębienia negatywnego wpływu portfela farm wiatrowych na jakość portfela kredytowego, Bank kontynuował działania mające na celu regularną obsługę zawartych transakcji. We współpracy z podmiotami finansowymi oraz kredytobiorcami wypracowano wspólne stanowisko w zakresie obniżenia kosztów funkcjonowania farm wiatrowych oraz dokapitalizowania projektu lub pozyskania dodatkowych poręczeń od sponsorów i spółek powiązanych.

I. CZYNNIKI I ZDARZENIA WPŁYWAJĄCE NA SYTUACJĘ FINANSOWĄ GRUPY W 2017 R.

1. SYTUACJA MAKROEKONOMICZNA

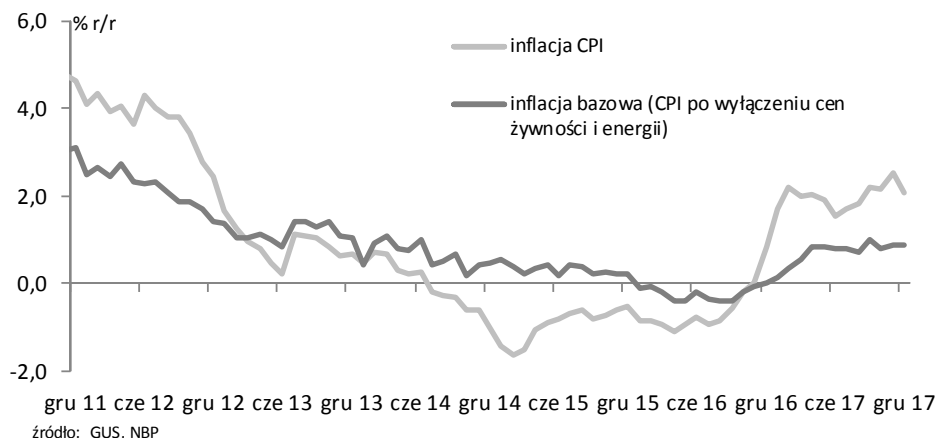
W 2017 r. tempo wzrostu produktu krajowego brutto wzrosło do 4,6% wobec 2,9% w 2016 r. Dużo wyższy wzrost PKB w 2017 r. był przede wszystkim wynikiem wzrostu dynamiki inwestycji do 5,4% r/r, po tym, jak w 2016 r. wartość inwestycji silnie spadła o blisko 8% r/r. Jednocześnie nadal największy wkład we wzrost PKB miało spożycie gospodarstw domowych. Dynamika konsumpcji prywatnej wzrosła w 2017 r. do 4,8% r/r z 3,9% r/r w 2016 r.

W 2017 r. kontynuowany był trend poprawy sytuacji na rynku pracy - stopa bezrobocia rejestrowanego obniżyła się do 6,6% na koniec roku wobec 8,2% w grudniu 2016 r. W 2017 r. liczba bezrobotnych spadła o 253 tys. osób do 1 082 tys. osób na koniec roku.

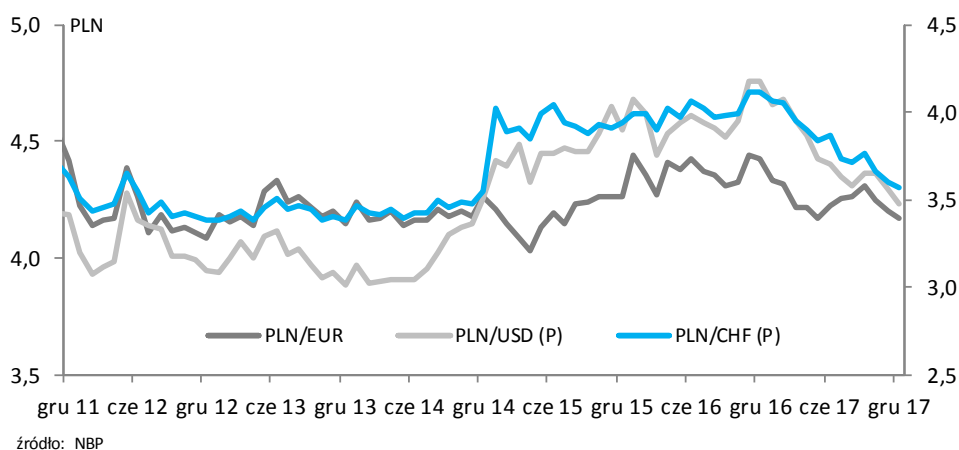
źródło: GUS

W 2017 r. dynamika cen w gospodarce przyspieszyła po okresie 2,5-roczej deflacji. W ujęciu średniorocznym indeks CPI wzrósł w 2017 r. o 2,0% wobec ujemnej dynamiki cen w 2016 r. Do wzrostu inflacji przyczynił się przede wszystkim dynamiczny wzrost cen żywności – m.in. efekt wyższych cen surowców rolnych na rynkach światowych oraz skokowego wzrostu cen owoców i warzyw na przełomie 2016/2017. Dodatkowo w kierunku wyższej inflacji oddziaływał wzrost cen nośników energii (wyższe ceny ropy naftowej i węgla oraz wzrost opłat na energię elektryczną i gaz dla odbiorców detalicznych), a także wzrost cen dóbr i usług zaliczanych do inflacji bazowej (CPI z wyłączeniem cen żywności i energii) za sprawą silnego popytu w gospodarce. Pomimo wyraźnego przyspieszenia wskaźnik CPI jedynie przez krótki okres ukształtował się na poziomie celu inflacyjnego NBP, przez większość 2017 r. utrzymując się poniżej 2,5%. W grudniu 2017 r. wskaźnik CPI wyniósł 2,1% r/r wobec 0,8% na koniec 2016 r.

Przez cały 2017 r. Rada Polityki Pieniężnej (RPP) utrzymała stabilne stopy procentowe - stopa referencyjna NBP ukształtowała się na poziomie 1,5%. Przez cały rok RPP podtrzymywała intencję stabilizacji parametrów polityki monetarnej w średnim okresie. W warunkach stabilnych stóp procentowych NBP oprocentowanie pożyczek na rynku międzybankowym było stabilne - stawka WIBOR 3M na koniec roku ukształtowała się poziomie 1,72%, nieznacznie poniżej poziomu z końca 2016 r. (1,73%).

Jednocześnie w 2017 r. RPP dokonała zmian dot. rezerwy obowiązkowej. W listopadzie RPP podjęła uchwałę o obniżeniu do 0% stopy rezerwy obowiązkowej od środków finansowych pozyskanych przez banki na co najmniej 2 lata (uchwała wejdzie w życie z 1 marca 2018 r.), zaś w grudniu - uchwałę o obniżeniu oprocentowania rezerwy obowiązkowej do poziomu 0,50% (wejście w życie z początkiem 2018 r.).

Po 2016 r., charakteryzującym się podwyższoną zmiennością notowań aktywów finansowych na globalnym rynku finansowym, w 2017 r. sytuacja na międzynarodowych rynkach finansowych uległa wyraźnej poprawie – nastąpił wyraźny spadek premii za ryzyko oraz obniżenie zmienności notowań aktywów finansowych. Korzystnej sytuacji rynkowej sprzyjała kombinacja poprawy koniunktury gospodarczej globalnie i niskiej presji inflacyjnej, skutkującej umiarkowanymi oczekiwaniami rynkowymi co do skali zacieśnienia polityki monetarnej przez główne banki centralne. Dodatkowym czynnikiem stabilizującym sytuację rynkową było ograniczenie ryzyka politycznego w Europie po wyborach prezydenckich we Francji.

Taki układ czynników sprzyjał popytowi na bardziej ryzykowne aktywa finansowe, skutkując silnym napływem kapitału na rynki wschodzące, co sprzyjało także notowaniom aktywów na polskim rynku finansowym we wszystkich jego głównych segmentach – walutowym, akcji i obligacji skarbowych. W 2017 r. miało miejsce wyraźne umocnienie kursu złotego – w skali całego roku złoty zyskał na wartości wobec dolara amerykańskiego (4,5%), wobec euro (4,2%) oraz wobec franka szwajcarskiego (2,0%). W 2017 r. indeks akcji WIG wzrósł o 30%, jednocześnie zawężeniu uległ spread rentowności polskich papierów skarbowych wobec ich odpowiedników na rynkach w USA (o ok. 30 pkt. baz.) i w Niemczech (o ok. 50 pkt. baz.).

2. OPIS ISTOTNYCH ZDARZEŃ W 2017 R.

Nagrody i wyróżnienia

- Konto oszczędnościowe EKOfit na pierwszym miejscu rankingu Totalmoney.pl – 10 marca 2017 r.
- „Byki i Niedźwiedzie” – nagroda dla najlepszego Domu Maklerskiego, zorganizowana po raz 23 przez Gazetę Giełdy Parkiet - dla najlepszego brokera 2016 roku - 15 marca 2017 r.
- Konto oszczędnościowe EKOfit na pierwszym miejscu rankingu Totalmoney.pl – 12 maja 2017 r.
- Konto oszczędnościowe EKOfit na drugim miejscu rankingu kont oszczędnościowych portalu Bankier.pl – 21 marca 2017 r.
- EKOkłata z Bonusem na trzecim miejscu w rankingu depozytów portalu Bankier.pl z dnia 28 marca 2017 r.
- EKOkonto bez Kosztów zajęło pierwsze miejsce w kategorii „Konta dla osób fizycznych” będącej częścią prestiżowego rankingu „50 największych banków w Polsce 2017” opracowywanego przez Miesięcznik Finansowy Bank. EKOkonto VIP zajęło trzecie miejsce w tym samym zestawieniu – 20 czerwca 2017 r.
- 8 projektów Grupy BOŚ wyróżnionych w raporcie „Odpowiedzialny Biznes w Polsce 2016 – „Postaw na słońce”, „Zielona ławeczka”, „Sklepiki szkolne – zdrowa reaktywacja”, „Zdrowo jem, więcej wiem”, #BrdnoTu, Pożyczka SCHROnisko oprocentowana, #Psyzdobywajabank, Raport ekologiczny – 31 marca 2017 r.
- Ekonomiści BOŚ na 2 miejscu rankingu zespołów ekonomistów przygotowywanym przez Gazetę Giełdy Parkiet i oceniającym trafność prognoz makroekonomicznych i rynku finansowego – 10 stycznia 2017 r. oraz 8 lipca 2017 r.
- BOŚ wyróżniony Białym Listkiem CSR przez tygodnik Polityka – 25 kwietnia 2017 r.
- Nagrody GPW – za najwyższy udział lokalnego animatora w obrotach akcjami na Głównym Rynku w roku 2016, za najwyższy udział w wolumenie obrotów kontraktami terminowymi na akcje w 2016 roku oraz za wysoką jakość raportowania transakcji do KDPW_TR w 2016 roku.
- Statuetka Platynowy Megawat – nagroda TGE za największą aktywność na rynkach gazu wśród domów maklerskich w roku 2016.
- Order Finansowy miesięcznika Home&Market dla bossa amIKE w kategorii Produkt Inwestycyjny.
- Nagroda Gazety Finansowej – Tytuł Finansowa Marka Roku 2017 w kategorii Dom Maklerski za nieustanne rozwijanie i wzbogacanie oferty oraz realizację licznych działań edukacyjnych, których celem jest wyposażenie klientów, zarówno instytucjonalnych jak i indywidualnych, w wiedzę niezbędną do skutecznego inwestowania i utrzymywanie od lat pozycji lidera rynku kontraktów terminowych.

Umowa pożyczki z EBI na finansowanie projektów inwestycyjnych

W dniu 13 czerwca 2017 r. została zawarta umowa pożyczki z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym, który udostępnił do dyspozycji BOŚ S.A. środki w wysokości 75 mln EUR na okres do 12 lat. Pożyczka przeznaczona jest na finansowanie projektów inwestycyjnych, w obszarze związanym z ochroną środowiska, utrzymaniem infrastruktury, produkcją i handlem. Co najmniej 40% środków przeznaczone będzie na działania promujące ograniczenie emisji gazów cieplarnianych do atmosfery (szerzej w pkt II. 2.4.1).

Rating

Agencja ratingowa Fitch Ratings Ltd potwierdziła oceny ratingowe dla Banku w dniu 16 lutego 2017 r. (raport bieżący nr 7/2017) a następnie w dniu 5 lutego 2018 r. (raport bieżący nr 6/2018): rating długoterminowy podmiotu (Long-term Foreign Currency IDR) na poziomie „B+” z perspektywą stabilną, rating krótkoterminowy (Short-term Foreign Currency IDR) na poziomie „B”, viability rating na poziomie „b+”, rating wsparcia (Support Rating) na poziomie 4, rating wsparcia (Support Rating Floor) na poziomie

„B” oraz krajowy rating długoterminowy (National Long-term Rating) na poziomie „BB+(pol)” z perspektywą stabilną, krajowy rating krótkoterminowy (National Short-term Rating) na poziomie „B(pol)”. Agencja potwierdziła również ratingi dla Programu Emisji Obligacji o maksymalnej wartości do 2 miliardów zł: krajowy rating długoterminowy (senior unsecured bond programme) na poziomie „BB+(pol)” i krajowy rating krótkoterminowy (senior unsecured bond programme) na poziomie „B(pol)”. Ponadto dla obligacji podporządkowanych serii R1 w wysokości 83 mln zł Agencja potwierdziła rating na poziomie „BB-(pol)”.

Agencja do czynników, które mogą wpłynąć na podwyższenie ratingu zaliczyła m.in. pomyślnie wdrożenie programu postępowania naprawczego, ograniczenie koncentracji ryzyka kredytowego, stałe generowanie zysków oraz utrzymywanie silniejszych buforów kapitałowych.

Obligacje podporządkowane

W dniu 28 lutego 2017 r. Bank dokonał przedterminowego wykupu 100 000 sztuk obligacji podporządkowanych serii G w łącznej kwocie 100 mln zł powiększonej o należną kwotę odsetek. Wykupione obligacje z chwilą dokonania wykupu zostały umorzone (raport bieżący nr 8/2017).

Bank w drugiej połowie 2017 roku przeprowadził emisję obligacji podporządkowanych serii AA na łączną kwotę 100 mln zł.:

- w dniu 28 lipca 2017 r. wyemitował 7-letnie obligacje podporządkowane serii AA1 w kwocie nominalnej 34,2 mln zł i uzyskał zgodę KNF na zakwalifikowanie serii AA1 do kapitału Tier 2 w dniu 26 października 2017 r.
- w dniu 31 października 2017 r. Bank wyemitował 7-letnie obligacje podporządkowane serii AA2 w kwocie nominalnej 65,8 mln zł i uzyskał zgodę KNF na zakwalifikowanie serii AA2 do kapitału Tier 2 w dniu 14 grudnia 2017 r.

Ustawa o odnawialnych źródłach energii

Ustawa o odnawialnych źródłach energii z dnia 20 lutego 2015 r. (z późn. zmianami) wprowadziła nowy system wsparcia inwestycji w odnawialne źródła energii w postaci aukcji. Zastępuje on wygaszany system tzw. zielonych certyfikatów.

Pierwsza edycja aukcji, mająca charakter pilotażowy, odbyła się 30 grudnia 2016 r. Kolejne aukcje odbyły się czerwca 2017 r.

28 czerwca 2017 r. Ministerstwo Energii opublikowało projekt zmian Ustawy o odnawialnych źródłach energii (Projekt 2.6 z dnia 16 czerwca 2017),. Początkowo planowano wprowadzenie projektowanych zmian na wrzesień/październik 2017 r., jednakże do końca roku 2017 projekt nie trafił pod obrady Sejmu z uwagi na konieczność zatwierdzenia proponowanego systemu wsparcia przez Komisję Europejską. W dniu 13 grudnia 2017 r. Komisja Europejska opublikowała komunikat dotyczący zatwierdzenia polskiego programu wsparcia energii ze źródeł odnawialnych, co otworzyło drogę do przyjęcia przygotowanej nowelizacji Ustawy o OZE.

Ministerstwo Energii opublikowało w dniu 19 lutego 2018 roku kolejny projekt zmian Ustawy o odnawialnych źródłach energii (Projekt 2.8 z dnia 19.02.2018 r.), który przewiduje m.in. zmianę zasad opodatkowania elektrowni wiatrowych podatkiem od nieruchomości, pobieranym na podstawie ustawy z dnia 12 stycznia 1991 roku o podatkach i opłatach lokalnych i przywrócenie w tym zakresie stanu sprzed zmian dokonanych ustawą o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych.

Brak nowelizacji ustawy o OZE wpływa na zwiększone podejście ostrożnościowe w zakresie zaangażowania Banku w nowo realizowane projekty w aukcyjnym systemie wsparcia.

Ponadto z końcem września 2017 r. weszła w życie ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. o zmianie ustawy o odnawialnych źródłach energii (poselska nowelizacja), wprowadzająca mechanizm powiązania opłaty zastępczej z rynkowymi cenami świadectw pochodzenia energii z OZE. Rozwiązanie to oznacza regulacyjne ograniczenie dynamiki wzrostu cen opłaty zastępczej, co przekładać będzie się także na dynamikę wzrostu cen zielonych certyfikatów.

Zmiana ta stanowiła podstawę do wypowiedziania przez sprzedawców zobowiązanych długoterminowych kontraktów na sprzedaż zielonych certyfikatów, w których ceny certyfikatów zostały określone w odniesieniu do jednostkowej opłaty zastępczej.

22 sierpnia 2017 r. opublikowano Rozporządzenie Ministerstwa Energii wprowadzające na 2018 r. i na 2019 r. wielkość obowiązku udziału OZE ze źródeł odnawialnych innych niż biogaz odpowiednio na poziomie 17,5% i 18,5%, natomiast ze źródeł biogazowych w obu latach na poziomie 0,5% (w 2017 roku

wynosi on odpowiednio 15,4% i 0,6%). W stosunku do zapisów nowelizacji Ustawy o OZE z 22 czerwca 2016 r. (w której ten obowiązek określono na poziomie 19,35%, natomiast ze źródeł biogazowych 0,65%), jest to poziom niższy niż dopuszczalny i w ocenie ekspertów branżowych jest niewystarczający do osiągnięcia celu redukcji nadwyżki zielonych certyfikatów. Nie mniej jest wskazaniem intencji ustawodawcy do poprawę sytuacji na rynku zielonych certyfikatów.

Prawo ochrony środowiska

Pod koniec maja br. weszła w życie ustawa z dnia 7 kwietnia 2017 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska, wprowadzająca zmiany w organizacji systemu finansowania ochrony środowiska w Polsce. Nowelizacja dotyczy zmiany statusu WFOŚiGW z samorządowej osoby prawnej na jednostkę podległą Ministrowi Środowiska i NFOŚiGW. Powyższe zmiany mogą sprzyjać większemu włączeniu Banku Ochrony Środowiska w system finansowania rozwiązań proekologicznych, w zakresie wykorzystania i obsługi środków krajowych kierowanych na ten cel.

W dniu 16 października Prezydent podpisał ustawę z dnia 15 września 2017 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw, mającą na celu implementację dyrektywy o emisji zanieczyszczeń ze średnich obiektów spalania, czyli tzw. dyrektywę MCP.

Dyrektywa znacznie zaostrza normy emisji dla dwutlenku siarki, tlenków azotu i pyłu dla ok. 3600 takich obiektów w Polsce (wg danych KOBiZE). Będzie obowiązywać od roku 2025 dla obiektów o mocy cieplnej od 5 MW do 50 MW oraz od 2030 roku dla obiektów o mocy cieplnej od 1 MW do 5 MW. Dyrektywą MCP objętych będzie ponad 50% koncesjonowanych przedsiębiorstw ciepłowniczych, ale część obiektów może zostać objęta tzw. derogacjami. Z kolei nowe instalacje muszą spełniać wymogi już od 20 grudnia 2018 r.

Prawo wodne

W dniu 2 sierpnia 2018 r. Prezydent RP podpisał Ustawę z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne. Najważniejszą zmianą wprowadzoną ustawą jest modyfikacja systemu zarządzania zasobami wodnymi, przewidująca utworzenie Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. Podmiot ten ma realizować politykę zlewniową gospodarowania wodami, co wiąże się z przeniesieniem wpływów za korzystanie z wód z WFOŚiGW do nowo utworzonej instytucji.

Programy Unijne

W unijnej perspektywie finansowej 2014-2020 wśród wspieranych kierunków rozwoju znalazło się między innymi przejście na gospodarkę niskoemisyjną oraz dostosowanie do zmian klimatu i efektywnego gospodarowania zasobami. Środki dystrybuowane będą m.in. w ramach: Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko oraz Regionalnych Programów Operacyjnych. Uruchamianie działań inwestycyjnych powinno zwiększyć popyt na finansowanie bankowe, uzupełniające dostępne środki Unii Europejskiej.

Postęp w wydatkowaniu funduszy UE z Nowej Perspektywy nie jest w pełni zadowalający, a uruchomienie instrumentów finansowych w ramach programów operacyjnych nie zostało jeszcze zakończone. Opóźnienia w tym zakresie przekładają się na opóźnienia w udzielaniu wsparcia oraz współfinansowania na rzecz ostatecznych odbiorców i wpływają na to, że znaczące środki wydatkowane zostaną w końcowych latach rozliczania funduszy UE (2021-2022).

3. CZYNNIKI, KTÓRE MOGĄ MIEĆ WPŁYW NA WYNIKI SEKTORA BANKOWEGO I BANKU

Uznanie umów za nieważne przez Energa – Obrót S.A.

Bank w dniu 18 września 2017 r. powziął, na podstawie przesłanych przez Klientów pism, informację, że:

- 1) Energa – Obrót S.A. doszła do przekonania, iż Umowy są bezwzględnie nieważne, a to ze względu na ukształtowanie ich treści w sposób sprzeczny z ustawą z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych.
- 2) W celu potwierdzenia powyższego stanowiska, Energa – Obrót S.A. podjęła decyzję o wniesieniu powództwa o ustalenie nieważności Umów do właściwych sądów.
- 3) Biorąc pod uwagę powyższe Energa – Obrót S.A. informuje, że zaprzestaje zawierania transakcji pozasesyjnych na warunkach określonych w umowach.

W dwóch procesach z powództwa Energa Obrót - Bank oraz klient - występował jako strona pozwana, jednakże po zawarciu pomiędzy Bankiem i klientami umów cesji zwrotnych i wobec tego utratą interesu prawnego, Energa wycofała pozwy wobec Banku.

W związku z powyższym Bank nie przewiduje aby z tego tytułu mogły ciążyć na Banku dodatkowe koszty wynikające z prowadzonych sporów. Jednak w związku z toczącymi się procesami sądowymi oraz różną polityką procesową poszczególnych klientów, wybrani Klienci Banku mogą doświadczyć przejściowych problemów płynnościowych związanych z zaniechaniem sprzedaży certyfikatów w okresie trwania sporu lub też mogą być narażone na zwiększone koszty obsługi prawnej sporów. Jako ograniczenie powyższego ryzyka Bank wskazuje, że wszyscy Klienci, jakkolwiek funkcjonują w formule SPV, należą do silnych kapitałowo grup o międzynarodowym zasięgu. Mitygantem ryzyka może być dostosowanie warunków finansowania do bieżących przepływów i pokrywanie kosztów procesu przez Sponsora. Klienci zamierzają kontynuować działalność i obsługiwać raty kapitałowo-odsetkowe.

Bank na bieżąco monitoruje sytuację tych kilku Klientów Banku (dotyczy około 12% portfela farm wiatrowych), a dodatkowo informuje, że środki zgromadzone na rachunkach Klientów są wystarczające do bieżącej obsługi zobowiązań. W skutek powyższych informacji Bank dla szacowania przyszłych przepływów pieniężnych w IV kwartale 2017r. zaimplementował do modelu wyceny dla ww. podmiotów rynkowe ceny zielonych certyfikatów i dokonał wyceny przejściowych problemów ze sprzedażą tych certyfikatów. Wszelkie bieżące i znane Bankowi informacje dotyczące kosztów i ewentualnych przesunień uzyskiwania przychodów przez klientów pozostających w sporach sądowych zostały odzwierciedlone w modelach wyceny farm wiatrowych na 31 grudnia 2017 roku.

Ryzyko spadku ceny zielonych certyfikatów

W ramach analizy zdolności kredytowej spółek wiatrowych przed udzieleniem kredytu dokonywana była ocena wrażliwości poszczególnych projektów na zmiany parametrów przychodowo-kosztowych, w szczególności spadek cen zielonych certyfikatów przy jednoczesnym przyjęciu konserwatywnego scenariusza w zakresie produktywności projektów (P90). W celu zabezpieczenia sezonowego spadku przychodów, standardem w finansowanych projektach było ustanowienie rezerwy w formie Rachunku Rezerwy Obsługi Długu (RROD), na którym gromadzone są środki w wysokości krotności miesięcznej raty kapitałowo – odsetkowej. Stosowne zapisy umowne obligują klientów do ich uzupełniania w przypadku skorzystania z rezerwy na spłatę zadłużenia.

Stosując zasady ostrożnej wyceny, przy szacowaniu przyszłych przepływów pieniężnych Bank przyjął cenę zielonych certyfikatów w okresie prognozowanym poniżej obecnej wartości rynkowej. Jednocześnie do wyceny ekspozycji przyjmowana jest prognoza produktywności w oparciu o scenariusz P75 lub P90. Dla farm wiatrowych produkujących energię od co najmniej 5 lat, przyjmowana jest średnia, wynikająca z rzeczywistej produkcji energii w poszczególnych latach. Dodatkowo ryzyko obniżonych cen mitygowane jest bardzo dobrą wietrznością w roku 2017, co dodatkowo pozytywnie wpływa na generowane przez Klientów przepływy pieniężne.

Istotnym elementem jest również fakt, że rynek otworzył się na zawieranie umów PPA gwarantujących cenycy najmniej w perspektywie roku 2018. Ceny gwarantowane w umowach są wyższe od ostrożnościowo przyjętych przez Bank ścieżek cenowych.

Ryzyko wynikające ze zmiany podstawy naliczania podatku od nieruchomości

Ostateczne decyzje w sprawie wysokości stawki opodatkowania podejmowane są przez gminy, na terenie których zlokalizowane są farmy.

Niezależnie od wyników rozstrzygnięć ww. ustaleń, Bank realizuje monitoring wpływu podwyższonego podatku na zdolność kredytową farm, przy założeniu zwiększonego podatku.

Jednocześnie projekt kolejnej nowelizacji Ustawy o OZE, opublikowany przez Ministerstwo Energii 28 czerwca 2017 r., przewiduje m.in. zmianę zasad opodatkowania elektrowni wiatrowych podatkiem od nieruchomości, pobieranym na podstawie ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych i przywrócenie stanu prawnego w zakresie opodatkowania farm obowiązującego w poprzednich latach. Ewentualne przyszłe rozwiązania prawne, mogą wpłynąć na poprawę sytuacji ekonomiczno-finansowej klientów.

Ryzyko wynikające ze zniesienia obowiązku odkupu energii

Znowelizowana Ustawa o OZE likwiduje obowiązek odkupu, co wpływa na większą zależność przychodów od warunków kontraktowych zawieranych umów sprzedaży energii. Jedną z potencjalnych ścieżek mitygowania ryzyka wynikającego ze zniesienia obowiązku odkupu energii może być także rozwój technologii magazynowania, a dla mniejszych projektów - współpraca z nowo tworzonymi strukturami klastrów energetycznych.

Do pozostałych czynników, które mogą mieć wpływ na wyniki Banku w perspektywie najbliższych kwartałów należy zaliczyć:

- **skutki ewentualnego ustawowego rozwiązania kwestii kredytów mieszkaniowych w CHF i innych walutach obcych**

Na dzień publikacji niniejszego raportu nie jest znana ostateczna forma ustawowego rozwiązania kwestii kredytów mieszkaniowych ustawy. Implementacja proponowanych obecnie inicjatyw w zakresie przewalutowania kredytów hipotecznych w walutach obcych miałyby negatywny wpływ na wyniki finansowe sektora bankowego i BOŚ S.A.;

- **ryzyko istotnego osłabienia kursu złotego wobec CHF i EUR**

Zdarzenie takie spowodowałoby wzrost wolumenu kredytów walutowych, co oznacza z jednej strony wzrost wymogu kapitałowego z tytułu tych kredytów, z drugiej natomiast konieczność zapewnienia odpowiednio większego finansowania. W przypadku trwałej znaczącej deprecjacji PLN względem walut obcych, zwłaszcza CHF, należałoby się liczyć z pogorszeniem jakości portfela walutowych kredytów hipotecznych;

- **ryzyko wzrostu zmienności na globalnym rynku finansowym oraz obniżenie ratingu zarówno krajowego, jak i Banku**

Skutki dla Banku mogą obejmować m.in. zwiększony koszt finansowania zewnętrznego, jak również utrudnienia w dostępie do finansowania zagranicznego oraz realizacji transakcji z zakresu zarządzania ryzykiem walutowym i stopy procentowej;

- **ryzyko utrzymywania się stóp procentowych na niskim poziomie lub kolejne obniżki stóp procentowych zarówno w PLN jak i walutach obcych**

Ewentualne dalsze obniżki stóp procentowych doprowadziłyby do zawężenia realizowanej marży odsetkowej netto i spadku wyniku odsetkowego z uwagi m.in. na ograniczenia ustawowe wysokości odsetek, brak możliwości dalszego obniżenia oprocentowania rachunków bieżących czy też klauzule umowne dot. nieuwzględniania ujemnych stawek w przypadku finansowania hurtowego w walutach obcych.

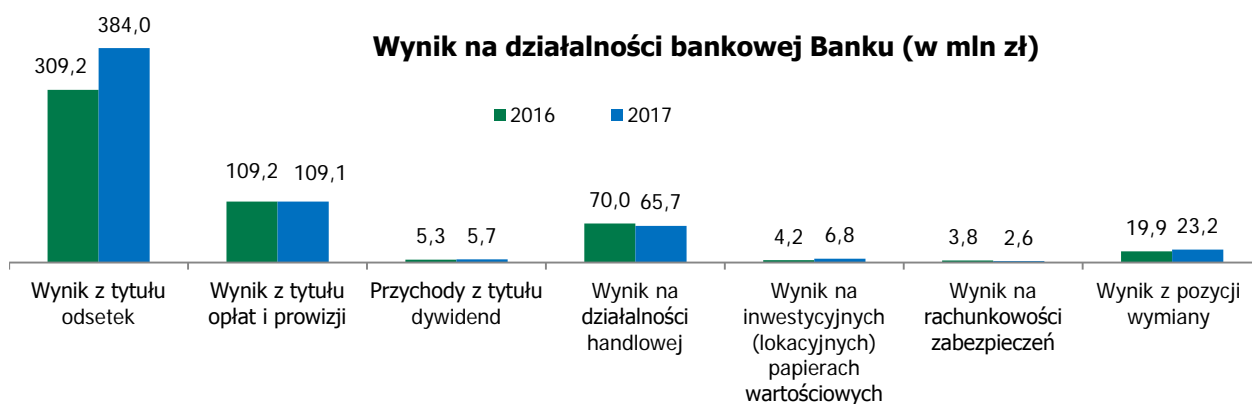
II. WYNIKI FINANSOWE I DZIAŁALNOŚĆ GRUPY

1. RACHUNEK WYNIKÓW GRUPY

Grupa BOŚ S.A. wypracowała w 2017 r. zysk netto w wysokości 46,1 mln zł wobec straty w wysokości 60,1 mln zł w 2016 r. Poprawa wyniku jest efektem konsekwentnie prowadzonej naprawy Banku oraz spółek Grupy Kapitałowej, która przyniosła znaczny wzrost dochodów z podstawowej działalności, przy ograniczeniu kosztów wynagrodzeń.

Wyszczególnienie	2017	2016	Zmiana %
	tys. zł		
Przychody z tytułu odsetek i o podobnym charakterze	663 541	694 688	-4,5
Koszty z tytułu odsetek i podobne koszty	-279 523	-385 461	-27,5
Wynik z tytułu odsetek	384 018	309 227	24,2
Przychody z tytułu opłat i prowizji	144 464	140 145	3,1
Koszty z tytułu opłat i prowizji	-35 409	-30 977	14,3
Wynik z tytułu opłat i prowizji	109 055	109 168	-0,1
Przychody z tytułu dywidend	5 735	5 264	8,9
Wynik na działalności handlowej	65 712	69 980	-6,1
Wynik na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych	6 788	4 214	61,1
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	2 596	3 821	-32,1
Wynik z pozycji wymiany	23 213	19 926	16,5
Pozostałe przychody operacyjne	17 062	13 155	29,7
Pozostałe koszty operacyjne	-23 934	-23 858	0,3
Wynik odpisów (netto) z tytułu utraty wartości	-137 832	-208 759	-34,0
- kredyty farm wiatrowych	-12 256	-97 912	-87,5
Ogólne koszty administracyjne	-380 705	-381 050	-0,1
Wynik na działalności operacyjnej	71 708	-78 912	x
Zysk/Strata brutto	71 708	-78 912	x
Obciążenia podatkowe	-25 645	18 764	x
- część bieżąca	-36 100	-2 808	1 185,6
- część odroczone	10 454	21 572	-51,5
Zysk/Strata netto	46 062	-60 148	x

W 2017 r. Grupa BOŚ S.A. osiągnęła wyższy o 14,5% wynik na działalności bankowej w porównaniu do 2016 r. Bank w kolejnych latach sukcesywnie poprawia wyniki z podstawowej działalności. Wynik na działalności bankowej wyniósł 597,1 mln zł w 2017 r. wobec 521,6 mln zł w 2016 r. oraz 485,9 mln zł w 2015 r.

Grupa BOŚ S.A. w 2017 roku poprawiła wynik z tytułu odsetek, dywidend wynik na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych oraz wynik z wymiany przy słabszym wyniku z tytułu opłat i prowizji, na działalności handlowej oraz z tytułu rachunkowości zabezpieczeń. Kluczowym czynnikiem, który wpłynął na wykazanie straty przez Grupę BOŚ S.A. w 2016 r. było utworzenie odpisów z tytułu utraty wartości kredytów na finansowanie farm wiatrowych w kwocie 97,9 mln zł.

W 2017 r. Grupa BOŚ S.A. wypracowała wyższy o 24,2% niż w 2016 r. wynik z tytułu odsetek, który wyniósł 384,0 mln zł wobec 309,2 mln zł w 2016 r. Wzrost wyniku odsetkowego był efektem wyższego tempa spadku kosztów odsetkowych niż spadku przychodów.

Przychody z tytułu odsetek i o podobnym charakterze spadły o 31,1 mln zł, tj. o 4,5% w 2017 r. w porównaniu do 2016 r. Zmiana przychodów była efektem niższych przychodów odsetkowych z portfela kredytowego klientów korporacyjnych o 10,6 mln zł tj. o 3,2%, finansów publicznych - zmniejszenie o 7,4 mln zł, tj. o 11,8%, oraz od klientów detalicznych o 8,8 mln zł, tj. 5,4% na skutek obniżenia średniego salda depozytów jak również z powodu obniżenia oprocentowania depozytów, głównie na skutek spadku średniego salda kredytów.

Przeciętna podstawowa stopa oprocentowania kredytów udzielonych przez Bank w 2017 r.:

- w złotych wyniosła 4,28%, wobec 4,30% w 2016 r.,
- w walutach obcych wyniosła 2,23%, wobec 2,11% w 2016 r.

Przychody od instrumentów finansowych były niższe o 3,9 mln zł, tj. o 2,8%.

Koszty z tytułu odsetek zmniejszyły się o 105,9 mln zł, tj. o 27,5%. Największy wpływ na ich obniżenie miał spadek o 41,0 mln zł, tj. 46,4% kosztów instrumentów finansowych i był skutkiem wykupu w maju 2016 r. wysokokosztowych euroobligacji oraz wykupu w lutym 2017 r. podporządkowanych obligacji własnych serii G o wartości nominalnej 100 mln zł. W I kwartale 2017 r. przedterminowy wykup obligacji własnych serii G miał także jednorazowy wpływ na poprawę wyniku odsetkowego w kwocie 6 mln zł. Seria ta zakładała podwyższenie marży po pięciu latach od momentu emisji, co było księgowo ujmowane w bieżących kosztach w postaci korekty odsetek liczonych metodą efektywnej stopy procentowej. Z uwagi na wykup obligacji serii G oraz brak konieczności wejścia w okres podwyższonej marży, w lutym br. wyksięgowano naliczoną przez 5 lat negatywną korektę odsetek w kwocie 6 mln zł.

Bank w drugiej połowie 2017 r. przeprowadził emisję obligacji podporządkowanych serii AA na łączną kwotę 100 mln zł.

Koszty przyjętych depozytów i rachunków segmentu detalicznego zmniejszyły się o 46,2 mln zł, tj. o 22,1%, głównie na skutek obniżenia oprocentowania depozytów. Koszty depozytów klientów korporacyjnych spadły o 19,7 mln zł tj. o 31,2%, na skutek obniżenia średniego salda depozytów jak również z powodu obniżenia oprocentowania depozytów.

Przeciętna podstawowa stopa oprocentowania depozytów pozyskanych przez sieć placówek Banku w 2017 r.:

- w złotych wyniosła 1,58%, wobec 1,93% w 2016 r.,
- w walutach obcych wyniosła 0,62%, wobec 0,36% w 2016 r.

W efekcie wzrostu wyniku odsetkowego przy zmniejszeniu sumy bilansowej, marża odsetkowa na aktywach ogółem, liczona jako relacja wyniku odsetkowego do średniego stanu aktywów z początku i końca roku, wzrosła z poziomu 1,5% do poziomu 1,9% w 2017 r. Tym samym, na koniec 2017 r. różnica marży odsetkowej Banku do sektora zmniejszyła się do -0,5 p.p. z poziomu -0,9 p.p. na koniec 2016 r.

Wynik Grupy z tytułu opłat i prowizji wyniósł 109,1 mln zł i obniżył się o 0,1% w 2017 r. w porównaniu do 2016 r. Przychody z tytułu opłat i prowizji wrosły o 4,3 mln zł, tj. 3,1% głównie w związku z wyższymi przychodami o 10,8 mln zł, tj. 17,5% z opłat z tytułu operacji papierami wartościowymi, przy spadku prowizji z tyt. opłat BFG o 6,6 mln zł, tj. 96,5%, niższymi prowizjami od gwarancji akredytyw o 0,4 mln zł tj. 8,9%.

Koszty z tytułu opłat i prowizji wrosły o 4,4 mln zł, tj. o 14,3%, głównie na skutek wyższych opłat z tytułu działalności maklerskiej o 4,0 mln zł, tj. 21,5%, przy spadku prowizji z tytułu udzielonych kredytów i pożyczek oraz opłat z tytułu usług Euronet.

Przychody z tytułu dywidend w 2017 r. zwiększyły się o 0,5 mln zł, tj. 8,9% w relacji do 2016 r. Na przychody z tytułu dywidend składa się dywidenda wypłacona przez Kemipol sp. z o.o. w wysokości 5,2 mln zł za 2017 r. Bank otrzymał w 2016 r. 4,8 mln zł od spółki Kemipol sp. z o.o. oraz 0,3 mln zł ze spółki WODKAN Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji S.A. (w 2016 roku 0,3 mln zł).

Wynik Grupy BOŚ S.A. na działalności handlowej w 2017 r. wyniósł 65,7 mln zł wobec 70,0 mln zł w 2016 r., głównie na skutek słabszego wyniku na papierach wartościowych przeznaczonych do obrotu o 7,9 mln zł przy poprawie wyniku na pochodnych instrumentach finansowych o 3,7 mln zł.

W 2017 r. w porównaniu do poprzedniego roku korzystniej ukształtował się wynik odpisów z tytułu utraty wartości, który wyniósł -137,8 mln zł wobec -208,8 mln zł w 2016 r. Saldo odpisów na kredyty udzielone klientom segmentu korporacyjnego wyniosło 119,1 mln zł wobec 162,2 mln zł w 2016 r. a saldo segmentu detalicznego wyniosło 11,5 mln zł wobec 48,1 mln zł w 2016 r. Na wynik odpisów w segmencie korporacyjnym wpłynęło głównie dotworzenie odpisów dla indywidualnie istotnych klientów korporacyjnych.

Ogólne koszty administracyjne Grupy wyniosły 380,7 mln zł i zmniejszyły się o 0,3 mln zł tj. o 0,1% w stosunku roku 2016, pomimo wzrostu składki na BFG o 3,3 mln zł.

Koszty świadczeń pracowniczych Grupy BOŚ S.A. w 2017 r. w stosunku do roku 2016 były niższe 1,5%. Podkreślić należy, że w samym Banku koszty świadczeń pracowniczych spadły o 6,4%. Spadek kosztów wynagrodzeń spowodowany był zmniejszeniem zatrudnienia w całej Grupie BOŚ S.A. o 6,6% a w Banku o 8,1% wobec stanu na dzień 31 grudnia 2016 r.

Wyszczególnienie	31.12.2017	31.12.2016	Zmiana %
	w etatach		
Zatrudnienie w BOŚ S.A.	1 315	1 431	-8,1
Zatrudnienie w spółkach zależnych	250	245	2,0
Razem zatrudnienie w Grupie BOŚ S.A.	1 565	1 676	-6,6

Efektywność i bezpieczeństwo działania Grupy

Poniżej przedstawiono najważniejsze wskaźniki rentowności i efektywności działania Grupy oraz metodologię ich obliczenia:

Wyszczególnienie	2017	2016	Zmiana w p.p.
	%		
Stopa zwrotu z kapitału (ROE) ¹	2,5	-3,7	6,2
Stopa zwrotu z aktywów (ROA) ²	0,2	-0,3	0,5
Marża odsetkowa na aktywach ogółem ³	1,9	1,5	0,4
Koszt ryzyka ⁴	-1,0	-1,4	0,4
Koszty/dochody (C/I) ⁵	64,5	74,6	-10,1

1) relacja zysku netto do średniego stanu kapitałów z początku i końca okresu,

2) relacja zysku do średniego stanu aktywów z początku i końca okresu,

3) relacja wyniku z tytułu odsetek do średniego stanu aktywów z początku i końca okresu,

4) relacja wyniku odpisów z tytułu utraty wartości dla ostatnich 12 miesięcy do średniego stanu wartości kredytów i pożyczek w tym okresie,

5) relacja ogólnych kosztów administracyjnych do wyniku z tytułu odsetek, wyniku z tytułu opłat i prowizji, przychodów z tytułu dywidend, wyniku na działalności handlowej, wyniku na inwestycyjnych papierach wartościowych, wyniku na rachunkowości zabezpieczeń i wyniku z pozycji wymiany, wyniku z pozostałych operacji.

Wskaźnik koszty/dochody wyniósł 64,5% na koniec 2016 r. Wskaźnik ten zmniejszył się o 10,1 p.p. wobec poziomu 2016 r., głównie na skutek wyższych dochodów, szczególnie wyniku odsetkowego.

Zgodnie z art. 92 Rozporządzenia CRR, Grupa jest zobowiązana utrzymywać łączny współczynnik kapitałowy na poziomie co najmniej 8%. Współczynnik kapitału Tier I i współczynnik kapitału podstawowego Tier I powinny wynosić odpowiednio co najmniej 6% i 4,5%.

Poziom współczynników kapitałowych Grupy kształtował się następująco:

Wyszczególnienie	31.12.2017	31.12.2016	Zmiana w p.p.
	%		
Łączny współczynnik kapitałowy (współczynnik wypłacalności)	15,06	14,28	0,78
Współczynnik kapitału Tier 1	11,74	11,37	0,37

W 2006 roku, w toku postępowania administracyjnego związanego z uzyskaniem przez NFOŚiGW zezwolenia na wykonywanie prawa głosu z akcji Banku, NFOŚiGW zobowiązał się wobec KNF do utrzymania współczynnika wypłacalności Banku (zwanego obecnie łącznym współczynnikiem kapitałowym) na poziomie co najmniej 12%. Postępowanie administracyjne, na potrzeby którego NFOŚiGW zaciągnął wobec KNF zobowiązanie, o którym mowa w zdaniu poprzedzającym, było prowadzone w związku z odkupieniem przez NFOŚiGW akcji Banku posiadanych przez Skandinaviska Enskilda Banken. Bank uwzględnia potrzeby kapitałowe wynikające z zobowiązania nałożonego przez KNF w planach finansowych oraz strategii Banku.

Komisja Nadzoru Finansowego w dniu 22 października 2015 roku poinformowała banki o wprowadzeniu bufora zabezpieczającego zwiększającego wymogi dla współczynników kapitałowych o 1,25 p.p. W efekcie, od 1 stycznia 2016 roku zalecane przez Komisję minimalne wskaźniki kapitałowe wzrosły do poziomów 10,25% dla współczynnika kapitału Tier I oraz 13,25% dla łącznego współczynnika kapitałowego TCR.

W dniu 15 grudnia 2017 roku Komisja Nadzoru Finansowego zaleciła utrzymywanie przez Grupę funduszy własnych na pokrycie dodatkowego wymogu kapitałowego w celu zabezpieczenie ryzyka wynikającego z zabezpieczonych hipoteką walutowych kredytów i pożyczek dla gospodarstw domowych na poziomie 0,88 p.p. ponad wartość łącznego współczynnika kapitałowego, o którym mowa w art. 92 ust. 1 lit. c Rozporządzenia CRR, który powinien składać się z co najmniej 75% z kapitału Tier I (co odpowiada wymogowi kapitałowemu na poziomie 0,66 p.p. ponad wartość współczynnika kapitału Tier I, o którym mowa w art. 92 ust 1. lit. b Rozporządzenia CRR) oraz co najmniej w 56% z kapitału podstawowego Tier I (co odpowiada wymogowi kapitałowemu na poziomie 0,49 p.p. ponad wartość współczynnika kapitału podstawowego Tier I, o którym mowa w art. 92 ust 1. lit. a Rozporządzenia CRR).

Poziom adekwatności kapitałowej Banku w okresie od 1 stycznia 2017 r. do 31 grudnia 2017 roku utrzymywał się powyżej poziomów zalecanych przez Komisję Nadzoru Finansowego.

W dniu 13 lutego 2018 r. (raport bieżący nr 7/2018), Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie BOŚ S.A. podjęło uchwałę o podwyższeniu kapitału zakładowego Banku o kwotę nie wyższą niż 400 mln zł. NWZ BOŚ S.A. upoważniło Zarząd Banku do zawarcia przez Bank umów o objęcie akcji, przy czym zawarcie przez Bank umów może nastąpić nie później niż w terminie 6 miesięcy od dnia podjęcia Uchwały przez NWZ.

2. BILANS

Suma bilansowa Grupy BOŚ na dzień 31 grudnia 2017 r. wyniosła 19 676,7 mln zł i była niższa o 5,5% w porównaniu do stanu na koniec 2016 r.

2.1. Aktywa

2.1.1. Zmiany w strukturze aktywów

Wyszczególnienie	2017 tys. zł	2016	Zmiana %
Kasa, środki w Banku Centralnym	632 772	513 754	23,2
Należności od innych banków	375 748	154 668	142,9
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	19 641	59 524	-67,0
Pochodne instrumenty finansowe	178 424	126 915	40,6
Pochodne instrumenty zabezpieczające	4 722	4 840	-2,4
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	12 343 773	13 965 259	-11,6
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe:	5 539 720	5 419 369	2,2
– dostępne do sprzedaży	4 133 456	4 233 279	-2,4
– utrzymywane do terminu zapadalności	1 406 264	1 186 090	18,6
Wartości niematerialne	121 328	131 310	-7,6
Rzeczowe aktywa trwałe	72 720	81 723	-11,0
Aktywa z tytułu podatku dochodowego	76 165	73 371	3,8
- bieżące	716	1 422	-49,6
- odroczone	75 449	71 949	4,9
Inne aktywa	311 707	298 756	4,3
AKTYWA RAZEM	19 676 720	20 829 489	-5,5

Na dzień 31 grudnia 2017 r. największy udział w aktywach Grupy (62,7%) miały kredyty i pożyczki udzielone klientom. Udział tej pozycji w aktywach zmniejszył się od początku roku o 4,3 p.p. Drugą pozycję pod względem udziału w aktywach miały inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe 28,2%. Ich udział w aktywach wzrósł o 2,1 p.p. w relacji do stanu na koniec 2016 r.

2.1.2. Kredyty i pożyczki

Wartość bilansowa kredytów i pożyczek udzielonych klientom Grupy według stanu na koniec 2017 r. wynosiła 12 343,8 mln zł wobec 13 965,3 mln zł na koniec 2016 r.

Wyszczególnienie	31.12.2017 tys. zł	31.12.2016	Zmiana %
Kredyty udzielone klientom detalicznym	4 076 788	4 615 541	-11,7
Kredyty udzielone klientom korporacyjnym	6 734 837	7 496 711	-10,2
Kredyty udzielone finansom publicznym	1 532 139	1 853 003	-17,3
Kredyty udzielone pozostałym klientom	-	0	x
Kredyty i pożyczki razem	12 343 764	13 965 255	-11,6
Pozostałe należności	9	4	125,0
KREDYTY I POŻYCZKI NETTO UDZIELONE KLIENTOM	12 343 773	13 965 259	-11,6

W 2017 r. wolumen kredytów udzielonych klientom korporacyjnym zmniejszył się o 761,9 mln zł, tj. 10,2%, przy jednoczesnym spadku o 538,8 mln zł tj. o 11,7% kredytów udzielonych klientom detalicznym oraz finansom publicznym o 320,9 mln zł, tj. o 17,3%. Zmiana w tych pozycjach miała związek z polityką udzielania kredytów o wyższych marżach.

Udział kredytów udzielonych klientom korporacyjnym w kredytach ogółem wynosi 54,6 % wobec 53,7% na koniec 2016 r. Natomiast udział kredytów udzielonych klientom segmentu detalicznego w kredytach ogółem się nie zmienił i wynosi 33,0%. Główną pozycję stanowią kredyty mieszkaniowe, których wartość bilansowa wyniosła 3 235,6 mln zł na koniec 2017 r. wobec 3 697,7 mln zł na koniec 2016 r.

Wyszczególnienie	31.12.2017		31.12.2016		Zmiana %
	tys. zł				
Kredyty mieszkaniowe w PLN	1 470 036		1 543 254		-4,7
Kredyty mieszkaniowe w CHF	1 013 498		1 286 417		-21,2
Kredyty mieszkaniowe w EUR	705 115		806 542		-12,6
Kredyty mieszkaniowe w USD	46 934		61 456		-23,6
KREDYTY MIESZKANIOWE OGÓŁEM	3 235 583		3 697 669		-12,5

Kredyty w walutach obcych mają 54,6% udział w kredytach mieszkaniowych ogółem (58,3% na koniec 2016 r.). Udział kredytów mieszkaniowych w CHF w całym portfelu kredytowym Grupy BOŚ S.A. (netto) wyniósł 8,2% i zmniejszył się o 1 p.p. w relacji do stanu na koniec 2016 r.

2.1.3. Kredyty i pożyczki udzielone w okresie sprawozdawczym

Bank udzielił kredytów i pożyczek (nowa sprzedaż) na kwotę 2 238,5 mln zł w 2017 r. wobec 2 436,8 mln zł w 2016 r. (bez kredytów w rachunku bieżącym; wg wartości kapitału w momencie udzielania kredytu). Najwięcej kredytów w 2017 r. udzielono klientom segmentu korporacyjnego.

Wyszczególnienie	2017		2016		Zmiana %
	w tys. zł				
Kredyty udzielone klientom detalicznym w okresie roku	423 136		340 260		24,4
Kredyty udzielone klientom korporacyjnym w okresie roku	1 725 708		2 012 843		-14,3
Kredyty udzielone finansom publicznym w okresie roku	89 704		83 718		7,2
KREDYTY UDZIELONE KLIENTOM W DANYM OKRESIE	2 238 548		2 436 821		-8,1

2.2. Jakość portfela kredytowego

Stan odpisów aktualizujących wyniósł 625,8 mln zł na koniec 2017 r. wobec 563,1 mln zł na koniec 2016 r. i zwiększył się o 11,1%, tj. o 62,7 mln zł. Relacja odpisów aktualizujących do kredytów i pożyczek udzielonych klientom i bankom brutto na dzień 31 grudnia 2016 r. wyniosła 4,8% i zwiększyła się o 0,9 p.p. wobec stanu na koniec 2016 r.

Wyszczególnienie	31.12.2017		31.12.2016	
	tys. zł	%	tys. zł	%
Kredyty i pożyczki bez przesłanki utraty wartości, w tym:	10 201 303	78,7	11 793 879	81,2
Kredyty i pożyczki, które nie są zaległe	10 038 788	77,4	11 568 265	79,6
Kredyty i pożyczki, które są zaległe	162 515	1,3	225 614	1,6
Kredyty i pożyczki posiadające przesłanki utraty wartości, ale nie wykazujące utraty wartości ze względu na szacowane przepływy pieniężne, w tym:*\	1 228 794	9,5	1 131 837	7,8
- farmy wiatrowe	1 056 694	8,1	938 793	6,5
Kredyty i pożyczki posiadające przesłanki utraty wartości i wykazujące utratę wartości, w tym:	1 539 448	11,9	1 602 633	11,0
- farmy wiatrowe	373 521	2,9	528 976	3,6
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom brutto	12 969 545	100,0	14 528 349	100,0
Odpisy aktualizujące kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom, w tym:	-625 780	-4,8	-563 093	-3,9
- farmy wiatrowe	-119 432	-0,9	-107 177	-0,7
Pozostałe należności	9	0,0	4	0,0
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom netto, w tym:	12 343 774	95,2	13 965 260	96,1
- klienci	12 343 773	95,2	13 965 259	96,1
- banki	1	0,0	1	0,0

Udział kredytów i pożyczek brutto z utratą wartości w całym portfelu wyniósł 11,9% na dzień 31 grudnia 2017 r. wobec 11,0% na koniec 2016 r.

2.3. Kapitał własny i zobowiązania razem

W 2017 r. miały miejsce zmiany w strukturze kapitału własnego i zobowiązań. Udział zobowiązań wobec klientów w sumie bilansowej zmniejszył się o 3,6 p.p. do 78,6% na dzień 31 grudnia 2017 r. Wzrósł natomiast udział zobowiązań wobec Banku Centralnego i innych banków o 1,9 p.p. do poziomu 2,4%. Udział kapitału własnego Grupy w sumie bilansowej na koniec grudnia 2017 r. stanowił 9,5% wobec 8,6% na koniec 2016 r.

Wyszczególnienie	31.12.2017	31.12.2016	Zmiana %
	tys. zł		
Zobowiązania wobec Banku Centralnego oraz innych banków	479 534	115 764	314,2
Pochodne instrumenty finansowe	68 238	122 382	-44,2
Pochodne instrumenty zabezpieczające	20 571	27 406	-24,9
Zobowiązania wobec klientów	15 463 833	17 123 578	-9,7
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	829 980	829 735	0,0
Zobowiązania podporządkowane	595 692	601 373	-0,9
Rezerwy	17 539	7 043	149,0
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego	1 765	265	566,0
- bieżące	727	265	174,3
- odroczone	1 038	-	x
Pozostałe zobowiązania	339 135	220 054	54,1
Kapitał własny razem	1 860 433	1 781 889	4,4
KAPITAŁ WŁASNY I ZOBOWIĄZANIA RAZEM	19 676 720	20 829 489	-5,5

2.4. Źródła finansowania działalności

2.4.1. Zobowiązania wobec klientów

Główne źródło finansowania działalności Grupy BOŚ S.A. i Banku, stanowią zobowiązania wobec klientów, w tym:

- środki depozytowe pozyskiwane przez sieć placówek Banku,
- kredyty i pożyczki otrzymane od międzynarodowych instytucji finansowych,
- środki pozyskane od obcych donatorów na działalność kredytową w formie bezpośrednich linii, dopłat do oprocentowania lub dopłat do kapitału (Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej, JESSICA - Fundusz Rozwoju Obszarów Miejskich).

Zobowiązania Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. wobec klientów według stanu na 31 grudnia 2017 r. wyniosły 15 463,8 mln zł i były niższe o 9,7% w porównaniu do stanu na koniec 2016 r.

Wyszczególnienie	31.12.2017	31.12.2016	Zmiana %
	tys. zł		
Klienci korporacyjni	3 652 320	4 094 055	-10,8
Klienci detaliczni	9 843 063	10 796 832	-8,8
Finanse publiczne	861 891	830 967	3,7
Fundusze ekologiczne	345	235	46,8
Pozostali klienci	100 794	102 070	-1,3
Kredyty i pożyczki otrzymane od międzynarodowych instytucji finansowych	943 881	1 225 724	-23,0
Środki funduszy z przeznaczeniem na kredyty	61 539	73 695	-16,5
ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW RAZEM	15 463 833	17 123 578	-9,7

Na dzień 31 grudnia 2017 r. wolumen depozytów detalicznych wynosił 9 843,1 mln zł wobec 10 796,8 mln zł na koniec 2016 r.

Na dzień 31 grudnia 2017 r. zobowiązania wobec klientów korporacyjnych wyniosły 3 652,3 mln zł. W stosunku do stanu na 31 grudnia 2016 r. zmniejszyły się o 10,8%. Natomiast wzrósł poziom zobowiązań w segmencie finansów publicznych o 3,7%.

2.4.2. Struktura terytorialna źródeł finansowania

Struktura terytorialna źródeł finansowania w postaci pozyskanych przez oddziały depozytów (wg wartości nominalnej) w podziale na główne oddziały Banku została zamieszczona w tabeli poniżej.

Wyszczególnienie	31.12.2017	31.12.2016	zmiana %
	tys. zł		
Oddziały w Warszawie, Centrala, Centrum Bankowości Prywatnej, Centrum Sprzedaży i Obsługi Klienta, Windykacja	5 387 894	5 366 846	0,4
Oddział w Białymstoku	388 353	423 983	-8,4
Oddział w Bydgoszczy	841 812	968 540	-13,1
Oddział w Częstochowie	720 091	802 337	-10,3
Oddział w Gdańsku	596 257	703 189	-15,2
Oddział w Katowicach	919 866	1 116 706	-17,6
Oddział w Koszalinie	261 351	315 752	-17,2
Oddział w Krakowie	1 464 113	1 595 174	-8,2
Oddział w Lublinie	896 431	916 586	-2,2
Oddział w Łodzi	433 886	563 535	-23,0
Oddział w Olsztynie	715 822	718 391	-0,4
Oddział w Ostrowie Wlkp.	396 108	389 737	1,6
Oddział w Poznaniu	504 902	589 732	-14,4
Oddział w Rzeszowie	792 314	868 758	-8,8
Oddział w Szczecinie	388 121	479 427	-19,0
Oddział we Wrocławiu	1 037 517	1 188 307	-12,7

Źródło: informacja zarządcza BOŚ

2.4.3. Informacje o zaciągniętych kredytach i umowach pożyczek

Informacja o pożyczkach na dzień 31 grudnia 2017 r.

Pożyczkodawca	Kwota pożyczki	Kwota do wykorzystania	Waluta	Data zawarcia umowy	Data spłaty kapitału
Council of Europe Development Bank, Paryż	50 000	-	EUR	2-7-2003	18-12-2018
Kreditanstalt für Wiederaufbau, Frankfurt	10 000	-	EUR	20-3-2007	15-09-2018
European Investment Bank, Luksemburg	50 000	-	EUR*	12-11-2007	15-6-2020
Council of Europe Development Bank, Paryż	50 000	-	EUR*	17-3-2008	I transza 25-04-2023 II i III transza 25-10-2023
European Investment Bank, Luksemburg	75 000	-	EUR	3-12-2009	I, II i III transza 15-06-2021 I transza 22-04-2025
Council of Europe Development Bank, Paryż	50 000	-	EUR	8-03-2010	II transza 9-07-2021 III transza 15-12-2021
European Investment Bank, Luksemburg	75 000	-	EUR	8-02-2012	I transza 15-06-2020 II transza 15-03-2021 III transza 15-12-2021
Council of Europe Development Bank, Paryż	75 000	-	EUR	26-03-2012	I transza 26-07-2021 II transza 21-10-2022 III transza 1-12-2023
European Investment Bank, Luksemburg	75 000	-	EUR	05-03-2015	I transza 15-06-2023 II transza 15-12-2023
European Investment Bank, Luksemburg	75 000	75 000	EUR	13-06-2017	do 12 lat od dnia wykorzystania środków
RAZEM EUR	585 000				

* wykorzystanie w PLN lub EUR

Umowa pożyczki z EBI na finansowanie projektów inwestycyjnych

W dniu 13 czerwca 2017 r. została zawarta umowa pożyczki z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym, który udostępnił BOŚ S.A. środki w wysokości 75 mln EUR na okres do 12 lat. Pożyczka przeznaczona jest na finansowanie projektów inwestycyjnych, realizowanych przez podmioty sektora finansów publicznych, małe i średnie przedsiębiorstwa zatrudniające do 250 pracowników oraz średnie przedsiębiorstwa zatrudniające mniej niż 3 tysiące pracowników, w obszarze związanym z ochroną środowiska, utrzymaniem infrastruktury, produkcją i handlem, mając na uwadze, że co najmniej 40% środków przeznaczone będzie na działania promujące ograniczenie emisji gazów cieplarnianych do atmosfery, tj. finansowanie inwestycji z zakresu odnawialnych źródeł energii, efektywności energetycznej i niskoemisyjnego transportu miejskiego. Pożyczka będzie wykorzystana w transzach. Oprocentowanie pożyczki jest oparte na stopie bazowej EURIBOR + marża. Wartość umowy wynosi 314,5 mln zł wg średniego kursu NBP z dnia 12 czerwca 2017 r. Umowa nie zawiera zapisów o karach umownych ani zapisów o zastrzeżeniu warunku bądź terminu.

2.4.4. Informacje o zaciągniętych kredytach, umowach pożyczek, poręczeń i gwarancji, nie dotyczących działalności operacyjnej Grupy

Według stanu na koniec 2017 r. Grupa BOŚ nie zaciągnęła kredytów, umów pożyczek, poręczeń i gwarancji, nie dotyczących działalności operacyjnej.

2.5. Aktywa i zobowiązania warunkowe

Zobowiązania warunkowe Grupy ogółem na dzień 31 grudnia 2017 r. wyniosły 1 938,6 mln zł, w tym zobowiązania finansowe Grupy wyniosły 1 672,6 mln zł.

Wyszczególnienie	31.12.2017	31.12.2016	Zmiana %
	tys. zł		
Zobowiązania warunkowe:	1 938 588	2 085 735	-7,1
Finansowe, w tym:	1 672 625	1 856 169	-9,9
otwarte linie kredytowe w tym:	1 635 709	1 803 925	-9,3
- odwołalne	1 373 802	1 534 961	-10,5
- nieodwołalne	261 907	268 964	-2,6
otwarte akredytywy importowe	24 880	19 423	28,1
promesy udzielenia kredytu w tym:	12 036	32 821	-63,3
- nieodwołalne	12 036	32 821	-63,3
Gwarancyjne, w tym:	252 928	216 531	16,8
poręczenia i gwarancje spłaty kredytu	17 003	22 953	-25,9
gwarancje właściwego wykonania kontraktu	235 925	193 578	21,9
Gwarantowanie emisji	13 035	13 035	0,0
Aktywa warunkowe:	1 020 887	1 518 228	-32,8
Finansowe, w tym:	491 177	-	x
otwarte linie kredytowe	312 817	-	x
pozostałe	178 360	-	x
Gwarancyjne	519 241	1 509 041	-65,6
Inne	10 469	9 187	14,0
Aktywa i zobowiązania warunkowe razem	2 959 475	3 603 963	-17,9

Wg stanu na 31 grudnia 2017 r. w zobowiązaniach pozabilansowych Banku ogółem, stan czynnych gwarancji i poręczeń ogółem wyniósł 252,9 mln zł, tj. 13% zobowiązań pozabilansowych ogółem, z czego:

- wszystkie gwarancje zostały wystawione przez Bank rezydentom,
- najwyższe gwarancje zostały udzielone na kwoty 47,1 mln zł oraz 32,5 mln zł,
- w 2017 r. udzielono 214 sztuk gwarancji na łączną kwotę 148,4 mln zł, które pozostają czynne na 31 grudnia 2017 r.
- większość (wartościowo) udzielonych w 2017 r. gwarancji dotyczy krajowej gwarancji zwrotu zaliczki, krajowej gwarancji zapłaty oraz krajowej gwarancji dobrego wykonania umowy.

Zleceńodawcami gwarancji były, wg stanu na 31 grudnia 2017 r.:

- 98,5% jednostki niefinansowe,
- 1,2% sektor instytucji rządowych i samorządowych,
- 0,3% klienci detaliczni i jednostki finansowe.

W 2017 r. Bank udzielił 214 gwarancji i poręczeń na ogólną kwotę 148,4 mln zł (analogiczne dane za 2016 rok to 289 udzielonych gwarancji i poręczeń na kwotę 103,2 mln zł). Gwarancje i poręczenia udzielone w 2017 r. zostały udzielone z terminami ważności (wartościowo):

- 87,2% od 1 m-ca do 3 lat,
- 9,9% to gwarancje z terminem ważności od 3 lat do 5,
- 2,9% to gwarancje z terminem ważności powyżej 5 lat.

3. RÓŻNICA POMIĘDZY PROGNOZAMI A ZREALIZOWANYMI WYNIKAMI

Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. nie publikowała prognoz wyników finansowych.

4. STRATEGIA ROZWOJU GRUPY

4.1. Kierunki rozwoju Grupy

Grupa BOŚ S.A. łączy rozwój usług bankowości tradycyjnej z oferowaniem Klientom, przez podmioty Grupy Kapitałowej, produktów wyspecjalizowanych, w tym służących wspieraniu działań proekologicznych.

Polityka BOŚ S.A. w zakresie inwestycji kapitałowych zakłada ostrożne podejście do nowych inwestycji kapitałowych i wskazuje na możliwość rozwijania działalności w ramach istniejących podmiotów w Grupie Kapitałowej Banku. Prowadzona jest konsolidacja podmiotów w Grupie w celu stworzenia jednostek samodzielnych biznesowo i o silniejszej pozycji kapitałowo-finansowej.

W horyzoncie realizacji Strategii, oferta Banku będzie rozszerzana o produkty i usługi Domu Maklerskiego BOŚ S.A. Uzupełnienie linii biznesowych Banku stanowić będzie, koncentrująca się na leasingu, spółka powstała z połączenia BOŚ Ekosystem Sp. z o.o. i BOŚ CAPITAL Sp. z o.o.

Motyw ochrony środowiska stanowi trwały element strategii całej Grupy BOŚ S.A. Bieżąca aktywność w tym obszarze polega na ciągłym doskonaleniu w zakresie pozyskiwania funduszy z programów Unii Europejskiej, na współpracy z funduszami ochrony środowiska oraz wzmocnieniu samodzielnych działań biznesowych zgodnych z proekologiczną misją, dzięki czemu Grupa może oferować kompleksowe rozwiązania w obszarze produktów ekologicznych. Wyróżnikiem tych rozwiązań jest stawianie na pełne zaspokojenie potrzeb Klienta, przy czym finansowanie oferowane przez Bank jest tylko jednym z elementów budujących kompletną ofertę Grupy BOŚ S.A.

Bank koncentruje się na wykorzystywaniu podmiotów swojej Grupy Kapitałowej do oferowania różnego rodzaju sposobów finansowania w ramach środków udostępnianych przez Bank – takich jak leasing, factoring czy projekty realizowane z dofinansowaniem z funduszy krajowych i europejskich.

4.2. Kierunki rozwoju Banku

W 2017 r. Bank sukcesywnie wdrażał założenia „Ramowej Strategii Rozwoju BOŚ S.A. na lata 2016-2020”. W Strategii wyodrębniono cztery kierunki strategiczne:

- budowa efektywnej i nowoczesnej bankowości detalicznej,
- wzrost rentowności i efektywności bankowości korporacyjnej,
- aktywne, efektywne wsparcie Klientów zewnętrznych i wewnętrznych adekwatne do potrzeb,
- budowanie kultury wysokich wyników i jakości, opartej o wartości Banku.

W 2017 r. w ramach działań związanych z operacjonalizacją Strategii realizowano szereg inicjatyw strategicznych i przedsięwzięć na poziomie operacyjnym związanych z podniesieniem efektywności funkcjonowania Banku. Działania te były z jednej strony ukierunkowane na optymalizację kosztów, umożliwiając restrukturyzację Banku, z drugiej zaś strony miały na celu zwiększenie potencjału Banku do generowania przychodów. Jednocześnie konsekwentnie podnoszona była jakość obsługi Klientów Banku. Kluczowym filarem działalności Banku jest specjalizacja w dziedzinie finansowania przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska. W tym zakresie pogłębiano współpracę Banku z Państwowym Gospodarstwem Leśnym Lasy Państwowe, czego efektem jest uczestnictwo w programie „Polskie Domy Drewniane - mieszkaj w zgodzie z naturą”. Realizacji tego celu służyły również inicjatywy strategiczne zmierzające do rozwoju oferty produktów proekologicznych we współpracy z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i Wojewódzkimi Funduszami Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (m.in. związanych z uruchomieniem Programu Prosument II).

Podjęte zostały liczne przedsięwzięcia zapewniające rozwój Banku, związane z pozyskiwaniem nowych klientów jak i wzrostem przychodów. Jednym z obszarów zmierzających do wzrostu rentowności poprzez zmianę struktury i rozbudowę portfela kredytowego były działania związane z rozwojem kompleksowej oferty produktów dla klientów korporacyjnych, w tym dostosowanie oferty produktowej do potrzeb wybranych branż i segmentów poprzez identyfikację istniejących luk produktowych a następnie podjęcie działań w celu ich eliminacji i uwypuklenia specjalizacji Banku w finansowaniu i obsłudze wybranych branż. Jednym z priorytetowych aspektów rozwojowych z punktu widzenia realizacji Strategii w 2017 roku była intensyfikacja działań w segmencie małych i średnich przedsiębiorstw w Obszarze Rynku Korporacyjnego. W ostatnim roku, w ramach realizacji celu optymalizacji procesów, zainicjowano wdrożenie nowego procesu kredytowego realizowanego m.in. przez przygotowanie i wdrożenie kompleksowego zarządzania procesem kredytowym uwzględniającego zaprojektowanie całościowe procesu kredytowego i przypisanie odpowiedzialności za poszczególne etapy procesu wraz z określeniem miar efektywności procesu, automatyzację procesu jak również zapewnienie nowych procesów dedykowanych dla wyodrębnionych mikro segmentów.

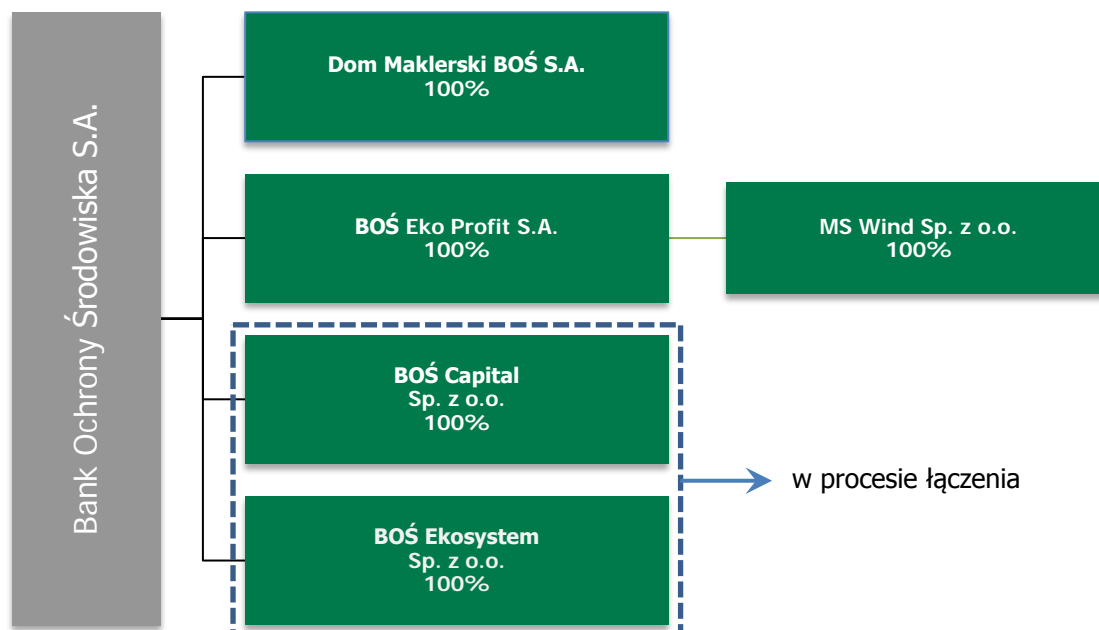
Inicjatywy ukierunkowane na optymalizację kosztów skupiały działania polegające m.in. na: optymalizacji kosztów osobowych, redukcji lub renegotjacji umów serwisowych, konsolidacji i optymalizacji infrastruktury i licencji IT&N. Działaniem o charakterze optymalizacyjnym była również inicjatywa skupiona wokół restrukturyzacji sieci placówek Banku, skutkująca na koniec 2017 roku ich częściową realokacją lub zamknięciem. W zakresie modernizacji tradycyjnych kanałów dystrybucji dokonano zmiany wizerunku niektórych placówek bankowych. Nowa forma placówek nawiązuje bezpośrednio do ekologicznej misji Banku i spotkała się bardzo pozytywnym odbiorem Klientów.

Dzięki systematycznemu procesowi implementacji założeń Strategii na koniec 2017 roku zostało wdrożonych w Banku 19 inicjatyw strategicznych o charakterze rozwojowym i optymalizacyjnym.

5. ORGANIZACJA GRUPY KAPITAŁOWEJ

5.1. Struktura Grupy Kapitałowej

Jednostką dominującą wobec BOŚ S.A. jest Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Innymi znacznymi udziałowcami są Fundusz Inwestycji Polskich Przedsiębiorstw Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych oraz Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych.

5.2. Rodzaj prowadzonej działalności przez Spółki zależne BOŚ S.A.:

Dom Maklerski BOŚ S.A.	- usługi maklerskie, działalność na rynku kapitałowym;
BOŚ Eko Profit S.A.	- inwestycje kapitałowe w projekty proekologiczne oraz działalność finansowa i doradcza uzupełniająca ofertę usługową Banku;
BOŚ Ekosystem sp. z o.o.	- działalność leasingowa dla klienta korporacyjnego oraz działalność w zakresie pośrednictwa finansowego w obszarze finansowania projektów proekologicznych;
BOŚ Capital sp. z o. o.	- działalność w zakresie najmu i zarządzania nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi; działalność finansowa, w tym finansowanie podmiotów Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. oraz realizacja ich potrzeb w zakresie najmu powierzchni biurowej i usługowej, działalność leasingowa dla JST;
MS Wind sp. z o. o.	- prowadzenie farmy wiatrowej.

Bank nie posiada podmiotów zależnych poza Polską.

5.3. Inwestycje kapitałowe

Bank nie posiada podmiotów zależnych poza Polską.

Bank prowadził działania mające na celu uproszczenie struktury Grupy, w tym wyłonienie jednej spółki biznesowej i jednej spółki wspierającej Bank w zakresie zarządzania nieruchomościami. BOŚ Capital sp. z o. o. i BOŚ Ekosystem sp. z o.o. są w procesie łączenia. BOŚ Capital sp. z o.o. (spółka przejmująca) połączyła się ze spółką BOŚ Invest Management sp. z o.o. w dniu 4 lipca 2017 r.

Bank nie dokonywał lokat kapitałowych i inwestycji kapitałowych w 2017 r.

6. UDZIAŁ GRUPY BOŚ W SEKTORZE

W 2017 r. BOŚ S.A. zmniejszył swój udział w kredytach i pożyczkach, w depozytach wobec sektora niefinansowego i w sumie bilansowej sektora.

Udział BOŚ S.A. w sektorze banków komercyjnych na koniec 2017 r. (opracowano na podstawie danych KNF dotyczących sektora bankowego z oddziałami zagranicznymi) wynosił:

- 1,09% w zakresie sumy bilansowej, wobec, 1,20% na koniec 2016 r.,
- 1,44% w zakresie depozytów sektora niefinansowego, wobec 1,66% na koniec 2016 r.,
- 1,02% w zakresie kredytów i pożyczek wobec, 1,21% w zakresie kredytów i pożyczek na koniec 2016 r.

Grupa BOŚ S.A. prowadzi działalność maklerską poprzez Spółkę zależną - Dom Maklerski BOŚ S.A. (DM BOS S.A.). Średni udział DM BOS S.A. w 2017 r. w obrotach w transakcjach sesyjnych rynku regulowanego Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie w najistotniejszych obszarach działalności wyniósł:

- 4,78% na rynku akcji, wobec 4,77% w 2016 r.,
- 23,57% na rynku kontraktów terminowych, wobec 22,85% w 2016 r.

7. PODSTAWOWE PRODUKTY, USŁUGI I SFERY DZIAŁALNOŚCI GRUPY

7.1. Produkty bankowe

Bank posiada w swojej ofercie produkty (depozytowe, kredytowe, rozliczeniowe) oferowane wszystkim grupom klientów, jak również produkty skierowane bezpośrednio do wybranych grup klientów BOŚ S.A. Bank wyodrębnia następujące piony biznesowe: Pion Korporacji i Finansów Publicznych oraz Pion Detaliczny.

W ramach Pionu Korporacji i Finansów Publicznych Bank dodatkowo wyodrębnia podstawowe segmenty: klientów korporacyjnych, segmentu finansów publicznych i klientów funduszy ekologicznych.

W ramach Pionu Detalicznego Bank wyodrębnia osoby fizyczne oraz segment mikroprzedsiębiorstw, segment wspólnot mieszkaniowych i segment organizacji pozarządowych i innych instytucji niekomercyjnych (NGO).

Warunki i zasady współpracy z poszczególnymi grupami klientów są dostosowywane przez Bank do zmieniających się warunków rynkowych oraz potrzeb adresatów oferty Banku, przy jednoczesnym uwzględnieniu celu w postaci ustawicznego podnoszenia efektywności obsługi klientów.

7.2. Liczba obsługiwanych klientów, rachunków, kart płatniczych i placówek

Wyszczególnienie	31.12.2017	31.12.2016	Zmiana %
BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.			
Liczba klientów	253,2	257,1	-1,5
Liczba klientów detalicznych	247,3	251,3	-1,6
Liczba klientów pionu korporacji i finansów publicznych	5,9	5,8	1,7
Liczba klientów korzystających z kanałów elektronicznych	129,4	133,2	-2,9
Liczba rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych*	257,7	264,3	-2,5
Karty płatnicze i kredytowe razem	100,0	101,5	-1,5
Liczba placówek (w szt.)	65	85	-23,5
DOM MAKLERSKI BOŚ S.A.			
Liczba rachunków inwestycyjnych	98,7	90,2	9,4
w tym liczba rachunków internetowych	91,7	83,1	10,3
Liczba placówek (w szt.)	13	13	0,0

* łącznie z rachunkami oszczędnościowymi

Na koniec 2017 r. działalność operacyjną prowadziło łącznie 65 Oddziałów. Liczba placówek BOŚ S.A. w ciągu roku zmniejszyła się o 23,5%. Bank świadczy usługi pośrednictwem platformy internetowej (www.bosbank.pl)

W Domu Maklerskim BOŚ S.A. funkcjonowało 13 placówek według stanu na 31 grudnia 2017 r. DM BOŚ S.A. świadczy także usługi za pośrednictwem platformy internetowej (www.bossa.pl).

7.3. Informacje o rynkach zbytu, z uwzględnieniem podziału na rynki krajowe i zagraniczne

Bank nie prowadzi działalności poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z zastrzeżeniem iż Bank za pomocą pośrednika pozyskuje depozyty w euro na rynku niemieckim. Pozyskane depozyty z rynku niemieckiego stanowią 1% zobowiązań wobec klientów.

Dom Maklerski BOŚ S.A. posiada oddział w Czechach. Bossa.cz oferuje czeskim inwestorom dostęp do rynku foreksowego w formule takiej jak centrala w Polsce - rachunek standard i mikro, system transakcyjny BossaFX w wersji internetowej i na urządzenia mobilne. Przychody oddziału czeskiego stanowią 4% przychodów Domu Maklerskiego BOŚ za rok 2017.

7.4. Oferta proekologiczna

BOŚ S.A. rozwijał działalność na rynku finansowania projektów proekologicznych powiększając, zgodnie ze Strategią, udział w portfelu kredytowym kredytów udzielonych na działania służące ochronie środowiska i dla firm o proekologicznym profilu działalności oraz wspierające zrównoważony rozwój. Saldo kredytów proekologicznych na dzień 31 grudnia 2017 r. wynosiło 4,5 mld zł, co stanowiło 34,7 % salda kredytów ogółem w Banku. Kwota umów zawartych w 2017 r. na finansowanie działań proekologicznych wyniosła 736,9 mln zł. W zdecydowanej większości (86,6% kwoty) nowe kredyty proekologiczne skierowane były do klientów korporacyjnych. Kredyty te przeznaczone były głównie na inwestycje z dziedziny ochrony atmosfery, w tym na realizację przedsięwzięć z zakresu zrównoważonego budownictwa i efektywności energetycznej.

Informacja o saldzie kredytów proekologicznych na koniec okresu w podziale na Pion Korporacji i Finansów Publicznych oraz Pion Detaliczny.

Struktura segmentowa kredytów proekologicznych (wg wartości kapitału)

Wyszczególnienie	31.12.2017	31.12.2016	Zmiana %
	tys. zł		
Kredyty proekologiczne udzielone klientom detalicznym	160 342	162 921	-1,6
Kredyty proekologiczne udzielone klientom korporacyjnym i finansom publicznym	4 340 733	4 850 513	-10,5
KREDYTY PROEKOLOGICZNE	4 501 075	5 013 434	-10,2

7.5. Segment klientów korporacyjnych

Konstruując szeroką ofertę produktów rozliczeniowych, depozytowych i kredytowych Bank posiada bazę, w oparciu o którą dla każdego klienta może być budowana indywidualna oferta dostosowana do konkretnych potrzeb.

W zakresie oferty rozliczeniowej Bank posiada standardowe rachunki bieżące, pełniące funkcje rozliczeniowe i służące do gromadzenia środków pieniężnych oraz przeprowadzania rozliczeń krajowych i zagranicznych. Rachunki mogą być prowadzone w walutach: PLN, USD, EUR, GBP, CHF, SEK, HUF, RUB, CZK oraz DKK. W ramach oferty Bank umożliwi skorzystanie z pakietów usług rozliczeniowych w formule modułowej. Oferujemy trzy warianty Kont Wyjątkowych Biznes dopasowane do poziomu transakcyjności Klienta wzbogacone o moduły: rozliczeniowy oraz FX dostępne opcjonalnie w zależności od profilu biznesowego Klienta.

W zakresie produktów rozliczeniowych i bankowości elektronicznej w 2017 r.:

- rozwijano funkcjonalności systemu bankowości elektronicznej poprzez wdrażanie kolejnych wniosków elektronicznych, upraszczających obsługę składanych przez klientów dyspozycji. Aktualnie funkcjonuje 48 wniosków elektronicznych a ich liczba jest sukcesywnie zwiększana;
- wdrożono nowe rozwiązania w Centrum Wsparcia Klienta Korporacyjnego umożliwiając multikanalową obsługę zdalną dyspozycji Klientów. Zespół specjalistów zapewnia kompleksową pomoc dla Klientów Korporacyjnych w zakresie obsługi posprzedażowej.
- systematycznie rozwijano zakres wsparcia realizowany przez Centrum Wsparcia Klienta Korporacyjnego. Obecnie w tej wyspecjalizowanej jednostce realizowane są następujące dyspozycje klientów: przelewy krajowe, przelewy zagraniczne, awizacja gotówki, zamówienie dokumentów bankowych, dyspozycje dotyczące bankowości elektronicznej, zakładanie lokat, obsługa wyciągów bankowych, przyjmowanie reklamacji. Rośnie liczba spraw obsługowych załatwianych z Klientami. Liczba zrealizowanych kontaktów z klientami znacznie przewyższyła wartości planowane na koniec roku 2017;
- w systemie bankowości elektronicznej dedykowanym dla klientów korporacyjnych wdrożono nową funkcjonalność wzmacniającą bezpieczeństwo realizowanych transakcji, poprzez zastosowanie dodatkowej autoryzacji danych kontrahentów.

W 2017 roku przeprowadzono szereg działań zmierzających do dostosowania funkcjonujących w Banku regulacji do nowych wymogów prawnych takich jak:

- wdrożenie uregulowań Ustawy z dnia 9 marca 2017 r. o wymianie informacji podatkowych z innymi państwami dotyczących określania statusu podatkowego w rezydencjach Unii Europejskiej i niektórych krajach OECD;
- dostosowanie Banku do przepisów Ustawy z dnia 24 listopada 2017 r. o zmianie ustaw w celu przeciwdziałania wykorzystywaniu sektora finansowego do wyłudzeń skarbowych;
- wdrożenie nowych rozwiązań systemowych w związku z wprowadzeniem indywidualnych numerów rachunków dla płatników ZUS.

W zakresie produktów kredytowych w 2017 r.:

- Bank podjął kierunkową decyzję dotyczącą powołania Zespołu ds. AGRO oraz przygotowania oferty produktowej dla klientów działających w branży rolno-spożywczej i wdrożenia jej w sieci sprzedaży. Wprowadzono w Banku segmentację klientów AGRO. Prowadzony jest w Banku przegląd portfela klientów pod kątem aktualizacji przyporządkowania klientów do segmentów. Opracowano koncepcję produktów kredytowych inwestycyjnych i obrotowych dla segmentu AGRO. Trwają prace nad narzędziami wspomagającymi proces oceny zdolności kredytowej klientów na bazie przyjętej przez Zarząd Banku metodyki oceny kredytowej dla rolników. Opracowano strategię sprzedaży oraz przeszkolono pracowników uczestniczących w procesach sprzedaży nowych produktów;
- Bank podjął działania zmierzające do usprawnienia procesu kredytowego, które mają na celu optymalizację i automatyzację procesu na różnych jego etapach takich jak: pozyskiwanie klienta, ocena wniosku kredytowego, podejmowanie decyzji kredytowej, uruchomienie środków czy monitorowanie i administrowanie kredytem. Projekt obejmuje między innymi wdrożenie narzędzia wspierającego proces oceny oraz rozwój systemów ratingowych z uwzględnieniem specyfiki produktów proekologicznych;
- przeprowadzono działania optymalizacyjne w zakresie taryfy prowizji i opłat mające na celu dostosowanie stawek do warunków rynkowych.

Ponadto kontynuowano sprzedaż kredytów finansujących działalność bieżącą oraz inwestycyjną, w tym proekologiczną, dopasowując każdorazowo warunki transakcji kredytowych do potrzeb klienta.

Faktoring

W ofercie BOŚ S.A. wyróżniamy:

- faktoring z regresem w obrocie krajowym bądź zagranicznym,
- faktoring z polisą w obrocie krajowym bądź zagranicznym,
- faktoring odwrotny.

W BOŚ S.A. faktoring został wprowadzony do wachlarza produktów korporacyjnych 1 kwietnia 2010 r., a oferta w zakresie świadczenia usług faktoringowych ciągle ewoluuje wraz z rosnącymi potrzebami firm. Do obsługi faktoringu w Banku przeznaczony jest nowoczesny, wyspecjalizowany, internetowy system BOŚ Faktor, który gwarantuje klientom pełną kontrolę nad wierzytelnościami oraz umożliwia 24-godzinny kontakt z Bankiem przez 7 dni w tygodniu. System służy do automatycznej obsługi transakcji faktoringowych.

Na koniec 2017 roku obroty wypracowane z tytułu transakcji faktoringowych w BOŚ osiągnęły wartość

3,1 mld zł wobec 2,6 mld zł w 2016 r. BOŚ Bank zakończył 2017 r. z udziałem w rynku usług faktoringowych na poziomie około 2%. W 2017 r. faktoring w BOŚ S.A. obsługiwał 90 klientów faktoringowych, 6 661 kontrahentów, oraz nabył 75 923 faktury.

7.6. Segment finansów publicznych

W 2017 r. Bank kontynuował współpracę z jednostkami samorządu terytorialnego w Polsce. Dla części z nich prowadził kompleksową obsługę bankową budżetów, umożliwiającą efektywne zarządzanie środkami pieniężnymi. Obsługa jednostek samorządu terytorialnego jest prowadzona w trybie Ustawy Prawo zamówień publicznych, poprzez wykorzystanie produktów i usług bankowych oraz innych instrumentów udostępnianych przez Bank.

Dla klientów segmentu finansów publicznych Bank oferuje wszystkie standardowe produkty depozytowe i kredytowe pozostające w ofercie. Szczególny zakres oferty BOŚ S.A. stanowią produkty służące finansowaniu projektów proekologicznych (kredyty preferencyjne i komercyjne), a także kredyty z linii banków zagranicznych przeznaczone na finansowanie przedsięwzięć służących ochronie środowiska i inwestycji infrastrukturalnych, jak również Europejska Oferta, która jest pakietem produktów skierowanych do przedsiębiorców, samorządów i spółek komunalnych.

Ponadto spółka wchodząca w skład Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. oferuje finansowanie jednostek samorządu terytorialnego (JST) w formule leasingu operacyjnego zwrotnego nieruchomości/ruchomości oraz dzierżawy zwrotnej. Spółka prowadzi działalność w zakresie usług leasingu zwrotnego nieruchomości i ruchomości skierowanych do jednostek samorządu terytorialnego z zastosowaniem finansowania przez BOŚ S.A. przy wykorzystaniu produktu Banku – wykupu wierzytelności leasingowej.

7.7. Segment klientów detalicznych

Obszar rynku detalicznego Banku obejmuje przede wszystkim segment osób fizycznych (w tym segment klientów VIP) oraz segment mikroprzedsiębiorstw, segment wspólnot mieszkaniowych oraz segment organizacji pozarządowych i innych instytucji niekomercyjnych (NGO).

Oferta BOŚ S.A. dla klientów detalicznych, najliczniejszej grupy klientów Banku, jest kompleksowa i obejmuje szeroki wybór produktów proekologicznych służących finansowaniu rozwiązań proekologicznych, a także wszystkie podstawowe produkty i usługi dostępne na polskim rynku bankowym (rachunki bankowe, produkty rozliczeniowe, karty płatnicze, usługi i produkty w zakresie lokowania nadwyżek pieniężnych, usługi bankowości elektronicznej i produkty kredytowe) z uwzględnieniem obsługi dla klientów Bankowości Prywatnej przez wyspecjalizowanych Doradców.

W 2017 r. w segmencie klientów detalicznych kontynuowano działania w zakresie zmiany oferty depozytowej wynikające z jednej strony z potrzeby dostosowania się do dynamicznie zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych z drugiej z konieczności realizacji potrzeb biznesowych i płynnościowych oraz poszerzenia oferty inwestycyjnej o kolejne fundusze inwestycyjne zamknięte (w szczególności dla klientów segmentu VIP).

Bank przyjmował zapisy na certyfikaty inwestycyjne następujących funduszy: Agio Nieruchomości Komercyjnych FIZ AN, Agio Wierzytelności PLUS 2 NS FIZ, Subfundusz ASZ Rynków Zagranicznych zarządzanych przez ALTUS TFI S.A., Subfundusz ASZ Rynku Polskiego zarządzanych przez ALTUS TFI S.A., Altus Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Wierzytelności zarządzanych przez ALTUS TFI S.A., IPOPEMA Global Bonds FIZ oraz Opoka Omega FIZ Subfundusz Opoka Alfa.

Bank rozwijał ofertę funduszy inwestycyjnych otwartych w celu dywersyfikacji dostępnych dla klienta rozwiązań, dopasowanych do potrzeb inwestycyjnych oraz akceptowalnego dla Klienta profilu ryzyka inwestycyjnego. Na koniec roku klienci Banku mogli korzystać z 319 funduszy inwestycyjnych otwartych. Realizowany był również cel biznesowy Banku (w tym projektu Klienta Zamożnego) w zakresie zwiększenia uproduktowania klientów oraz wzrost przychodów ze sprzedaży w segmencie klienta detalicznego, a w szczególności segmentu VIP.

Od 1 czerwca 2017 r. działała Centrum Bankowości Prywatnej (CBP) z Zespołem Sprzedażowym w Warszawie zlokalizowanym przy Domu Maklerskim BOŚ S.A., które w swoich strukturach posiada Doradców Bankowości Prywatnej kompleksowo obsługujących klientów z segmentu VIP (z uwzględnieniem ścisłej współpracy z Domem Maklerskim BOŚ S.A.).

W listopadzie serwis internetowy BOŚ S.A. został powiększony o strony dedykowane Klientom Bankowości

Prywatnej. W rozbudowanym serwisie znalazły się produkty i usługi Banku przeznaczone dla Klienta segmentu VIP, m.in.: EKOkonto VIP, karta kredytowa, finansowanie potrzeb mieszkaniowych i inwestycyjnych, ubezpieczenia, kredyty giełdowe czy też dedykowany doradca osobisty oraz produkty inwestycyjne. Obecnie prowadzone są, wspólnie z Departamentem Marketingu, działania mające na celu reklamę podstrony BP poprzez kanały internetowe.

Do końca 2017 r. trwały intensywne prace mające na celu dostosowanie Banku do wymogów Dyrektywy MIFID II. W obszarze detalicznym dotyczyło to takich zagadnień jak rejestrowanie komunikacji z klientami (telefon, mail) i jej archiwizacja, szkolenia dla Doradców, konieczność określenia rynku docelowego klientów, spełnienie wymogów wynikających z pełnienia roli AFI DM BOŚ.

Zobowiązania wobec klientów detalicznych

Działania podejmowane przez Bank w 2017 r. w zakresie produktów depozytowych dla klientów detalicznych były nastawione na:

- 1) budowanie trwałych relacji z Klientem poprzez promowanie Klientów aktywnie korzystających z ROR jako fundamentu relacji Klient - Bank,
- 2) dbałość o optymalizację kosztowości portfela depozytowego i bieżące dopasowanie do zmieniającego się otoczenia makroekonomicznego,
- 3) zmniejszenie salda depozytów Obszaru Rynku Detalicznego zgodnie z potrzebami płynnościowymi Banku.

Najistotniejszymi produktami depozytowymi dla klientów detalicznych pod względem budowy salda były w 2017 r.:

- rachunki bieżące, w tym konta osobiste z podstawowym EKOkontem bez Kosztów oraz konta oszczędnościowe z nowym EKOkontem Oszczędnościowym w PLN,
- lokaty promocyjne: EKOlokata Korzystna, EKOlokata SUPERprocentująca, EKOlokata Wysoko Procentująca, EKOlokata z Bonusem, EKOlokata na Lata i EKOlokata 5 na 5,
- lokata walutowa: EKOlokata z Frankiem w CHF.

Bank konsekwentnie realizował poniższe cele polityki depozytowej:

- 1) dywersyfikował ryzyko kumulacji salda depozytów zapadających i ewentualnego odpływu środków w tym samym czasie poprzez utrzymanie w ofercie produktów na 4, 6, 9, 12, 24 i 60 – miesięcy oraz wprowadzenie nowego konta oszczędnościowego,
- 2) promował uproduktowionych Klientów - w trakcie konstruowania oferty depozytów terminowych wdrażane były rozwiązania pozwalające na oferowanie wyższej ceny dla Klientów korzystających z oferty Banku poza depozytami terminowymi (z naciskiem na aktywne rachunki, wspomagające stworzenie silnej więzi Klienta z Bankiem),
- 3) budował stałe relacje z Klientem poprzez wzmożone działania wpływające na wzrost poziomu odnawialności depozytów,
- 4) dążył do systematycznego wzrostu poziomu i udziału depozytów bieżących klientów detalicznych, co ułatwia budowanie stabilnego i wysokiego poziomu depozytów terminowych klientów detalicznych,
- 5) obniżał kosztowość poprzez cykliczne zmiany oprocentowania depozytów terminowych i kont oszczędnościowych/lokacyjnych,
- 6) obniżył saldo depozytów Obszaru Rynku Detalicznego zgodnie z potrzebami płynnościowymi Banku.

Oferta depozytowa dla segmentów klientów instytucjonalnych (mikroprzedsiębiorstw, wspólnot mieszkaniowych oraz organizacji pozarządowych) ze względu na różnorodność okresów lokowania (od lokat O/N po lokaty 12 miesięczne), charakteru oprocentowania (stałe, zmienne), sposobu lokowania (internet, placówka), charakteru lokaty (standardowa, negocjowana) nie była modyfikowana. W maju dokonano zmiany oprocentowania rachunków bieżących i lokat prowadzonych dla klientów instytucjonalnych. Zmiany miały na celu:

- dostosowanie oferty do zmieniających się stóp procentowych na rynku,
- obniżenie kosztów odsetkowych generowanych przez portfel depozytów segmentu mikroprzedsiębiorstw, wspólnot mieszkaniowych i organizacji pozarządowych,
- wypromowanie aktualnej oferty rachunków bieżących w PLN oraz w CHF.

Działalność Banku w obszarze rachunków:

- koncentrowała się na utrzymaniu przejrzystej oferty rachunków poprzez pozostawienie w ofercie dwóch rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych: EKOkonta bez Kosztów i EKOkonta VIP oraz nowego konta oszczędnościowego EKOkonta oszczędnościowego w trzech wariantach dostosowanych do

potrzeb Klienta i zachęającego go do aktywnego korzystania z ROR i systematycznego odkładania nawet niewielkich kwot na koncie oszczędnościowym. W 2017r. kontynuowano promocję rachunków dla osób otrzymujących świadczenia z programu Rodzina 500+,

- bieżących - rozpoczęto proces wzbogacania oferty rachunków bankowych usługami niebankowymi, wpływającymi na atrakcyjność oferty - w sierpniu 2017 r. wdrożono możliwość zakupu za pośrednictwem Banku terminali płatniczych we współpracy z FIRST DATA POLSKA S.A.

Mając na względzie aktualne trendy na rynku finansowym, w tym w szczególności malejącą atrakcyjność lokat bankowych w środowisku spadających stóp procentowych oraz stopniową odbudowę zainteresowania Klientów alternatywnymi do lokat produktami oszczędnościowymi i inwestycyjnymi, Bank rozwijał ofertę produktów inwestycyjnych. Inwestorom o średnio i długoterminowym horyzoncie inwestycyjnym pragnącym osiągnąć ponadprzeciętny zwrot z zainwestowanego kapitału przy możliwie minimalnych zmiennościach wartości, oferowane były inwestycje w otwarte oraz zamknięte fundusze inwestycyjne. Usługa przyjmowania zapisów na certyfikaty inwestycyjne zamknięte prowadzona była w zamkniętych okresach subskrypcyjnych wyłącznie poprzez odpowiedź na imienną propozycję nabycia certyfikatów.

Produkty ubezpieczeniowe

Bank systematycznie rozwija swoją działalność w zakresie produktów ubezpieczeniowych. W 2017 r. oprócz ubezpieczeń oferowanych jako produkty uzupełniające do produktów kredytowych oraz kart płatniczych, Bank oferował także ubezpieczenia typu *stand alone*, czyli dostępne niezależnie. BOŚ S.A. pełni rolę agenta towarzystw ubezpieczeniowych.

Produkty kredytowe - Klienci indywidualni, Mikroprzedsiębiorstwa, Wspólnoty mieszkaniowe i organizacje pozarządowe

Najistotniejsze produkty kredytowe dla klientów indywidualnych to:

- kredyty proekologiczne,
- pożyczka gotówkowa,
- karty kredytowe,
- ekologiczny kredyt hipoteczny,
- kredyt giełdowy.

Kontynuowano sprzedaż ekologicznych produktów hipotecznych dla osób fizycznych, jak również standardowej oferty produktów hipotecznych, a także dostosowano regulacje dotyczące produktów hipotecznych dla klientów indywidualnych w związku z wejściem w życie w dniu 22 lipca 2017 r. Ustawy z dnia 23 marca 2017 r. o kredycie hipotecznym oraz o nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami. Wspierano proekologiczne rozwiązania poprzez dostosowanie procesu udzielania kredytu hipotecznego do specyfiki budowy prefabrykowanych domów w konstrukcji szkieletowej (dokonano wdrożenia zasad obsługi kredytu hipotecznego przeznaczonego na budowę i dokończenie budowy domów drewnianych w technologii prefabrykowanej).

Równolegle mając na uwadze zwiększenie salda kredytowego oraz aktywizację sprzedaży pożyczki gotówkowej utrzymujemy atrakcyjną ofertę promocji cenowych dla pożyczki gotówkowej.

Dużym zainteresowaniem wśród Klientów Banku cieszył się komercyjny kredyt na cele ekologiczne ze szczególnym uwzględnieniem walki ze smogiem, w tym ograniczania emisji zanieczyszczeń powietrza wdrożony w formie promocji „Zielona inwestycja” dedykowanej klientom indywidualnym i mikroprzedsiębiorstwom. W związku z powyższym podjęto decyzję o przedłużeniu ww. promocji do 31 sierpnia 2018 r. Działanie to jest efektywnym włączeniem się w walkę ze smogiem oraz w realizację misji ekologicznej Banku.

W związku z rosnącym zainteresowaniem Klientów jak i chęcią dalszego propagowania ekologii wprowadzono nową promocję dla EKO kredytu PV. Jest ona dostępna dla Klientów nabywających rozwiązania w zakresie zakupu i instalacji rozwiązań fotowoltaicznych przez Pośredników współpracujących z Bankiem. Produkt skierowany jest do osób zainteresowanych zmniejszeniem obciążeń budżetu domowego dzięki produkcji prądu na potrzeby własne lub zainteresowanych efektywnymi rozwiązaniami proekologicznymi.

Jednocześnie Bank rozpoczął współpracę z firmami poprzez podpisanie umów współpracy w zakresie sprzedaży produktu oraz umów promocji.

Dodatkowo w sierpniu 2017 r. w celu zwiększenia przychodów Banku i zwiększenia atrakcyjności oferty

zmianie uległa stawka prowizji przygotowawczej i wydłużenie maksymalnego okresu kredytowania do ekonomiki przedsięwzięcia. Kwota oszczędności powstałych z tytułu zakupu instalacji fotowoltaicznej stała się zbieżna z kwotą raty EKO kredytu PV co wpływa na wzrost sprzedaży produktu.

W związku z coraz większym zainteresowaniem kredytem na zakup papierów wartościowych wśród klientów bankowości prywatnej, przygotowano specjalną ofertę dotyczącą tego produktu. Pozwala to na generowanie przychodów ze sprzedaży kredytów wśród klientów inwestycyjnych.

W związku z potrzebą biznesową rozpoczęto pracę nad rozszerzeniem oferty EKO Kredytu PV o cel – refinansowanie nabytej instalacji z wdrożeniem w IV kwartale 2017 r. Zmiana ma na celu uatrakcyjnienie oferty produktowej.

Oferta kredytowa dla instytucjonalnych klientów detalicznych jest kompleksowa i obejmuje produkty na bieżącą działalność, w tym na cele proekologiczne. W 2017 r. Bank kontynuował prace związane z rozwojem oferty finansującej działania ekologiczne wprowadzając do oferty Eko kredyt obrotowy nieodnawialny oraz kredyt Eko Inwestycja dla mikroprzedsiębiorstw. Równolegle Bank pracował nad usprawnianiem procesów kredytowych.

Bank dokonał kompleksowej analizy warunków cenowych dla klientów instytucjonalnych pionu detalicznego i zaproponował nowe warunki finansowe produktów kredytowych i depozytowych oraz wprowadził nową Taryfę opłat i prowizji.

W segmencie klientów instytucjonalnych wdrożono proces kwalifikacji kredytów i klientów do portfela ekologicznego, którego głównym celem jest zwiększenie portfela transakcji ekologicznych, z preferencją finansową dla klienta.

W celu dalszego, sukcesywnego uatrakcyjnienia oferty Banku dedykowanej Klientom z sektora mikroprzedsiębiorstw wprowadzono w listopadzie 2017 r. nowy, konkurencyjny produkt - leasing nierejestrowany we współpracy z Firmą Leaselink sp. z o.o.

Jako działania ciągłe planowana jest stała analiza konkurencji oraz plasowania się oferty BOŚ S.A. na rynku. Ponadto prowadzone będą działania zmierzające do aktywizacji sprzedaży pożyczki gotówkowej poprzez oferty promocyjne oraz oferty dedykowane pre-approved.

Planowane działania

Działania Banku w 2018 r. będą zmierzały do:

- zwiększenia zaangażowania w finansowanie rozwiązań proekologicznych, m.in. dzięki kompleksowej i innowacyjnej ofercie dla osób fizycznych, współpracy z firmami oferującymi instalacje fotowoltaiczne oraz pośrednikami sprzedaży w zakresie EKO kredytu PV, wprowadzeniem oferty promocyjnej dla Klientów, którzy zdecydują się na zakup instalacji poprzez firmy, z którymi Bank podpisał umowę współpracy w zakresie sprzedaży EKO kredytu PV oraz promocyjnej oferty „Zielona Inwestycja”,
- budowania trwałych relacji z Klientem m.in. poprzez kreowanie ofert produktowych promujących Klientów posiadających aktywne rachunki z kartą debetową,
- rozszerzenia oferty produktów inwestycyjnych i ubezpieczeniowych,
- rozszerzenia oferty o nowe konta oszczędnościowe w EUR i CHF,
- budowania nowych, rynkowych, zautomatyzowanych procesów kredytowych dla klientów indywidualnych i mikroprzedsiębiorstw,
- wdrożeniu produktów uzupełniających ofertę kont dla firm,
- wprowadzenia kompleksowej oferty dla rolników – osób fizycznych prowadzących działalność rolną, zakwalifikowanych do nowego segmentu klienta – segmentu AGRO. Segment AGRO jest jednym z elementów stworzenia unikalnego wizerunku Banku – polskiego, społecznie odpowiedzialnego, związanego z ekologią, ochroną środowiska i wspierającego polskie rolnictwo.
- zmian w ofercie kartowej w związku z wyborem nowego systemu do obsługi kart oraz nowego procesora i personalizatora, które pozwolą na dopasowanie oferty dla bardzo wymagających klientów.

7.8. Działalność maklerska

Działalność maklerska jest prowadzona w Grupie Kapitałowej BOŚ S.A. poprzez Spółkę Dom Maklerski BOŚ S.A.

Krajowy rynek giełdowy charakteryzował się dobrą koniunkturą. Silne wzrosty widoczne były zwłaszcza w I połowie roku. W rezultacie w okresie całego 2017 roku wszystkie indeksy zanotowały dodatnie stopy

zwrotu, które wahały się od 2,4% (sWig80) do 26,4% (Wig20). Wzrostom na GPW towarzyszył również wzrost aktywności inwestorów na rynku kasowym. W porównaniu do roku 2016 w transakcjach sesyjnych na rynku akcji obroty zwiększyły się o 24,8%, co oznacza, iż były najwyższe od 2011 roku. Jednocześnie nadal stagnacji podlegał rynek terminowy. W skali roku obroty w transakcjach sesyjnych na rynku kontraktów terminowych obniżyły się o 5,6%.

W roku 2017 Dom Maklerski BOŚ SA utrzymał pozycję lidera w ilości wprowadzonych spółek na rynek regulowany, wprowadzając do obrotu na GPW 4 podmioty spośród 15 debiutujących. Był również wiceliderem rynku pod względem ilości otwartych rachunków maklerskich zarejestrowanych w KDPW.

Dom Maklerski BOŚ S.A. w roku 2017 utrzymał mocną pozycję rynkową na rynku akcji, osiągając udział w transakcjach sesyjnych na poziomie 4,78%. DM BOŚ SA po raz kolejny był liderem rynku kontraktów terminowych z udziałem na poziomie 23,57% oraz pozostał wiceliderem rynku NewConnect (udział w rynku wyniósł 14,97%).

W 2017 roku Dom Maklerski BOŚ SA zrealizował przychody z podstawowej działalności na poziomie 73,7 mln zł. W porównaniu do roku poprzedniego przychody wzrosły o 17,5%, co wynikało ze wzrostu prowizji brokerskich zarówno na rynku giełdowym, jak i na rynku towarowym, a także wzrostu przychodów z tytułu oferowania instrumentów finansowych oraz prowadzenia rachunków pieniężnych i przechowywania instrumentów finansowych.

7.9. Inicjatywa JESSICA w BOŚ S.A.

Inicjatywa JESSICA

Bank kontynuował swoją działalność w ramach Inicjatywy JESSICA (Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas), pełniąc rolę Funduszu Rozwoju Obszarów Miejskich (FROM) dla województwa zachodniopomorskiego (poza Szczecińskim Obszarem Metropolitalnym), pomorskiego (poza Gdańskiem, Gdynią, Sopotem i Słupskiem) i śląskiego.

Na mocy podpisanej w październiku 2016r. umowy z Województwem Zachodniopomorskim, Bank rozszerzył współpracę w zakresie zarządzania rewalwingiem środków w ramach Umów inwestycyjnych zawartych w okresie 2012-2015 w Inicjatywie JESSICA. BOŚ S.A. powtórnie może wykorzystać środki zakontraktowane w ramach pierwszego obiegu tj. ok. 68 mln zł, wykorzystując je na preferencyjne finansowanie nowych rewitalizacyjnych Projektów miejskich w województwie zachodniopomorskim. W 2017 r. Bank podpisał 3 nowe Umowy Inwestycyjne na kwotę 20 mln zł.

Program JEREMIE

W dniu 27 stycznia 2017 r. Bank Ochrony Środowiska S.A. (BOŚ S.A.) i Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK) będący Menadżerem Zachodniopomorskiego Funduszu Powierniczego JEREMIE podpisały Umowę Operacyjną, na mocy której BOŚ S.A. będzie pełnił rolę Pośrednika Finansowego udzielającego pożyczek JEREMIE przedsiębiorstwom z sektora MŚP realizującym projekt miejski w województwie zachodniopomorskim. Budżet programu wynosi 80 mln zł, w tym 40 mln zł ze środków Zachodniopomorskiego Funduszu Powierniczego JEREMIE i 40 mln zł ze środków BOŚ S.A.

Celem realizacji programu w województwie zachodniopomorskim jest zwiększenie potencjału społeczno-gospodarczego miast i rozwój obszarów miejskich wpływający na wzrost atrakcyjności ekonomicznej, kulturalnej i osiedleńczej regionu. Do podstawowych zadań BOŚ S.A. jako Pośrednika Finansowego jest identyfikacja i wybór projektów, analiza i ocena oraz finansowanie projektów miejskich. W 2017 r. Bank podpisał 1 Umowę Inwestycyjną na kwotę 23,5 mln zł.

7.10. Współpraca z zagranicznymi instytucjami finansowymi w BOŚ S.A.

Bank kontynuował współpracę z międzynarodowymi instytucjami finansowymi, w tym z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym (EBI) oraz Bankiem Rozwoju Rady Europy (CEB), które należą do jednych z największych kredytodawców Banku.

III. ZARZĄDZANIE RYZYKAMI I KONTROLA W GRUPIE

1. RYZYKO KREDYTOWE

Podstawowym celem w obszarze zarządzania ryzykiem kredytowym w roku 2017, a w szczególności w zakresie zarządzania jakością aktywów, było prowadzenie polityki zakładającej umiarkowany poziom apetytu na ryzyko, umożliwiającej w perspektywie do roku 2020 osiągnięcie poziomu kosztu ryzyka oscylującego wokół średniej dla sektora, przy jednoczesnym podejmowaniu działań w obszarze zarządzania portfelem kredytowym mających na celu zwiększenie pokrycia odpisem aktualizującym.

Kluczowymi działaniami wspierającymi powyższy cel, które Bank realizował w roku ubiegłym i które będzie kontynuował są:

- zrealizowana zmiana podejścia do sposobu wyznaczania i monitorowania poziomu apetytu na ryzyko z wykorzystaniem parametrów PD oraz LGD, umożliwiająca szybkie podejmowanie działań mitygujących w przypadku zaobserwowania negatywnych trendów w stosunku do konkretnych portfeli/grup klientów,
- przebudowa obecnie funkcjonujących modeli oceny ryzyka klienta korporacyjnego i detalicznego w celu poprawy efektywności i siły dyskryminacyjnej tych modeli,
- ograniczenie poziomu koncentracji portfela kredytowego poprzez stałą optymalizację systemu wewnętrznych limitów zaangażowania, w tym stosowanie limitów zaangażowania na klienta w zależności od posiadanego ratingu,
- wydzielenie w strukturach odpowiedzialnych za ocenę i zarządzanie ryzykiem kredytowym komórki organizacyjnej zajmującej się monitoringiem portfela kredytowego i wyceną indywidualną ekspozycji,
- opracowanie i wdrożenie modelu do wyceny portfela ekspozycji związanych z finansowaniem farm wiatrowych.

Oferta produktowa dostosowana była do potrzeb poszczególnych segmentów klienta i rozwijała się, w szczególności, w kierunku intensyfikacji:

- w obszarze rynku korporacyjnego - rozwoju komplementarnej oferty produktowej dla klientów MSP stawiających na innowacje, w szczególności w zakresie ekologii, ochrony środowiska, CleanTech i efektywności energetycznej. (produkty standardowe z założeniem uzyskiwania przewagi konkurencyjnej jakością i sprawnością obsługi) i dużych firm (podejście zindywidualizowane) z naciskiem na kredytowanie celów i zadań proekologicznych; nowym kierunkiem była oferta produktowa kierowana do firm z sektora leśnego, okołoleśnego oraz rolnego; w szczególności z myślą o rozwoju finansowania gospodarstw rolnych Bank przygotował dedykowaną klientom tego sektora odrębną metodykę oceny ryzyka kredytowego;
- w obszarze rynku detalicznego – wzrostu sprzedaży produktów wysokomarżowych i prowizyjnych oraz rozwoju oferty dla mikroprzedsiębiorstw i klienta zamożnego, w szczególności zainteresowanego ekologią.

Bank finansował transakcje, które były zgodne z powszechnie obowiązującymi przepisami.

Zgodnie z polityką kredytową Bank nie angażował się w transakcje:

- mogące narazić Bank na utratę reputacji,
- mogące powodować, że wiarytelność obciążona ryzykiem jednego podmiotu lub podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie przekroczy poziom określony wymogami zewnętrznymi,
- realizowane z naruszeniem Prawa Ochrony Środowiska lub mogące stanowić potencjalne źródło degradacji środowiska naturalnego,
- z klientami nieposiadającymi wiarygodnych, stałych i stabilnych dochodów.

Bank uzależniał podjęcie finansowania od:

- posiadania przez kredytobiorcę zdolności kredytowej do spłaty wnioskowanego zadłużenia w terminach uzgodnionych z Bankiem,
- przedstawienia zabezpieczenia spłaty w formie i wartości akceptowanej przez Bank, o ile przepisy wewnętrzne tego wymagają,
- spełnienia innych kryteriów warunkujących podjęcie finansowania, w szczególności, wyników dotychczasowej współpracy klienta z Bankiem oraz oceny historii kredytowej klienta w sektorze bankowym.

Klient i transakcja podlegały wszechstronnej ocenie ryzyka kredytowego.

Bank oceniał ryzyko kredytowe z wykorzystaniem modeli ratingowych i scoringowych, zróżnicowanych w zależności od rodzaju klienta i transakcji. Modele były budowane, rozwijane, monitorowane i nadzorowane w Obszarze Ryzyka z uwzględnieniem wewnętrznych i zewnętrznych wymogów w tym zakresie.

Model oceny ryzyka kredytowego dla osób fizycznych ubiegających się o finansowanie na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą obejmował:

- analizę ilościową – polegającą na ustaleniu wysokości i stabilności źródeł spłaty zobowiązania kredytowego oraz
- analizę jakościową – polegającą na ocenie cech klienta, które mają istotny wpływ na jego skłonność do spłaty zaciągniętego zobowiązania kredytowego w terminach określonych w umowie w tym ocenę scoringową i ocenę zachowania klienta w oparciu o informacje z Biura Informacji Kredytowej S.A.

W procesie oceny zostały uwzględnione postanowienia wynikające z Rekomendacji T i S KNF, w szczególności w zakresie wprowadzenia odpowiednich poziomów wskaźnika DtI i LtV oraz możliwości zastosowania uproszczonej oceny zdolności kredytowej.

W procesie oceny klienta Bank wykorzystywał informacje pozyskane z różnych źródeł, w tym informacje pozyskiwane z baz zewnętrznych.

Model oceny ryzyka klientów ubiegających się o finansowanie na cele związane z prowadzeniem działalności gospodarczej lub statutowej (finanse publiczne) uwzględniał dwa obszary: ocenę klienta i ocenę transakcji (ocena ratingowa).

Ocena klienta dokonywana była na podstawie elementów ilościowych i jakościowych. Ocena ilościowa dotyczyła podstawowych, z punktu widzenia generowania wyniku finansowego i zachowania płynności, obszarów działalności klienta. Ocena jakościowa obejmowała w szczególności ocenę: planów rozwojowych, doświadczenia i umiejętności osób zarządzających, jakości relacji klienta z otoczeniem zewnętrznym, w tym z Bankiem.

W przypadku finansowania klienta funkcjonującego w ramach grupy podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie Bank oceniał ryzyko kredytowe z uwzględnieniem wpływu sytuacji podmiotów powiązanych.

Ocena transakcji dokonywana była w szczególności na podstawie oceny celu finansowania, długości okresu kredytowania i wartości zabezpieczenia spłaty. Bank ustanawiał taką strukturę finansowania, aby zapewnić podział ryzyka pomiędzy kredytobiorcę i Bank, głównie poprzez odpowiednie do skali ryzyka zaangażowanie środków własnych kredytobiorcy.

W przypadku ekspozycji istotnych ze względu na poziom ryzyka lub kwotę transakcji, ocena ryzyka weryfikowana była przez eksperta ds. ryzyka kredytowego - pracownika wyspecjalizowanego w identyfikacji ryzyk i doborze adekwatnych form jego mitygacji, niezależnego od służb sprzedaży.

Bank monitorował ryzyko kredytowe przez cały okres funkcjonowania transakcji kredytowej.

W przypadku zidentyfikowania sytuacji mogących zagrozić terminowej spłacie Bank podejmował działania upominawcze i restrukturyzacyjne wykorzystując w tym celu między innymi rozwiązania zaimplementowane w systemie wczesnego ostrzegania (SWO).

W roku 2017 w Banku podjęto szereg działań optymalizujących funkcjonowanie SWO, w tym dokonano nowego podziału zadań w tym procesie przenosząc odpowiedzialność do komórki organizacyjnej zajmującej się monitoringiem portfela kredytowego funkcjonującej w strukturach oceny i zarządzania ryzykiem kredytowym, a także wprowadzono wymóg podejmowania decyzji kierunkowej w sprawie warunków dalszego finansowania klienta, w przypadku którego Bank zidentyfikował sygnały ostrzegawcze wskazujące na zagrożenie dla terminowej spłaty.

W okresach miesięcznych Bank dokonywał analizy wszystkich ekspozycji kredytowych w celu:

- zidentyfikowania ekspozycji kredytowych zagrożonych utratą wartości,
- pomiaru utraty wartości,
- utworzenia odpisów lub rezerw.

Do pomiaru utraty wartości ekspozycji kredytowych oraz tworzenia odpisów lub rezerw Bank stosował metodę zindywidualizowaną, grupową oraz IBNR.

Kompetencje do podejmowania decyzji kredytowych, które funkcjonowały w Banku, uzależnione były od:

- rodzaju i kwoty transakcji,

- wysokości łącznego zaangażowania kredytowego Banku wobec grupy podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie, do której należy klient,
- poziomu ryzyka generowanego przez klienta i transakcję.

W Banku funkcjonował wielostopniowy system podejmowania decyzji kredytowych, którego podstawą jest reguła, że im wyższy poziom ryzyka transakcji wynikający z jej złożoności, kwoty zaangażowania lub sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta, tym wyższy jest szczebel decyzyjny uprawniony do podjęcia decyzji. Szczegółami decyzyjnymi o najwyższych poziomach uprawnień są Komitet Kredytowy Centrali i Zarząd Banku. Co do zasady, decyzje kredytowe podejmowane są po wcześniejszej weryfikacji ryzyka dokonanej przez osobę wyspecjalizowaną w jego ocenie i mitygacji, niezależną od obszaru sprzedaży.

Podejmując decyzje kredytowe w sprawie transakcji zawieranych z członkami organów Banku lub osobami zajmującymi stanowiska kierownicze w Banku albo podmiotami powiązanymi z nimi kapitałowo lub organizacyjnie Bank uwzględniał wymogi ustawy Prawo bankowe.

Bank przyjmował na zabezpieczenie swoich wierzytelności zabezpieczenia rzeczowe i osobiste.

Bank preferował transakcje zabezpieczone, z zastrzeżeniem, że ustalono maksymalny poziom transakcji niezabezpieczonych w segmencie detalicznym wraz z kryteriami pozwalającymi na udzielenie transakcji bez zabezpieczenia, z uwzględnieniem specyfiki produktowej, segmentu klientów, wpływu tych transakcji na wyniki Banku i wysokość potencjalnej straty.

Poziom zabezpieczenia był uzależniony od poziomu ryzyka generowanego przez transakcję, w tym w szczególności od rodzaju transakcji i długości jej trwania.

Ustalając wartość zabezpieczenia Bank kierował się zasadą ostrożnej wyceny.

Przy wyborze formy zabezpieczenia Bank uwzględniał:

- należyta ochroną interesów Banku,
- wysokość kosztów związanych z ustanowieniem danego zabezpieczenia,
- możliwość szybkiego upłynienia danego zabezpieczenia.

Bank identyfikował, dokonywał pomiaru i monitorował ryzyko koncentracji zaangażowań na poziomie:

- pojedynczego klienta i transakcji,
- portfela kredytowego.

Na poziomie klienta i transakcji ryzyko koncentracji zaangażowania zarządzane było poprzez przestrzeganie nadzorczych limitów zaangażowania, wynikających z przepisów Prawa Bankowego, jak również poprzez stosowanie zasady, że przebieg procesu oceny i monitorowania ryzyka zależy od kwoty zaangażowania kredytowego.

Na poziomie portfela kredytowego zarządzanie koncentracją zaangażowań dokonywane było poprzez przestrzeganie limitów wewnętrznych lub wartości ostrzegawczych zatwierdzonych przez Zarząd Banku lub Radę Nadzorczą w przypadku limitów, poprzez które Bank określa akceptowany poziom apetytu na ryzyko kredytowe.

W szczególności Bank stosował następujące limity:

- geograficzne – zaangażowanie wobec innych krajów,
- dotyczące parametrów produktowych – np. maksymalne LTV,
- dotyczące portfela kredytów zabezpieczonych hipotecznie i finansujących nieruchomości – wynikające z Rekomendacji KNF,
- udziału kredytów walutowych w portfelu kredytów Banku,
- limit dopuszczalnego łącznego zaangażowania wobec podmiotów/grup podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie, wobec których zaangażowanie Banku przekracza 10% uznanego kapitału Banku,
- limity dopuszczalnego łącznego zaangażowania wobec podmiotów/grup podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie uzależnione od ratingu podmiotu dominującego lub podmiotu o największym zaangażowaniu,
- limity branżowe,
- limit na ekspozycje kredytowe wobec spółek zależnych Banku.

Poziom wykorzystania limitów był cyklicznie monitorowany i raportowany organom Banku w trybie wynikającym z regulacji wewnętrznych Banku.

Zgodnie z wymogami określonymi przez Komisję Nadzoru Finansowego w Rekomendacjach T i S oraz Uchwale w sprawie wymagań dotyczących identyfikacji, monitorowania i kontroli koncentracji zaangażowań, w tym dużych zaangażowań, Bank przeprowadzał testy warunków skrajnych w zakresie

ryzyka kredytowego dotyczące portfela kredytów klientów detalicznych i korporacyjnych, w tym dla największych zaangażowań.

Informacja dotycząca poziomu ryzyka kredytowego w portfelu kredytowym Banku prezentowana była Zarządowi Banku miesięcznie, a Radzie Nadzorczej – nie rzadziej niż kwartalnie.

Bank w swoich działaniach kredytowych przestrzegał wymogów nadzorczych, zasad wynikających z dobrych praktyk bankowych i procedur wewnętrznych.

2. RYZYKO FINANSOWE

Ryzyko finansowe w Grupie koncentruje się przede wszystkim w BOŚ S.A. oraz w DM BOŚ S.A. i obejmuje: (i) ryzyko płynności; (ii) ryzyko stopy procentowej (w księdze bankowej i handlowej); (iii) ryzyko walutowe (w księdze bankowej i handlowej). Ryzyko płynności i ryzyko stopy procentowej występuje przede wszystkim w Banku, natomiast ryzyko walutowe - w DM BOŚ S.A. (w księdze handlowej i niehandlowej) oraz w Banku (w księdze handlowej; ryzyko walutowe z księgi bankowej jest transferowane do księgi handlowej). W DM BOŚ S.A. występuje także ryzyko z tytułu pozycji w instrumentach kapitałowych i ryzyko cen towarów.

Zarządzanie ryzykiem w Banku jest dokonywane w oparciu o ustalony przez Radę Nadzorczą Banku poziom apetytu i tolerancji na ryzyko określonych za pomocą zestawu limitów wewnętrznych. W BOŚ S.A. obowiązują polityki w zakresie zarządzania ryzykiem płynności, ryzykiem stopy procentowej w księdze bankowej oraz ryzykiem rynkowym, gdzie określane są między innymi maksymalne poziomy ryzyka finansowego, zgodne z przyjętym przez radę Nadzorczą Banku apetytem na ryzyko. Na ich podstawie ustanowiono system wczesnego ostrzegania, który koncentruje się na identyfikacji, pomiarze, monitorowaniu, kontrolowaniu i raportowaniu ryzyka.

Transakcje księgi bankowej stanowią podstawową działalność Banku, tzn. wynikają z działalności komercyjnej, w tym: pozyskiwania źródeł finansowania i efektywnego zarządzania płynnością finansową. Zgodnie ze strategią Grupy, działalność w księdze handlowej uzupełnia działalność w księdze bankowej. Zadaniem księgi handlowej jest zapewnienie klientom Banku najwyższej jakości usług. W celu osiągnięcia tych zadań Bank, w ramach obowiązujących limitów ryzyka, utrzymuje otwarte pozycje.

Poziom i profil ryzyka finansowego jest regularnie monitorowany w Departamencie Ryzyka Finansowego i Operacyjnego (departament II linii obrony) i raportowany: Radzie Nadzorczej Banku, Radzie Nadzorczej DM BOŚ S.A., Komitetowi ds. Ryzyka (przy Radzie Nadzorczej), Zarządowi Banku, Zarządowi DM BOŚ S.A., Komitetowi Zarządzania Aktywami i Pasywami (Komitetowi ZAP) oraz Komitetowi ZAP ds. Płynności i Ryzyka Rynkowego.

2.1. Ryzyko płynności

Celem Grupy w zakresie zarządzania płynnością jest utrzymanie zdolności Grupy do finansowania aktywów i terminowego regulowania zobowiązań, a także utrzymanie zrównoważonej struktury aktywów i pasywów, zapewniającej bezpieczny profil płynności w poszczególnych pasmach czasowych, w podziale na płynność w złotych polskich oraz głównych walutach obcych, a przede wszystkim – dla całkowitej pozycji płynności. Strategię zarządzania ryzykiem płynności określa zatwierdzona przez Radę Nadzorczą Strategia Płynnościowa BOŚ S.A. Strategia określa apetyt Banku na to ryzyko, wyznacza główne kierunki oraz cele ilościowe dla wybranych wielkości i jest integralnym elementem Ramowej Strategii działania Banku. Tolerancja na ryzyko płynności, dostosowana do przyjętego apetytu, została określona w zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą Polityce w zakresie zarządzania płynnością poprzez obowiązujący w Banku system wewnętrznych limitów i wartości ostrzegawczych. Bank organizuje proces zarządzania ryzykiem płynności w szczególności za pomocą podziału kompetencji organów Banku oraz właściwych komórek organizacyjnych centrali przy wykonywaniu zadań i podejmowaniu decyzji w procesie zarządzania ryzykiem płynności. Komórki organizacyjne są wzajemnie niezależne. Obszary powstawania ryzyka i komórki organizacyjne kontroli ryzyka (II linia obrony) znajdują się pod nadzorem różnych Członków Zarządu Banku.

Płynność w Banku rozpatrywana jest w następującym horyzoncie czasowym: płynność śróddzienna – w ciągu dnia, płynność bieżąca – w okresie do 7 dni; płynność krótkoterminowa – w okresie do 1 miesiąca; płynność średnioterminowa – w okresie powyżej 1 miesiąca do 12 miesięcy; płynność długoterminowa – w okresie powyżej 12 miesięcy.

Podstawowym źródłem finansowania Banku pozostaje systematycznie budowana i zdywersyfikowana baza depozytowa z dużym udziałem stabilnych depozytów od klientów detalicznych (uzupełniona depozytami klientów korporacyjnych i sektora publicznego) oraz wyemitowane obligacje długoterminowe i otrzymane pożyczki od międzynarodowych instytucji finansowych (które dodatkowo, wraz z długoterminowymi dwustronnymi umowami zamiany płatności odsetkowych zabezpieczonymi dłużnymi papierami wartościowymi oraz transakcjami FX Swap, stanowią źródło finansowania płynności w walutach obcych).

Posiadane przez Bank aktywa płynne (nadwyżka płynności), utrzymywane są przede wszystkim w postaci charakteryzujących się wysoką płynnością bonów pieniężnych NBP (według stanu na 31 grudnia 2017 roku stanowiących 49% portfela płynnych nieobciążonych papierów wartościowych) oraz obligacji Skarbu Państwa (według stanu na 31 grudnia 2017 roku - 51%), charakteryzujących się niskim ryzykiem szczególnym. Portfel tych papierów jest uzupełniony gotówką oraz środkami utrzymywanymi w NBP (ponad zadeklarowany poziom rezerwy obowiązkowej) i na rachunkach nostro w innych bankach. Aktywa płynne stanowią bufor dla zabezpieczenia płynności w ewentualnych sytuacjach kryzysowych, tj. istnieje możliwość ich zastawu, upłynnienia w ramach transakcji repo bądź sprzedaży w dowolnym momencie, bez istotnej utraty wartości. Możliwości sprzedaży aktywów płynnych (ryzyko płynności produktu) są systematycznie monitorowane. W analizach tych brane są pod uwagę przede wszystkim: wielkość emisji, obrót rynkowy oraz zmienność ceny kupna / sprzedaży.

Zgodnie z rekomendacjami Komisji Nadzoru Finansowego i Narodowego Banku Polskiego, Bank ma możliwość korzystania z dodatkowych źródeł finansowania w postaci kredytu technicznego i lombardowego w NBP a także może wystąpić do NBP celem uzyskania kredytu refinansowego.

W Banku wyznaczany jest kapitał wewnętrzny na ryzyko płynności, które uznawane jest za ryzyko stale istotne, zgodnie z obowiązującym procesem szacowania kapitału wewnętrznego. Kapitał ten szacowany jest w oparciu o koszt związany z przywróceniem nadzorczych i wewnętrznych miar oraz limitów płynności w warunkach zbudowanych scenariuszy testów warunków skrajnych.

Bank wyznacza nadzorcze miary płynności zgodnie z następującymi regulacjami: Uchwałą Nr 386/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 roku w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności, Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającym rozporządzenie (UE) nr 648/2012 oraz Rozporządzeniem delegowanym Komisji (UE) 2015/61 z dnia 10 października 2014 roku uzupełniającym rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 w odniesieniu do wymogu pokrycia wypływów netto dla instytucji kredytowych i Rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) 2016/322 z dnia 10 lutego 2016 roku zmieniającym rozporządzenie wykonawcze (UE) nr 680/2014 ustanawiające wykonawcze standardy techniczne dotyczące sprawozdawczości nadzorczej instytucji w odniesieniu do wymogu pokrycia wypływów netto.

Do obecnie obowiązujących norm płynności krótkoterminowej zalicza się współczynniki: M1 (luka płynności krótkoterminowej – różnica pomiędzy sumą wartości podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności w dniu sprawozdawczym a wartością środków obcych niestabilnych) i M2 (współczynnik płynności krótkoterminowej – iloraz sumy wartości podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności w dniu sprawozdawczym do wartości środków obcych niestabilnych) oraz wymóg pokrycia wypływów netto – LCR (relacja aktywów płynnych do wypływów netto (tj. różnicy pomiędzy wpływami a wpływami) przez okres występowania warunków skrajnych, trwający 30 dni kalendarzowych). Natomiast do norm długoterminowych zalicza się współczynniki: M3 (współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych funduszami własnymi – iloraz funduszy własnych banku pomniejszonych o łączną wartość wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka rynkowego i z tytułu rozliczenia dostawy oraz ryzyka kontrahenta do aktywów niepłynnych) i M4 (współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi – iloraz funduszy własnych banku pomniejszonych o łączną wartość wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka rynkowego i z tytułu rozliczenia dostawy oraz ryzyka kontrahenta i środków obcych stabilnych do sumy aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności). Bank wyznacza i sprawozdaje do Komisji Nadzoru Finansowego wskaźnik stabilnego finansowania netto (NSFR) oraz wprowadził dla tego wskaźnika w II półroczu 2017r. wewnętrzną wartość ostrzegawczą na poziomie docelowego limitu nadzorczego tj. 100%. Ponadto, Bank, zgodnie z Rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) 2016/313 z dnia 1 marca 2016 roku zmieniającym rozporządzenie wykonawcze (UE) nr 680/2014 w odniesieniu do dodatkowych wskaźników monitorowania na potrzeby sprawozdawczości w zakresie płynności do Narodowego Banku Polskiego, w ramach sprawozdawczości obowiązkowej, opracowuje i przesyła raporty ALMM. W 2017 roku Bank dokonał nowelizacji procedur i polityk w celu implementacji postanowień Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 r. w sprawie

systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach.

W 2017 roku (analogicznie jak w 2016 roku) nadzorcze miary płynności, tj. miary M1-M4 oraz LCR były wyznaczane codziennie (tj. w każdym dniu roboczym) i pozostawały na bezpiecznym poziomie, znacznie przewyższającym poziomy regulacyjne. Wg stanu na 31 grudnia 2017 roku normy te kształtowały się następująco:

Miara	Wartość na 31.12.2017	Wartość na 31.12.2016
LCR	134%	120%
M1	1 449 mln zł	1 201 mln zł
M2	1,50	1,37
M3	72,05	56,89
M4	1,31	1,28

W celu pomiaru płynności oraz ryzyka płynności bieżącej i krótkoterminowej Bank wprowadził następujące miary i narzędzia: (i) aktywa płynne – stanowiące bufor dla oczekiwanych i nieoczekiwanych wypływów w horyzoncie 30 dni; (ii) zapas płynności – który mierzy poziom aktywów płynnych, pomniejszonych o oczekiwane oraz nieoczekiwane wypływy, wyznaczone w terminie 30 dni; (iii) ocenę stabilności bazy depozytowej; (iv) lukę płynności krótkoterminowej (dla PLN, EUR, CHF i USD) – pokazującą poziom niedopasowania w strukturach finansowania w walutach obcych; luka ta przede wszystkim obejmuje przepływy z transakcji na rynku hurtowym oraz z transakcji pochodnych oraz (v) testy warunków skrajnych (pozwalające m.in. na weryfikację możliwości utrzymania płynności w zdefiniowanym w Banku horyzoncie czasowym w poszczególnych scenariuszach). W celu pomiaru płynności oraz ryzyka płynności średnio- i długoterminowego Bank wyznacza i monitoruje: (i) lukę płynności kontraktową oraz urealnioną (która jest uzupełniana o systematycznie przeprowadzane analizy: stabilności bazy depozytowej, koncentracji bazy depozytowej, wielkości przedpłat kredytów oraz poziomu zrywalności depozytów); (ii) wskaźniki pokrycia aktywów długoterminowych pasywami długoterminowymi; (iii) wskaźnik pokrycia kredytów służących finansowaniu długoterminowych potrzeb klientów najbardziej stabilnymi źródłami finansowania oraz (iv) prognozę zapasu płynności, aktywów płynnych oraz nadzorczych miar płynności. Zgodnie z Uchwałą Nr 386/2008 Komisji Nadzoru Finansowego Bank przeprowadza również pogłębioną analizę płynności długoterminowej. Wyniki przeprowadzanych analiz są wykorzystywane do zarządzania płynnością Banku. Jednocześnie proces opracowywania krótko- i długoterminowych planów finansowych Banku zawiera ocenę płynności, tak aby zapewnić adekwatną strukturę finansowania i przestrzeganie nadzorczych miar płynności.

W celu oceny skuteczności procesu zarządzania ryzykiem płynności, dla większości z powyższych miar ustalane są limity lub wartości ostrzegawcze w ramach zestawu wewnętrznych limitów ryzyka płynności, których struktura ma charakter hierarchiczny (tzn. ustalane są na poziomie Rady Nadzorczej, Zarządu Banku oraz Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami). Obowiązujące limity i wartości ostrzegawcze podlegają systematycznym przeglądom, tak aby pozwalały na skuteczne monitorowanie płynności. Limity i wartości ostrzegawcze określają ramy dla tolerancji Banku w zakresie płynności i są zgodne z przyjętym przez Bank apetytem na to ryzyko. Kształtowanie odpowiedniego profilu ryzyka płynności wspierane jest poprzez uwzględnienie kosztu płynności w ramach obowiązującego w Banku systemu cen transferowych.

Bank, w opracowywanych analizach płynnościowych, uwzględnia również możliwość niekorzystnej zmiany kursów walut obcych, w szczególność CHF i EUR, potencjalnie powodujące zwiększenie potrzeb płynnościowych.

Zgodnie z podpisanymi z kontrahentami aneksami zabezpieczającymi do umów ramowych (Credit Support Annex (CSA), Credit Support Annex for Variation Margin (CSA VM)) Bank, w przypadku niekorzystnych zmian rynkowych (m.in. kursów walutowych), zobowiązany jest do złożenia dodatkowych depozytów zabezpieczających; w przypadku korzystnych zmian - Bank otrzymuje dodatkowe zabezpieczenie od kontrahentów. Bank nie posiada w umowach z kontrahentami postanowień zmieniających wysokość składanego zabezpieczenia ze względu na zmianę posiadanego ratingu. Oznacza to, iż obniżenie poziomu oceny zdolności kredytowej nie wpływa na wysokość i sposób wyliczenia depozytów zabezpieczających.

Ponadto Bank posiada zatwierdzony przez Zarząd Banku Plan działania w zakresie utrzymania płynności w sytuacjach awaryjnych, który określa potencjalne źródła pogorszenia / utraty płynności, zasady postępowania i kompetencje w sytuacjach awaryjnych, mających na celu oszacowanie horyzontu przetrwania oraz możliwości i kosztów przywrócenia stanu stabilnej płynności. Plan ten, oprócz analizy scenariuszowej płynności w sytuacjach awaryjnych (której założenia są zgodne z przeprowadzanymi testami warunków skrajnych), zawiera także mierzalne i niemierzalne symptomy wyprzedzające sytuacje

awaryjne, powalające na systematyczne monitorowanie źródeł powstawania sytuacji kryzysowych w zakresie płynności. Analizy scenariuszowe płynności w sytuacjach awaryjnych oraz testy warunków skrajnych obejmują trzy rodzaje scenariuszy: (1) kryzys wewnętrzny - jego źródłem jest utrata zaufania do Banku przez uczestników rynku (tzw. „run na Bank”), zmniejszenie dostępności finansowania, zmaterializowanie się ryzyka koncentracji oraz obniżenie ratingu Banku; (2) kryzys zewnętrzny - zakłada materializację ryzyka walutowego, wzrost stóp procentowych, kryzys na rynkach finansowych i ewentualne efekty drugiej rundy oraz (3) kryzys mieszany – stanowi połączenie elementów zarówno kryzysu wewnętrznego jak i zewnętrznego. Dokonywane stress testy pozwalają na identyfikację czynników, których materializacja może generować w Banku ryzyko płynności oraz opracowanie działań koniecznych do podjęcia, w przypadku zaistnienia sytuacji kryzysowych. Bank, w ramach dokonywanych analiz, przeprowadza również analizę wrażliwości na poszczególne czynniki generujące ryzyko płynności oraz tzw. testy odwrócone. Plan działania w zakresie utrzymania płynności w sytuacjach awaryjnych jest systematycznie weryfikowany i aktualizowany, tak aby gwarantował operacyjne przygotowanie Banku do uruchomienia potencjalnych działań, możliwych do podjęcia w sytuacji zagrożenia płynności. Analiza scenariuszowa płynności w sytuacjach awaryjnych jest opracowywana w trybie półrocznym, a testy warunków skrajnych – w okresach miesięcznych. Założenia przyjmowane w testach warunków skrajnych są systematycznie weryfikowane, zgodnie z wnioskami wynikającymi z Analizy scenariuszowej płynności w sytuacjach awaryjnych. Wnioski z przeprowadzanych testów są uwzględniane w bieżącym zarządzaniu płynnością i ryzykiem płynności, a także są podstawą do budowania struktury aktywów i pasywów.

Testy wykonane w 2017 roku, analogicznie jak w 2016 roku pokazują, że Bank posiada stabilną sytuację płynnościową, a posiadane aktywa płynne (nadwyżka płynności) pozwalają na przetrwanie założonych scenariuszy warunków skrajnych, w których Bank zakłada przeżycie w określonym horyzoncie czasowym.

Stosowane przez Bank miary i narzędzia podlegają cyklicznym przeglądom i są systematycznie aktualizowane, co służy lepszemu odwzorowaniu profilu płynności. Proces monitorowania płynności i ryzyka płynności w Banku jest wspierany przez dedykowane systemy informatyczne (w szczególności w zakresie generowania kontraktowej i urealnionej luki płynności, raportowania nadzorczych miar płynności i limitów wewnętrznych oraz przygotowywania sprawozdawczości obowiązkowej).

Wyniki analizy ryzyka płynności, wraz z wynikami testów warunków skrajnych, w cyklach miesięcznych, są prezentowane w raportach przygotowywanych dla Zarządu Banku i Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz - w cyklach kwartalnych - dla Rady Nadzorczej Banku oraz Komitetu ds. Ryzyka (przy Radzie Nadzorczej).

W 2017 roku, podobnie jak w 2016 roku, sytuacja płynnościowa Grupy była systematycznie monitorowana i pozostawała na bezpiecznym poziomie

2.2. Ryzyko stopy procentowej

Ryzyko stopy procentowej jest rozumiane jako potencjalny negatywny wpływ zmian stóp procentowych na prognozowany wynik finansowy, wartość ekonomiczną kapitału własnego oraz wartość bieżącą posiadanych dłużnych papierów wartościowych. Ryzyko stopy procentowej jest przede wszystkim generowane w Banku, zarówno w księdze bankowej jak i handlowej.

2.2.1. Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej

Głównym celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej w księdze bankowej jest dążenie do stabilizacji i optymalizacji wyniku odsetkowego (WO), przy jednoczesnym ograniczeniu negatywnego wpływu zmian rynkowych stóp procentowych na wartość ekonomiczną kapitału własnego (WEK).

W tym celu Bank wykorzystuje dwa narzędzia: posiadany portfel inwestycyjny oraz transakcje pochodne, dokonywane w ramach rachunkowości zabezpieczeń. Budowany w księdze bankowej portfel inwestycyjny powinien między innymi przyczyniać się do zabezpieczenia wyniku odsetkowego generowanego na kapitałach własnych Banku, jak również stabilnej części niewrażliwych na zmianę stopy procentowej osadów na rachunkach bieżących. Z drugiej strony portfel ten powoduje zmienność kapitału z aktualizacji wyceny.

Bank stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej. Jej celem jest zabezpieczenie wartości godziwej obligacji Skarbu Państwa o stałym oprocentowaniu, stanowiących część portfela obligacji dostępnych do sprzedaży. Przeprowadzone transakcje zabezpieczające IRS ograniczają fluktuacje kapitału związane ze zmianami stóp procentowych.

Proces monitorowania ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej jest wspierany przez dedykowany system informatyczny. W celu pomiaru ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej Bank wprowadził następujące miary i narzędzia: (i) lukę przeszacowania (repricing gap); (ii) analizę pozostałych komponentów ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej – ryzyka bazowego, ryzyka krzywej dochodowości i ryzyka opcji klienta; (iii) analizę duracji; (iv) wskaźnik wrażliwości wyniku odsetkowego (WO); (v) wskaźnik wrażliwości wartości ekonomicznej kapitału (WEK); (vi) analizę testów warunków skrajnych.

W celu kontroli ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej Bank stosuje dwie miary: wrażliwość wyniku odsetkowego na zmianę stóp procentowych o +/-100 p.b. (WO) oraz wrażliwość wartości ekonomicznej kapitału na zmianę stóp procentowych o +/-200 p.b. (WEK). Porównanie ich wartości na 31.12.2016 r. oraz 31.12.2017 r. przedstawione zostało w poniższej tabeli.

(w tys. zł)	WO		WEK	
	-100 p.b.	+100 p.b.	-200 p.b.	+200 p.b.
31-12-2017	412	-42 416	-51 577	37 916
31-12-2016	-42 584	-23 709	-54 563	36 939
Zmiana	42 996	-18 707	2 986	977

W 2017 roku, analogicznie jak w 2016 roku, powyższe miary znajdowały się w ramach limitów/wartości ostrzegawczych. Asymetryczny wpływ zmian stóp procentowych na WO i WEK wynika z charakterystyki oprocentowania poszczególnych pozycji wrażliwych na zmiany stóp procentowych, w tym m.in. ograniczenia wzrostu oprocentowania kredytów (do 2-krotności odsetek ustawowych) oraz ograniczenia spadku poszczególnych źródeł finansowania do poziomu 0, przy ujemnych rynkowych stopach procentowych.

Bank, raz w miesiącu, przeprowadza analizę testów warunków skrajnych, badając kształtowanie się poziomu ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej w przypadku materializacji skrajnych zmian czynników rynkowych (czynników ryzyka).

W księdze bankowej badany jest przede wszystkim wpływ skrajnie niekorzystnych zmian:

- 1) stóp procentowych na: (i) wynik odsetkowy (WO), (ii) wartość ekonomiczną kapitału własnego (WEK), (iii) na portfel w księdze bankowej: papierów wartościowych w ramach rachunkowości zabezpieczeń, dłużnych papierów wartościowych, transakcji IRS oraz FX swap:
  - a) scenariusze równoległego przesunięcia krzywych stóp procentowych od ± 100 p.b. do ± 500 p.b.,
  - b) scenariusze spłaszczenia, wygięcia i wystromienia krzywych stóp procentowych,
  - c) kursów walutowych na WO oraz WEK - scenariusze zmiany kursów walutowych o $\pm 5\%$, $\pm 10\%$ oraz $\pm 20\%$,
- 2) stóp procentowych i kursów walutowych łącznie na WO oraz WEK – scenariusze łącznych zmian kursów walutowych o $\pm 10\%$ i $\pm 20\%$ oraz stóp procentowych o ± 100 p.b. (dla WO), ± 200 p.b. (dla WEK) i ± 500 p.b.

Wyniki tej analizy pokazują, iż, przy wystąpieniu skrajnie niekorzystnych warunków rynkowych i zwiększonych pozycji Banku w instrumentach wrażliwych na ryzyko stopy procentowej, działalność w portfelu bankowym utrzymuje się na bezpiecznym poziomie.

Wyniki przeprowadzanego monitoringu ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej są prezentowane w cyklach tygodniowych w raportach przygotowywanych dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami ds. Płynności i Ryzyka Rynkowego oraz, wraz z wynikami przeprowadzonych testów warunków skrajnych, w cyklach miesięcznych, w raportach przygotowywanych dla Zarządu Banku i Komitetu ZAP oraz – w cyklach kwartalnych - dla Rady Nadzorczej Banku.

W procesie szacowania kapitału wewnętrznego Banku uwzględnia się ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej. Na dzień 31 grudnia 2017 roku ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej było istotne,

utworzono kapitał wewnętrzny w wysokości 42,4 mln zł (w wysokości WEK). Na dzień 31 grudnia 2016 roku przedmiotowe ryzyko również było istotne, utworzono kapitał wewnętrzny w wysokości 42,6 mln zł.

2.2.2. Ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej

Celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej w księdze handlowej jest uzyskanie w tym obszarze działalności, zakładanego w planie finansowym wyniku finansowego, przy akceptowalnej ekspozycji Banku na przedmiotowe ryzyko oraz minimalizacja jego negatywnych skutków z tytułu posiadanych w księdze handlowej instrumentów wrażliwych na zmiany stóp procentowych.

Bank monitoruje ryzyko w księdze handlowej stosując następujące zasady: 1) prowadzi działalność handlową na poziomie znaczącym, przy czym działalność ta pełni rolę uzupełniającą w stosunku do innych obszarów funkcjonowania Banku; 2) do księgi handlowej są kupowane jedynie płynne instrumenty, umożliwiające zamknięcie ryzyka w przypadku przekroczenia obowiązujących limitów; 3) ryzyko generowane w księdze handlowej jest systematycznie monitorowane, a jego poziom jest kontrolowany i ograniczany za pomocą limitów; 4) Zarząd Banku, w sytuacji dużej niepewności na rynkach finansowych, może podjąć decyzje o przejściowym, znaczącym ograniczeniu działalności handlowej.

W BOŚ S.A., w celu monitorowania ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej, wykorzystuje się: (i) model wartości zagrożonej (model VaR) wyznaczony dla poziomu ufności 99% w oparciu o dzienną zmienność stóp procentowych z 250 dni roboczych poprzedzających dzień analizy, (ii) BPV (tzn. wrażliwość papierów wartościowych i instrumentów pochodnych generujących ryzyko stopy procentowej przy zmianie stóp procentowych o 1 p.b.), (iii) system limitów oraz (iv) testy warunków skrajnych.

W 2017 roku nie doszło do istotnych zmian w technikach pomiaru ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej.

Wartość VaR stopy procentowej w księdze handlowej oraz wpływ scenariusza stress testowego zmiany krzywych dochodowości o ± 200 p.b. na wynik Banku w okresach rocznych, kształtowała się następująco (podano wartość maksymalną, minimalną, średnią oraz na datę sprawozdawczą):

(w tys. zł)	VaR 10-dniowy				Testy warunków skrajnych ± 200 p.b. na datę	
	średnia	max	Min	na datę		
31.12.2017	460	1 103	46		273	-8 630
31.12.2016	484	1 388	61		381	-8 522

W celu weryfikacji modelu wartości zagrożonej Bank, raz na miesiąc przeprowadza analizę back-testing, kalkulowaną poprzez porównanie maksymalnych strat, wyznaczonych z modelu VaR, z rzeczywistymi zyskami i stratami oraz z teoretycznymi zmianami wyniku, wynikającymi z rewaluacji pozycji.

System limitów w zakresie ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej obejmuje:

- 1) limit na VaR 10-dniowy,
- 2) limit BPV dla instrumentów generujących ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej, obowiązujący zarówno w ciągu dnia jak i na koniec dnia, osobno dla pozycji w papierach dłużnych i dla IRS oraz łącznie dla tych instrumentów,
- 3) limity maksymalnej, dwudniowej i ciągnionej miesięcznej straty na aktywach w portfelu handlowym.

Kalkulowanie i monitorowanie poziomu wykorzystania poszczególnych limitów jest przeprowadzane wg stanu na każdy dzień roboczy, a w odniesieniu do limitów BPV – również w ciągu dnia.

Bank, raz w miesiącu, przeprowadza analizę testów warunków skrajnych, badając kształtowanie się poziomu ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej w przypadku materializacji skrajnych zmian czynników rynkowych (czynników ryzyka). W księdze handlowej badany jest wpływ skrajnie niekorzystnych zmian poziomu rynkowych stóp procentowych na wynik Banku oraz zmienności stóp w okresie 250 dni roboczych i korelacji pomiędzy ich zmiennościami na poziom VaR. Scenariusze testów warunków skrajnych są przeprowadzane również przy założeniu zmiany płynności rynku i braku możliwości zamknięcia pozycji. W testach warunków skrajnych Bank stosuje scenariusze zarówno historyczne jak i parametryczne.

Wyniki tej analizy pokazują, iż, przy wystąpieniu skrajnie niekorzystnych warunków rynkowych i zwiększonych pozycji Banku w instrumentach wrażliwych na ryzyko stopy procentowej, działalność w portfelu handlowym Banku utrzymuje się na bezpiecznym poziomie.

Wyniki przeprowadzanego monitoringu ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej, wraz z wynikami przeprowadzonych testów warunków skrajnych, w cyklach miesięcznych, są prezentowane w raportach przygotowywanych dla Zarządu Banku i Komitetu ZAP oraz – w cyklach kwartalnych - dla Rady Nadzorczej Banku oraz Komitetu ds. Ryzyka.

Dodatkowo wyniki analizy w zakresie ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej w ramach raportów dziennych przekazywane są Członkom Zarządu Banku i Komitetu ZAP oraz w cyklach tygodniowych są prezentowane w raportach przygotowywanych dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami ds. Płynności i Ryzyka Rynekowego.

2.3. Ryzyko walutowe

Ryzyko walutowe rozumiane jako potencjalny negatywny wpływ zmian kursów walutowych na wynik finansowy Grupy. Ryzyko to jest generowane przede wszystkim w DM BOŚ S.A. (w księdze handlowej i niehandlowej) oraz w Banku (w księdze handlowej)

Celem Banku w zakresie zarządzania ryzykiem walutowym w księdze bankowej jest nieutrzymywanie otwartych indywidualnych pozycji. Ekspozycje walutowe, wynikające z działalności prowadzonej w ramach księgi bankowej, są systematycznie transferowane do Departamentu Skarbu tego samego dnia lub najpóźniej – następnego dnia roboczego.

Głównymi pozycjami walutowymi Banku są pozycje w PLN, USD, EUR i CHF.

Ryzyko walutowe w portfelu niehandlowym w DM BOŚ S.A. wynika z deponowania przez DM BOŚ S.A. środków pieniężnych w walutach obcych na rachunkach zagranicznych brokerów. Ryzyko walutowe w księdze niehandlowej implikują również pozycje związane z działalnością DM BOŚ S.A. prowadzoną w Oddziale w Republice Czeskiej, które nie stanowią pozycji zaliczonych do portfela handlowego. DM BOŚ S.A. posiada otwarte pozycje walutowe w USD, EUR i CZK w portfelu niehandlowym, a ryzyko walutowe w tym portfelu jest zarządzane w ramach limitu całkowitej pozycji walutowej dla księgi handlowej i niehandlowej łącznie.

W księdze handlowej ryzyko walutowe jest generowane zarówno w Banku, jak i w DM BOŚ S.A. Ryzyko walutowe w księdze handlowej dotyczy przede wszystkim DM BOŚ S.A., w mniejszym stopniu Banku. Otwarte pozycje walutowe w księdze handlowej DM BOŚ S.A. wynikają ze świadczenia usług na rzecz klientów w zakresie obrotu pochodnymi instrumentami finansowymi oraz z wykonywania czynności usługowych na rynku regulowanym.

W Grupie istnieje jednolity system zarządzania ryzykiem walutowym, liczony odrębnie dla Banku i DM BOŚ S.A. Dla monitorowania ryzyka walutowego na otwartych pozycjach walutowych w księdze handlowej (bilansowych i pozabilansowych), podobnie jak w przypadku ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej, stosuje się: (i) model wartości zagrożonej (VaR) wyznaczony dla poziomu ufności 99% w oparciu o dzienną zmienność kursów walutowych z 250 dni roboczych poprzedzających dzień analizy, (ii) system limitów oraz (iii) analizy testów warunków skrajnych.

W 2017 roku nie doszło do istotnych zmian w technikach pomiaru ryzyka walutowego.

Wartość VaR dla otwartych pozycji walutowych Banku, DM BOŚ S.A. oraz dla całej Grupy w okresach rocznych, w raz z wynikami testów warunków skrajnych dla Grupy kształtowała się następująco (podano wartość maksymalną, minimalną i średnią, na datę):

(w tys. zł)	VaR 10-dniowy						Testy warunków skrajnych Grupy wzrost/spadek kursów walutowych o 30% na datę
	Bank		DM		Grupa		
	średnia	max	min	na datę	na datę	na datę	
31.12.2017	167	640	6	20	3 120	3 098	-23 821
31.12.2016	180	763	4	90	3 217	3 218	-2 415

Bank, w celu weryfikacji modelu wartości zagrożonej, raz w miesiącu przeprowadza analizy back-testing, poprzez porównanie maksymalnych strat, wyznaczonych z modelu VaR z rzeczywistymi zyskami i stratami oraz z teoretycznymi zmianami wyniku wynikającymi z rewaluacji pozycji.

System limitów w zakresie ryzyka walutowego w księdze handlowej obejmuje:

- 1) limit na VaR 10-dniowy
- 2) limity kwotowe na pozycję całkowitą oraz na pozycje indywidualne dla głównych walut, obowiązujące zarówno w ciągu dnia jak i na koniec dnia,
- 3) limity straty dziennej i ciągnionej miesięcznej z tytułu transakcji wymiany walut.

Kontrola wykorzystania ww. limitów przeprowadzana jest każdego dnia roboczego, a w odniesieniu do limitów na pozycję całkowitą oraz na pozycje indywidualne dla głównych walut Banku - również w ciągu dnia.

Bank, raz w miesiącu, przeprowadza analizę testów warunków skrajnych, badając kształtowanie się poziomu ryzyka walutowego w przypadku materializacji skrajnych zmian czynników ryzyka. Badany jest przede wszystkim wpływ skrajnie niekorzystnych zmian kursów walutowych w stosunku do PLN i kursów krzyżowych par walutowych EUR/USD i EUR/CHF na wynik z pozycji wymiany oraz zmian zmienności kursów walutowych w okresie 250 dni roboczych i korelacji pomiędzy zmiennościami kursów walutowych na poziom VaR, zarówno za pomocą metody historycznej jak i parametrycznej.

W celu przeprowadzenia analizy wpływu warunków skrajnych Bank stosuje następujące scenariusze:

- 1) historyczne:
  - historyczny wzrost/spadek kursów walutowych w stosunku do PLN (w tym grube ogony),
  - wzrost/spadek kursów krzyżowego EUR/CHF oraz EUR/USD.
- 2) parametryczne:
  - wzrost/spadek kursów walutowych w stosunku do PLN o 30%,
  - wzrost zmienności kursów walutowych,
  - skrajnie niekorzystna zmiana korelacji kursów walutowych.

Scenariusze testów warunków skrajnych są przeprowadzane również przy założeniu zmiany płynności rynku i braku możliwości zamknięcia pozycji.

Wyniki analizy stress-testing pokazują, iż przy wystąpieniu skrajnie niekorzystnych warunków rynkowych i zwiększonych pozycji, działalność Banku w zakresie ryzyka walutowego utrzymuje się na bezpiecznym poziomie.

Przeprowadzone analizy wskazują, że w badanym okresie ryzyko walutowe kształtowało się na umiarkowanym poziomie. Wyniki analizy ryzyka walutowego w księdze handlowej, wraz z wynikami testów warunków skrajnych w cyklach miesięcznych, są prezentowane w raportach przygotowywanych dla Zarządu Banku i Komitetu ZAP oraz w cyklach kwartalnych – dla Rady Nadzorczej Banku oraz Komitetu ds. Ryzyka (przy Radzie Nadzorczej).

2.4. Ryzyko cen instrumentów i towarów

Ryzyko to występuje głównie w działalności DM BOŚ S.A. i wynika z wpływu zmian cen instrumentów finansowych i towarów na wartość kapitału i na wynik finansowy.

Transakcje na instrumentach finansowych realizowane na rachunek DM BOŚ S.A. dotyczą działalności DM BOŚ S.A. jako animatora rynku i w przeważającej większości przypadków są zamykane na koniec dnia. Istotne zaangażowanie w instrumenty finansowe występuje jedynie w przypadku otwieranych przez DM BOŚ S.A. transakcji arbitrażowych, w ramach krótkiej sprzedaży oraz w funkcji animatora emitenta. Transakcje arbitrażowe polegają na wykorzystaniu tymczasowej nierównowagi cen pomiędzy dwoma rynkami (np. pomiędzy cenami pochodnych instrumentów finansowych oraz cenami instrumentów bazowych). Transakcje arbitrażowe na kontrakty walutowe są zawierane na GPW oraz w Saxo Bank A/S. Transakcje krótkiej sprzedaży są realizowane z wykorzystaniem pożyczonych papierów wartościowych od belgijskiego Banku KBC i zabezpieczeniu tej pożyczki przeciwstawną pozycją w pochodnym instrumencie finansowym notowanym na GPW (akcyjny kontrakt futures). Ryzyko to jest ograniczane poprzez całkowite limity zaangażowania, zarówno w odniesieniu do transakcji arbitrażowych (zabezpieczonych), jak i niezabezpieczonych.

W DM BOŚ S.A. na dzień 31 grudnia 2017 roku wykorzystanie limitu zaangażowania w transakcje arbitrażowe (zabezpieczone) wynosiło 31%, natomiast limitu w transakcje niezabezpieczone wynosiło 79% (wg stanu na 31 grudnia 2016 roku wykorzystanie ww. limitów wynosiło odpowiednio: 44% i 49%).

Ryzyko towarów występuje głównie w ramach działalności na pozagiełdowym rynku OTC, dla transakcji zawieranych z klientami DM BOŚ S.A. i transakcji zabezpieczających dokonywanych w Saxo Bank A/S, X-Trade Brokers Dom Maklerski S.A. lub BNP Paribas Prime Brokerage, Inc.

W Domu Maklerskim BOŚ S.A. istnieje hierarchiczna struktura limitów ryzyka rynkowego, składająca się z:

- całkowitych limitów ryzyka rynkowego, w skład których wchodzi limit wartości zagrożonej dla całości działalności DM BOŚ S.A. oraz limit wolumenowy wyłącznie w zakresie instrumentów rynku obrotu towarowego,
- strukturalnych limitów ryzyka rynkowego, w skład których wchodzi limit straty w ujęciu narastającym, limit całkowitej pozycji walutowej, limit wartości zagrożonej dla poszczególnych linii biznesowych DM BOŚ S.A. oraz limit produktowy,
- operacyjnych limitów ryzyka rynkowego, w skład których wchodzi limit wartości zagrożonej dla poszczególnych segmentów w ramach linii biznesowych DM BOŚ S.A., odpowiedzialnych za powstanie ryzyka rynkowego oraz limity pozycji w układzie geograficznym.

3. RYZYKO OPERACYJNE I BRAKU ZGODNOŚCI

3.1. Ryzyko operacyjne

Ryzyko operacyjne zostało w Banku zdefiniowane jako możliwość wystąpienia straty, wynikającej z niedostosowania lub zawodności procesów wewnętrznych, ludzi i systemów lub ze zdarzeń zewnętrznych, obejmując również ryzyko prawne, z uwzględnieniem zdarzeń ryzyka operacyjnego charakteryzujących się niską częstotliwością występowania, lecz wysokimi stratami. W zakres ryzyka operacyjnego nie włącza się ryzyka reputacji i strategicznego.

Bieżące i systemowe zarządzanie ryzykiem operacyjnym w Banku było realizowane z wykorzystaniem systemu zbudowanego w oparciu o metody jakościowe i ilościowe, przede wszystkim nastawionego na działania prewencyjne, ograniczające ekspozycję Banku na przedmiotowe ryzyko. W szczególności odbywało się to poprzez:

- organizację procesów w sposób ograniczający powstawanie zagrożeń z tytułu ryzyka operacyjnego,
- monitorowanie wielkości objętych limitami na ryzyko operacyjne, w szczególności stopnia wykorzystywania przyjętych limitów tolerancji i apetytu na ryzyko operacyjne,
- okresowe przeglądy ryzyka operacyjnego, oparte na samoocenie,
- gromadzenie informacji w bazie zdarzeń ryzyka operacyjnego, wykorzystywanych do monitorowania ryzyka operacyjnego oraz pomiaru i szacowania strat z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego,
- monitorowanie poziomu ryzyka operacyjnego za pomocą wdrożonej metodyki kluczowych wskaźników ryzyka operacyjnego (KRI),
- przeprowadzanie okresowych testów warunków skrajnych dla potencjalnych strat z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego,
- monitorowanie ryzyka współpracy z podmiotami zewnętrznymi, w szczególności w zakresie usług outsourcingowych,
- bieżące, sprawne rozwiązywanie problemów wynikających z zaistniałych zdarzeń ryzyka operacyjnego tak, aby nie miały one istotnego wpływu na działalność Banku,
- regularne raportowanie z zakresu ryzyka operacyjnego, obejmujące w szczególności poziom i profil ryzyka operacyjnego, poziom wykorzystania limitów na ryzyko operacyjne oraz wielkość strat z tytułu zaistniałych zdarzeń ryzyka operacyjnego.

Mając na uwadze stopień rozwoju systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, Bank oblicza wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego przy zastosowaniu metody standardowej.

W ramach działań usprawniających organizację systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku, w 2017 roku dokonano nowelizacji Polityki oraz Zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym w BOŚ S.A., pod kątem m.in. weryfikacji efektywności systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz zgodności z regulacjami zewnętrznymi i dobrymi praktykami rynkowymi, w tym w szczególności z Rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach. W Banku kontynuowany jest cykl szkoleń e-learningowych z ryzyka operacyjnego dotyczących zasad funkcjonowania bazy zdarzeń ryzyka operacyjnego oraz systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym w BOŚ S.A. Założeniem tego cyklu jest objęcie obowiązkowym szkoleniem użytkowników aplikacji OPRISK! (ok. 400 użytkowników) oraz wszystkich pracowników Banku,

łącznie z kadrą menedżerską oraz Członkami Zarządu Banku.

W 2017 roku zrealizowano także szereg zadań w ramach organizacji systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym m.in. (1) ustalono i zatwierdzono limity apetytu oraz tolerancji na ryzyko operacyjne na 2017 rok, (2) okresowo monitorowano wykorzystanie obowiązujących limitów na ryzyko operacyjne, (3) oszacowano kapitał wewnętrzny z tytułu ryzyka operacyjnego na 2017 rok (4) opracowano Mapę ryzyka operacyjnego na 2017 rok na podstawie samooceny dokonanej przez wszystkie komórki organizacyjne Centrali Banku, (5) przeprowadzono testy warunków skrajnych z zakresu ryzyka operacyjnego, (6) dokonano oceny istotności podmiotów zależnych w Grupie Kapitałowej BOŚ w zakresie generowanego ryzyka operacyjnego.

Informacja z zakresu ryzyka operacyjnego jest częścią okresowej informacji zarządczej, kierowanej na Komitet Ryzyka Operacyjnego, Komitet ds. Ryzyka oraz Zarząd Banku i Radę Nadzorczą.

W 2017 roku nie odnotowano zdarzeń w zakresie ryzyka operacyjnego, które istotnie wpłynęłyby na bezpieczeństwo funkcjonowania Banku oraz Grupy Kapitałowej. W stosunku do zaistniałych zdarzeń ryzyka operacyjnego podejmowano działania wyjaśniające oraz ograniczające potencjalne straty.

3.2. Ryzyko braku zgodności

Ryzyko braku zgodności rozumiane jest jako ryzyko skutków nieprzestrzegania przepisów prawa, przepisów wewnętrznych i standardów rynkowych.

Bank zapewnia zgodność działania z przepisami prawa, przepisami wewnętrznymi i standardami rynkowymi poprzez funkcję kontroli (stosowanie mechanizmów kontrolnych i monitorowanie ich przestrzegania) oraz proces zarządzania ryzykiem braku zgodności, który obejmuje identyfikację, ocenę, kontrolę i monitorowanie ryzyka braku zgodności oraz raportowanie w tym zakresie dla Zarządu i Rady Nadzorczej. Podstawowe zasady zapewniania zgodności w Banku w ramach funkcji kontroli i procesu zarządzania ryzykiem braku zgodności zostały określone w Polityce zgodności Banku Ochrony Środowiska S.A., opracowanej przez Zarząd i zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą.

W Banku funkcjonuje wyodrębniona, samodzielna komórka do spraw zgodności, podległa bezpośrednio Prezesowi Zarządu Banku, która odpowiada za realizację przypisanych jej obowiązków w ramach funkcji kontroli i organizacji procesu zarządzania ryzykiem braku zgodności.

Zarządzanie ryzykiem braku zgodności w Banku ma na celu:

- zidentyfikowanie, ocenę i kontrolę możliwości wystąpienia negatywnych skutków nieprzestrzegania przepisów prawa i przepisów wewnętrznych oraz standardów rynkowych, w tym zwłaszcza wystąpienia sankcji prawnych, strat finansowych, lub utraty reputacji, które mogą być konsekwencją nieprzestrzegania przepisów prawa, przepisów wewnętrznych oraz standardów rynkowych,
- utrwalanie wizerunku Banku, jako instytucji działającej zgodnie z prawem, uczciwej, rzetelnej, przyjaznej dla otoczenia, wiarygodnej i odpowiedzialnej biznesowo.

Bank wyodrębnia kluczowe obszary dla zapewniania zgodności:

- zapobieganie prowadzeniu w Banku działalności niezgodnej z prawem, w tym przeciwdziałanie praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu,
- ochronę informacji,
- wdrażanie i monitorowanie przestrzegania standardów etycznych,
- przyjmowanie lub przekazywanie korzyści i prezentów,
- prowadzenie działalności reklamowej i marketingowej
- oferowanie produktów,
- skargi i reklamacje klientów,
- zarządzanie konfliktami interesów.

W 2017 r. w Banku wdrożone zostały zmiany w zarządzaniu ryzykiem braku zgodności wynikające z Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach oraz Uchwały Nr 141/2017 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 25 kwietnia 2017 r. w sprawie wydania Rekomendacji H dotyczącej systemu kontroli wewnętrznej w bankach.

W 2017 r. nie odnotowano zdarzeń, które w sposób istotny wpłynęłyby na poziom ryzyka braku zgodności, Bank koncentrował swoje działania na zapobieganiu wystąpieniu ryzyka braku zgodności.

Mając na uwadze rozpoczętą w 2017 r. przez KNF i NBP akcję informacyjną w sprawie ryzyk związanych z inwestowaniem w tzw. kryptowaluty oraz w trosce o bezpieczeństwo klientów i bezpieczeństwo obrotu, w grudniu 2017 r. Zarząd Banku podjął uchwałę, zgodnie z którą w Banku nie zawiera się umów o prowadzenie rachunków z podmiotami, których przedmiotem działalności jest obrót „walutą” wirtualną. Dodatkowo Bank zamieścił na swojej stronie informację dla Klientów Banku na temat ryzyk związanych z inwestowaniem środków pieniężnych w tzw. kryptowaluty oraz przekazał stosowną informację za pośrednictwem bankowości elektronicznej. Ponadto, Bank podjął czynności zmierzające do zakończenia współpracy z takimi podmiotami.

IV. INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE

1. OCENA ZARZĄDZANIA ZASOBAMI FINANSOWYMI W BOŚ S.A.

Zarządzanie zasobami finansowymi jest podstawowym elementem działalności operacyjnej Banku. Polega ono na takim kształtowaniu wielkości oraz struktury bilansu, tj. aktywów, pasywów oraz pozycji pozabilansowych, które pozwalają na osiągnięcie równomiernego strumienia dochodów przy równoczesnym utrzymaniu wymaganego poziomu bezpieczeństwa prowadzonej działalności. Polityka zarządzania aktywami i pasywami Banku kształtowana jest przez Zarząd Banku oraz przez Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami.

Podstawowymi miernikami zdolności BOŚ S.A. do regulowania zobowiązań jest poziom płynności i adekwatności kapitałowej. Bank, z odpowiednim wyprzedzeniem, podejmował decyzje dotyczące pozyskania długoterminowych środków oraz zwiększenia stabilności bazy depozytowej, zapewniające odpowiednią strukturę bilansu i umożliwiające bezpieczną realizację Planu finansowego.

Struktura zapadalności/wymagalności aktywów i pasywów zapewnia Bankowi zdolność do realizacji swoich zobowiązań oraz finansowania swego rozwoju. W analizowanym okresie jej rozwój odbywał się przy bezpiecznym poziomie współczynnika wypłacalności.

Na jakość zarządzania bilansem, a tym samym również na realizację zobowiązań Banku, wpływ ma również sposób zarządzania głównie ryzykiem stopy procentowej oraz ryzykiem walutowym. Sposób zarządzania tymi ryzykami oraz ich monitorowanie wskazują, iż Bank posiada zdolność do wywiązywania się z zaciągniętych zobowiązań na odpowiednim poziomie.

2. UZALEŻNIENIE OD PARTNERÓW

W analizowanym okresie podmioty Grupy nie posiadały klientów, których udział osiągałby co najmniej 10% przychodów ze sprzedaży.

3. INFORMACJE O POŻYCZKACH UDZIELONYCH W DANYM ROKU OBROTOWYM PODMIOTOM POWIĄZANYM EMITENTA

Informacje o pożyczkach udzielonych w danym roku obrotowym podmiotom powiązany podaniem ich kwoty, rodzaju i wysokości, stopy procentowej i terminu.

BOŚ EKOSYSTEM SP. Z O. O.

Rodzaj	Kwota tys. zł	Termin	Oprocentowanie
Kredyt obrotowy nieodnawialny	4 006	03.04.2018	4,48%
Kredyt obrotowy nieodnawialny	400	25.03.2022	2,62%
Wykup wierzytelności	1 353	27.12.2022	nie dotyczy
Wykup wierzytelności	5 009	26.09.2022	nie dotyczy
Wykup wierzytelności	1 165	26.09.2022	nie dotyczy
Wykup wierzytelności	7 256	25.08.2022	nie dotyczy
Wykup wierzytelności	7 139	25.07.2022	nie dotyczy
Wykup wierzytelności	2 938	25.04.2022	nie dotyczy
Wykup wierzytelności	1 354	25.11.2021	nie dotyczy
Wykup wierzytelności	1 380	25.11.2021	nie dotyczy
Wykup wierzytelności	697	02.12.2024	nie dotyczy
Wykup wierzytelności	2 344	25.11.2021	nie dotyczy
Wykup wierzytelności	6 840	25.09.2024	nie dotyczy
Wykup wierzytelności	2 398	25.11.2021	nie dotyczy
Wykup wierzytelności	13 857	25.09.2024	nie dotyczy
Wykup wierzytelności	1 412	25.11.2021	nie dotyczy
Wykup wierzytelności	469	25.11.2021	nie dotyczy
Wykup wierzytelności	4 293	25.07.2024	nie dotyczy

DOM MAKLERSKI BOŚ S.A.

Rodzaj	Kwota tys. zł	Termin	Oprocentowanie
Kredyt obrotowy odnawialny	39 000	09.06.2020	3,22%

4. Informacje o poręczeniach i gwarancjach udzielonych jednostkom powiązanim emitenta w danym roku obrotowym

W 2017 r. Bank nie udzielał poręczeń i gwarancji udzielonych jednostkom powiązanim.

5. TRANSAKCJE Z PODMIOTAMI POWIĄZANYMI

Opis transakcji z podmiotami powiązanimi został zamieszczony w nocie 47 Roczego Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego Grupy Kapitałowej BOŚ S.A.

6. SEZONOWOŚĆ LUB CYKLICZNOŚĆ

W działalności Grupy BOŚ S.A. nie występują istotne zjawiska podlegające wahaniom sezonowym lub mające charakter cykliczny.

7. INFORMACJE O UMOWACH BANKU

7.1. Umowy znaczące

BOŚ S.A. nie zawarł umowy o wartości przekraczającej 10% kapitałów własnych w 2017 r., za wyjątkiem Umowy pożyczki zawartej w dniu 13 czerwca 2017 r. z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym, który postawił do dyspozycji BOŚ S.A. środki w wysokości 75 mln EUR na okres do 12 lat (szerzej opisano w pkt II.2).

Spółki z Grupy Kapitałowej BOŚ w 2017 r. Spółki nie zawierały znaczących umów przekraczających 10% kapitałów własnych.

7.2. Umowy z Bankiem Centralnym i organami nadzoru

Umowy zawarte z Bankiem Centralnym i organami nadzoru od 2015 r.:

- Umowa z NBP z dnia 7 kwietnia 2015 r. w sprawie prowadzenia rachunku i konta depozytowego bonów skarbowych i bonów pieniężnych NBP oraz przeprowadzanie operacji na papierach wartościowych w systemie SKARBNET4.;
- Umowa z NBP z dnia 23 kwietnia 2015 r. o udzielanie kredytu technicznego i przenoszenie praw z papierów wartościowych;
- Umowa z NBP z dnia 23 kwietnia 2015 r. o udzielanie kredytu lombardowego i o zastaw zabezpieczający ten kredyt;
- Umowa z NBP z dnia 8 grudnia 2015 r. w sprawie wykorzystywania poczty elektronicznej do przekazywania przez banki do Narodowego Banku Polskiego danych lub informacji statystycznych przy użyciu pakietu ochrony kryptograficznej NBP-HEART.

W 2017 r. Bank nie podpisał żadnej nowej umowy z NBP.

7.3. Informację o zawarciu umowy, o której mowa w art. 141t ust. 1 ustawy prawo bankowe

Bank nie działa w holdingu, o których mowa w art. 141f prawa bankowego - nadzór skonsolidowany nad bankiem krajowym działającym w holdingu. Tym samym nie dotyczy go art. 141t ust. 1 ustawy prawo bankowe określający warunki zawarcia umowy wsparcia finansowego z innymi podmiotami podlegającymi nadzorowi skonsolidowanemu działającymi w tym samym holdingu oraz podmiotami blisko powiązanymi.

7.4. Umowy o dokonanie badań sprawozdań finansowych

1. Umowa zawarta w dniu 6 lipca 2015 r. z Ernst & Young Audyt Polska spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k.
Przedmiotem umowy było przeprowadzenie przeglądów półrocznych i badań sprawozdań finansowych Banku i Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. za lata 2015 – 2017.
2. Umowa zawarta w dniu 12 lipca 2017 r. z Mazars Audyt Sp. z o.o.
Przedmiotem umowy jest przeprowadzenie przeglądu i badanie sprawozdań finansowych Banku i Grupy Kapitałowej za lata 2017 – 2018.

7.5 Wynagrodzenie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych

Wynagrodzenie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych firm: Ernst & Young Audyt Polska spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k. i MAZARS AUDYT Sp. z o.o. wypłacone lub należne za rok obrotowy 2016 i 2017 zostało zamieszczone w nocie nr 51 Roczego Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego BOŚ S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2017 r.

8. CZYNNIKI I NIETYPOWE ZDARZENIA

W 2017 r. nie wystąpiły nietypowe zdarzenia mające znaczący wpływ na wyniki finansowe Grupy Kapitałowej BOŚ S.A.

9. INFORMACJA O POSTĘPOWANIACH SĄDOWYCH

Na dzień 31 grudnia 2017 r. Bank Ochrony Środowiska S.A. występował:

- jako powód w 819 sprawach na łączną kwotę: 90,7 mln zł
- jako pozwany w 46 sprawach na łączną kwotę: 54,0 mln zł.

Na dzień 31 grudnia 2017 r. Bank nie prowadził sprawy, której wartość stanowi co najmniej 10% kapitałów własnych.

10. ZMIANY W PODSTAWOWYCH ZASADACH ZARZĄDZANIA

W 2017 r. nie wystąpiły zmiany w podstawowych zasadach zarządzania.

11. INFORMACJA O DYWIDENDZIE

W 2017 r. w BOŚ S.A. nie była wypłacona ani zadeklarowana dywidenda.

12. INFORMACJE O WARTOŚCI PRZYJĘTYCH PRZEZ BANK ZABEZPIECZEŃ

W 2017 r. wartość istotnych zabezpieczeń z wyłączeniem weksli in blanco oraz cesji z polisy ubezpieczeniowej dotyczącej nieruchomości lub ruchomości wyniosła 23 465 mln zł. Najważniejszym rodzajem zabezpieczenia pozostają zabezpieczenia hipoteczne (11 236 mln zł, tj. 48%). Zastawy wyniosły 7 879 mln zł, co stanowi 34% ogółu zabezpieczeń. Gwarancje wyniosły 2 607 mln zł, tj. 11% ogółu zabezpieczeń. Cesje wierzytelności od kontrahenta kraju OECD wyniosły 1 020 mln zł (4% ogółu zabezpieczeń), natomiast ubezpieczenia kredytu w instytucji w kraju OECD wyniosły 333 mln zł (1% ogółu zabezpieczeń). Pozostałe zabezpieczenia nie przekroczyły 1% ogółu zabezpieczeń.

13. GŁÓWNE INWESTYCJE

W 2017 r. nakłady inwestycyjne w Grupie BOŚ S.A. wyniosły 30,5 mln zł, w tym w Banku 25,4 mln zł.

W 2017 roku realizowanych było osiemnaście projektów inwestycyjnych w obszarze wartości niematerialnych i prawnych, które wynikają z inicjatyw o charakterze biznesowym, usprawniającym lub rozwojowym, jak również z konieczności dostosowania Banku do wymogów prawnych i/lub regulacyjnych instytucji nadzorczych.

Wśród realizowanych projektów o charakterze prawno-regulacyjnym najistotniejsze to projekty dostosowujące Bank do obowiązujących wymogów formalnych:

- Projekt dostosowujący Bank do wymogów Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF 9). Realizacja przedmiotowej inwestycji wynika ze zmian MSSF 9 „Instrumenty finansowe”, wydanego w lipcu 2014 roku, która zastąpi MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena”. Wersja MSSF 9 obowiązuje w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie.
- Projekt dostosowujący Bank do wymogów sprawozdawczych w zakresie płynności wynikających z Rozporządzenia Delegowanego Komisji (UE) 2015/61 z dnia 10 października 2014r. uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 w odniesieniu do wymogu pokrycia wpływów netto dla instytucji kredytowych, Rozporządzenia Wykonawczego Komisji (UE) 2016/313 z dnia 1 marca 2016r. w odniesieniu do dodatkowych wskaźników monitorowania na potrzeby sprawozdawczości w zakresie płynności oraz z Pisma KNF z dnia 01.07.2016r. dotyczącego obowiązku przekazywania do Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego zmienionych w stosunku do aktualnej sprawozdawczości raportów NSFR.

Wśród projektów o charakterze biznesowym, związanych ze zwiększeniem efektywności działania i utrzymaniem ciągłości działania Banku, najistotniejsze to:

- Projekt wdrożenia systemu informatycznego do kompleksowej obsługi procesów kredytowych dla klientów instytucjonalnych i indywidualnych Banku. W ramach wdrożenia zostaną zaimplementowane nowe procesy kredytowe, w tym modele oceny ryzyka.
- Projekt wyodrębniający nową grupę klientów VIP oraz powołujący struktury do jej obsługi.
- Projekt wdrożenia nowych funkcjonalności dla usprawnienia procesu windykacji klientów korporacyjnych.
- Projekt usprawniający proces raportowania danych do BIK.

W 2017r. trwały również prace nad usprawnieniem procesu obsługi klienta poprzez Call Center, wdrożenia nowego modelu oceny ryzyka bazującego na scoringu behawioralnym, rozwojem bankowości elektronicznej zarówno dla klienta indywidualnego jak i instytucjonalnego jak również zwiększenia bezpieczeństwa transakcji wykonywanych przez klientów banku poprzez bankowość internetową.

Poniesione nakłady inwestycyjne w roku 2017 wyniosły 5,1 mln zł. Inwestycje Domu Maklerskiego BOŚ S.A. były związane głównie z rozwojem systemów i infrastruktury teleinformatycznej, w tym zapewnieniem bezpieczeństwa systemów transakcyjnych oraz utrzymania wysokiego standardu obsługi klientów na rynku instrumentów finansowych jak i na rynku towarowym, jak również wdrożeniem rozwiązań systemowych w zakresie stosowania od 3 stycznia 2018 r. Dyrektywy MIFID II.

Inwestycje były finansowane ze środków własnych.

W 2018 r. i kolejnych latach Bank skoncentruje się głównie na realizacji projektów inwestycyjnych wspierających rozwój biznesu oraz zapewniających dostosowanie infrastruktury technologiczno-organizacyjnej Banku do realizacji zadań związanych z nowymi lub zmieniającymi się wymogami prawno-regulacyjnymi. Inwestycje, podobnie jak w latach ubiegłych będą finansowane ze środków własnych Banku. Bank nie przewiduje zmian w strukturze finansowania inwestycji. Ich skala, ze względu na ilość i rozmiar planowanych do realizacji zadań, może przekroczyć poziom z 2017 r. Na obecnym etapie, Bank nie planuje natomiast nowych inwestycji kapitałowych.

14. INFORMACJE O WAŻNIEJSZYCH OSIĄGNIĘCIACH W DZIEDZINIE BADAŃ I ROZWOJU

BOŚ S.A. nie prowadzi działalności badawczej. Osiągnięcia w dziedzinie rozwoju Spółki zostały opisane w punkcie II niniejszego Sprawozdania.

15. INFORMACJA O PRZEWIDYWANYM ROZWOJU

Na dzień zatwierdzenia niniejszego sprawozdania nie stwierdza się istnienia okoliczności wskazujących na zagrożenie kontynuowania działalności przez Bank oraz spółki wchodzące w skład Grupy w okresie co najmniej 12 miesięcy po dniu bilansowym na skutek zamierzonego lub przymusowego zaniechania bądź ograniczenia dotychczasowej działalności (szersza informacja została zamieszczona w nocie 2.5. Roczno skonsolidowanego Sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. za rok zakończony 31 grudnia 2017 r.).

16. INFORMACJE PO DNIU BILANSOWYM

BOŚ S.A. poinformował:

- w dniu 12 stycznia 2018 r. (raport bieżący nr 1/2018), iż powziął informację z Komisji Nadzoru Finansowego o decyzji z dnia 10 stycznia 2018 r., na mocy której Komisja zezwoliła na zaliczenie części zysku za pierwsze półrocze 2017 roku w kwocie 11 214 tys. zł do kapitału podstawowego Tier 1, o co Bank wnioskował do Komisji w grudniu 2017 r.,
- w dniu 5 lutego 2018 r. (raport bieżący nr 6/2018), iż Agencja ratingowa Fitch Ratings Ltd (Agencja) potwierdziła oceny ratingowe dla Banku. Oceny ratingowe Banku prezentują się następująco:
  - Rating długoterminowy IDR w walucie obcej (Long-term Foreign Currency IDR): 'B+', perspektywa stabilna,
  - Rating krótkoterminowy IDR w walucie obcej (Short-term Foreign Currency IDR): 'B',
  - Krajowy rating długoterminowy (National Long-term Rating): 'BB+(pol)', perspektywa stabilna,
  - Krajowy rating krótkoterminowy (National Short-term Rating): 'B(pol)',
  - Rating indywidualny (Viability Rating): 'b+',
  - Rating wsparcia (Support Rating): '4',
  - Rating wsparcia (Support Rating Floor): 'B',
  - Krajowy rating długoterminowy dla Programu Emisji Obligacji (long-term senior unsecured bond programme) o wartości do 2 miliardów zł: 'BB+(pol)',
  - Krajowy rating krótkoterminowy dla Programu Emisji Obligacji (short-term senior unsecured bond programme) o wartości do 2 miliardów zł: 'B(pol)',
  - Rating dla obligacji podporządkowanych serii R1 w wysokości 83 mln zł: 'BB-(pol)'.

Agencja w swym raporcie jako główny powód swej decyzji wymieniła ograniczone zmiany w samodzielnym profilu kredytowym Banku w stosunku do poprzedniego przeglądu Banku. Obecny

poziom ratingu wynika z poglądu Agencji odnośnie ograniczonej możliwości nadzwyczajnego wsparcia dla Banku ze strony Państwa głównie w świetle BRRD (Dyrektywa w sprawie restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji banków). Agencja wyraziła przekonanie, że instytucje państwowe mogłyby podjąć wyprzedzające działania, aby uniknąć przekroczenia przez Bank regulacyjnych wymogów kapitałowych z uwagi na pośredni udział kapitałowy Państwa w Banku oraz jego rolę w finansowaniu projektów proekologicznych w kraju. Agencja do czynników, które mogą wpłynąć na podwyższenie ratingu zaliczyła m.in. ograniczenie koncentracji ryzyka kredytowego, stałe generowanie zysków oraz utrzymywanie silniejszych buforów kapitałowych.

- w dniu 13 lutego 2018 r. (raport bieżący nr 7/2018), iż Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie BOŚ S.A. podjęło uchwałę o podwyższeniu kapitału zakładowego Banku o kwotę nie wyższą niż 400 mln zł w drodze emisji akcji serii V w trybie subskrypcji prywatnej z pozbawieniem dotychczasowych akcjonariuszy w całości prawa poboru. NWZ BOŚ S.A. upoważniło Zarząd Banku do określenia terminu złożenia ofert objęcia akcji serii V i zawarcia przez Bank umów o objęcie akcji serii V, przy czym zawarcie przez Bank umów o objęcie akcji serii V może nastąpić nie później niż w terminie 6 miesięcy od dnia podjęcia Uchwały przez NWZ.
- w dniu 13 lutego 2018 r. (raport bieżący nr 8/2018) o zmianach w składzie Rady Nadzorczej BOŚ S.A. X kadencji, które nastąpiły podczas obrad NWZ BOŚ S.A.:
  - Pan Paweł Mzyk, złożył rezygnację z członkostwa w Radzie Nadzorczej BOŚ S.A. z dniem 13 lutego 2018 r.
  - podjęto uchwały: w sprawie odwołania ze składu Rady Nadzorczej Banku Pana Oskara Kowalewskiego oraz powołania w skład Rady Nadzorczej Pani Iwony Dudy i Pana Dariusza Wasilewskiego.
- w dniu 21 lutego 2018 r. (raport bieżący nr 10/2018) o zmianach w składzie Zarządu. Rada Nadzorcza BOŚ S.A.:
  - powołała z dniem 21 lutego 2018 r. Pana Arkadiusza Garbarczyka na stanowisko Wiceprezesa – Pierwszego Zastępcy Prezesa Zarządu Banku Ochrony Środowiska S.A., nadzorującego zarządzanie ryzykiem istotnym w działalności Banku – w związku z decyzją Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 20 lutego 2018 r. o wyrażeniu zgody na powierzenie mu tej funkcji;
  - odwołała z dniem 21 lutego 2018 r. Panią Annę Milewską ze stanowiska Wiceprezesa Zarządu Banku Ochrony Środowiska S.A.;
  - odwołała z dniem 21 lutego 2018 r. Pana Dariusza Grylaka ze stanowiska Wiceprezesa Zarządu Banku Ochrony Środowiska S.A.;
  - powołała z dniem 21 lutego 2018 r. Pana Konrada Raczkowskiego na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku.
- w dniu 13 marca 2018 r. (raport bieżący nr 11/2018) o zamiarze przedterminowego wykupu wszystkich obligacji podporządkowanych serii A, wyemitowanych w dniu 3 listopada 2009 r. Wykup obligacji nastąpi na podstawie punktu 6.3 Warunków Emisji. Warunki Emisji obligacji serii A w zakresie przedterminowego wykupu:
  - liczba sztuk Obligacji objętych wcześniejszym (przedterminowym) wykupem: 120 sztuk obligacji;
  - łączna wartość nominalna Obligacji objętych wcześniejszym (przedterminowym) wykupem: 120 000 000 (słownie: sto dwadzieścia milionów) złotych;
  - dzień ustalenia prawa do świadczeń z Obligacji 2 maja 2018 r.;
  - dzień wcześniejszego wykupu 3 maja 2018 roku.

Bank o Emisji obligacji podporządkowanych serii A informował w raportach bieżących: RB 19/2009 z dnia 4 listopada 2009 r. oraz RB 2/2010 z dnia 3 marca 2010 r. Podstawą prawną wcześniejszego wykupu Obligacji są Warunki Emisji Obligacji Serii A Banku Ochrony Środowiska S.A. Wcześniejszy wykup Obligacji będzie realizowany za pośrednictwem Agentem Emisji, tj. Domu Maklerskiego BOŚ S.A. Celem dokonania wcześniejszego wykupu obligacji jest obniżenie kosztów odsetkowych. Wcześniejszy wykup Obligacji nastąpi w dniu 3 maja 2018 roku poprzez zapłatę za każdą Obligację kwoty pieniężnej w wysokości wartości nominalnej Obligacji, tj. 1 000 000 (słownie: jeden milion) złotych, powiększonej o należną kwotę odsetek narosłych do dnia wcześniejszego wykupu na odpowiednie rachunki obligatariuszy.

V. OŚWIADCZENIE O STOSOWANIU ŁADU KORPORACYJNEGO

(Niniejsze oświadczenie sporządzono zgodnie z wymogami § 91 ust. 5 pkt 4 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim).

1. ZASADY ŁADU KORPORACYJNEGO

1.1. Wskazanie zasad ładu korporacyjnego, któremu podlega BOŚ S.A. oraz miejsca gdzie tekst zasad jest publicznie dostępny

W 2017 r. BOŚ S.A. przestrzegał zasad ładu korporacyjnego zawartych w „Dobrych praktykach spółek notowanych na GPW 2016”, które stanowią załącznik do Uchwały Nr 26/1413/2015 Rady Nadzorczej Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. z dnia 13 października 2015 r., za wyjątkiem zasad opisanych w pkt. 1.2.

Zakres stosowania zasad ładu został określony w Uchwale Nr 20/2016 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia BOŚ S.A. z dnia 23 czerwca 2016 r. w sprawie zakresu stosowania przez BOŚ S.A. zasad ładu korporacyjnego zawartych w „Dobrych praktykach spółek notowanych na GPW 2016”. Informacja na temat stosowania przez Bank rekomendacji i zasad zawartych w zbiorze „Dobre Praktyki spółek notowanych na GPW 2016” została przekazana do publicznej wiadomości raportem bieżącym w dniu 24 czerwca 2016 r.

Zarówno tekst „Dobrych praktyk spółek notowanych na GPW 2016”, jak i informacja na temat stosowania przez Bank rekomendacji i zasad w nich zawartych, są dostępne w sekcji „Relacje inwestorskie” na stronie internetowej Banku www.bosbank.pl, na której zamieszczone są również „Oświadczenia o stosowaniu ładu korporacyjnego w BOŚ S.A.” w latach poprzednich.

BOŚ S.A. w 2017 r. przestrzegał zasad zawartych w:

- „Kanonie dobrych praktyk rynku finansowego” określonym w Uchwale nr 99/08 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 18 marca 2008 r.,
- „Zasadach dobrej praktyki bankowej” określonych w Uchwale Walnego Zgromadzenia Banków Polskich z dnia 18 kwietnia 2013 r.

Ponadto, zgodnie z Uchwałą Nr 218/2014 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 22 lipca 2014 r. w sprawie wydania „Zasad ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych” („Zasady”) Zarząd BOŚ S.A. oraz Rada Nadzorcza przyjęły do stosowania począwszy od 2015 r. Zasady w zakresie dotyczącym kompetencji obowiązków Zarządu oraz Rady Nadzorczej za wyjątkiem zasady ujętej w § 8.4 o treści: „Instytucja nadzorowana, gdy jest to uzasadnione liczbą udziałowców, powinna dążyć do ułatwienia udziału wszystkim udziałowcom w zgromadzeniu organu stanowiącego instytucji nadzorowanej, między innymi poprzez zapewnienie możliwości elektronicznego aktywnego udziału w posiedzeniach organu stanowiącego”. Powody nie stosowania tej zasady korespondują z wyjaśnieniami opisanymi w części 1.2. niniejszego oświadczenia.

Uchwałą Nr 35/2015 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Banku Ochrony Środowiska S.A. z dnia 10 czerwca 2015 r. w sprawie zakresu stosowania przez Akcjonariuszy BOŚ S.A. „Zasad ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych” wydanych przez Komisję Nadzoru Finansowego – Akcjonariusze Banku przyjęli do stosowania Zasady, których przestrzeganie leży w ich kompetencjach.

1.2. Informacja o niestosowaniu niektórych zasad ładu korporacyjnego zawartych w „Dobrych praktykach spółek notowanych na GPW 2016”

BOŚ S.A. informował o nie stosowaniu następujących zasad ładu korporacyjnego wprowadzonych Uchwałą Nr 26/1413/2015 Rady Nadzorczej Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. z dnia 13 października 2015 r.:

- I.Z.1. Spółka prowadzi korporacyjną stronę internetową i zamieszcza na niej, w czytelnej formie i wyodrębnionym miejscu, oprócz informacji wymaganych przepisami prawa:

I.Z.1.15. informację zawierającą opis stosowanej przez spółkę polityki różnorodności w odniesieniu do władz spółki oraz jej kluczowych menedżerów; opis powinien uwzględniać takie elementy polityki różnorodności, jak płeć, kierunek wykształcenia, wiek, doświadczenie zawodowe, a także wskazywać cele stosowanej polityki różnorodności i sposób jej realizacji w danym okresie sprawozdawczym; jeżeli spółka nie opracowała i nie realizuje polityki różnorodności, zamieszcza na swojej stronie internetowej wyjaśnienie takiej decyzji.

Wyjaśnienie: zasady różnorodności w odniesieniu do pracowników (w tym kluczowych menedżerów) są zawarte w Regulaminie Pracy BOŚ S.A., jednak w odniesieniu do władz spółki nie ma takiego rozwiązania. W wykonaniu postanowień pkt I.Z.1.15 „Dobrych praktykach spółek notowanych na GPW 2016”, wyjaśnienie dotyczące niestosowania zasady I.Z.1.15 przez BOŚ S.A. jest zamieszczone na stronie internetowej Banku www.bosbank.pl w sekcji „Relacje inwestorskie”.

- IV.Z.2. Jeżeli jest to uzasadnione z uwagi na strukturę akcjonariatu spółki, spółka zapewnia powszechnie dostępną transmisję obrad walnego zgromadzenia w czasie rzeczywistym.

Wyjaśnienie: Zasada IV.Z.2 nie jest stosowana w Banku z uwagi na strukturę akcjonariatu jak również zagadnienia natury techniczno-organizacyjnej. W opinii Banku, aktualnie obowiązujące w Banku zasady udziału w walnych zgromadzeniach umożliwiają akcjonariuszom efektywną realizację wszelkich praw z akcji i zabezpieczają interesy wszystkich akcjonariuszy. W przyszłości w przypadku upowszechnienia wśród spółek giełdowych tej formy udziału akcjonariuszy w walnym zgromadzeniu Bank rozważy stosowanie tej zasady ładu korporacyjnego.

2. KONTROLA WEWNĘTRZNA

2.1. Opis głównych cech stosowanych w BOŚ S.A. systemów kontroli wewnętrznej i zarządzania ryzykiem w odniesieniu do procesu sporządzania sprawozdań finansowych

System kontroli wewnętrznej

W Banku działa - przyjęty uchwałami Rady Nadzorczej Banku - system zarządzania Bankiem, w ramach którego funkcjonuje adekwatny i skuteczny system kontroli wewnętrznej. System kontroli wewnętrznej wspiera Radę Nadzorczą, Komitet Audytu Wewnętrznego, Zarząd i pracowników Banku w prawidłowym, efektywnym i skutecznym wykonywaniu obowiązków. System kontroli wewnętrznej w BOŚ S.A. obejmuje ściśle ze sobą powiązane wielostronne procesy kierowania i zarządzania wszystkimi obszarami działalności Banku i jest w sposób trwały i spójny wkomponowany w system zarządzania Bankiem jako całości. System kontroli wewnętrznej Banku jest dostosowany do struktury organizacyjnej BOŚ S.A. i obejmuje jednostki organizacyjne Banku oraz podmioty zależne. Funkcjonujący w Banku system zarządzania ryzykiem i system kontroli wewnętrznej jest zorganizowany na trzech niezależnych poziomach:

- na pierwszy poziom składa się zarządzanie ryzykiem w działalności operacyjnej Banku,
- na drugi poziom, składa się co najmniej:
  - zarządzanie ryzykiem przez pracowników na specjalnie powoływanych do tego stanowiskach lub w komórkach organizacyjnych, niezależnie od zarządzania ryzykiem, o którym mowa w pkt 1,
  - działalność komórki do spraw zgodności.
- na trzeci poziom składa się działalność komórki audytu wewnętrznego.

W ramach ww. trzypoziomowej struktury systemu kontroli wewnętrznej w Banku działają:

- funkcja kontroli, która jest realizowana na wszystkich trzech poziomach, w szczególności na pierwszym poziomie, tj. w ramach działalności operacyjnej Banku. Funkcja kontroli ma za zadanie zapewnienie przestrzegania mechanizmów kontrolnych i obejmuje stanowiska, grupy ludzi lub jednostki organizacyjne odpowiedzialne za realizację zadań przypisanych tej funkcji,
- komórka do spraw zgodności funkcjonująca na drugim poziomie, obok zarządzania ryzykiem przez pracowników na specjalnie powoływanych do tego stanowiskach lub w komórkach organizacyjnych. Komórka do spraw zgodności ma za zadanie identyfikację, ocenę, kontrolę i monitorowanie ryzyka braku zgodności działalności Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi oraz przedstawianie raportów w tym zakresie,

- komórka audytu wewnętrznego realizująca zadania na trzecim poziomie. Komórka audytu wewnętrznego ma za zadanie badanie i ocenę, w sposób niezależny i obiektywny, adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, z wyłączeniem komórki audytu wewnętrznego.

Skuteczność systemu kontroli wewnętrznej zależy od efektywnego funkcjonowania każdego z ww. poziomów. Funkcjonujące w Banku mechanizmy kontroli służą ograniczaniu prawdopodobieństwa materializacji ryzyka, wykrywaniu i korygowaniu niepożądanych zdarzeń, które już wystąpiły oraz likwidowaniu skutków zaistniałych zdarzeń. Komórka audytu wewnętrznego przeprowadza m.in. okresową weryfikację funkcjonujących w Banku mechanizmów i związanych z nimi procedur kontroli wewnętrznej. Wyniki weryfikacji prezentowane są Zarządowi Banku, Komitetowi Audytu Wewnętrznego i Radzie Nadzorczej w ramach corocznej informacji o skuteczności systemu kontroli wewnętrznej.

Podstawowym zadaniem Banku w zarządzaniu ryzykiem braku zgodności jest zapewnienie zgodności postępowania Banku z przepisami prawa oraz regulacjami wewnętrznymi. W strukturze organizacyjnej Banku funkcjonuje komórka organizacyjna, która realizuje funkcję związaną z zarządzaniem ryzykiem braku zgodności poprzez działania, a w szczególności: projektowanie polityki i zasad zarządzania ryzykiem braku zgodności, organizację systemu zarządzania ryzykiem braku zgodności, dokonywanie identyfikacji, oceny, kontroli i monitoringu oraz raportowania ryzyka braku zgodności, a także współpracę z podmiotami Grupy kapitałowej w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności.

Audyt wewnętrzny, bezpośrednio podlegający Prezesowi Zarządu Banku, jest integralnym i niezależnym elementem systemu kontroli wewnętrznej w Banku. Nadzór merytoryczny nad komórką audytu wewnętrznego sprawuje Komitet Audytu Wewnętrznego. Zadaniem komórki audytu wewnętrznego jest niezależne i obiektywne badanie i ocena prawidłowości, adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej związanym z działalnością Banku oraz podmiotów zależnych.

Komórka audytu wewnętrznego, realizując swoje zadania działa zgodnie z przepisami prawa oraz regulacjami wewnętrznymi Banku, a także w oparciu o dobre praktyki zawarte w Międzynarodowych Standardach Praktyki Zawodowej Audytu Wewnętrznego, zalecane przez Instytut Auditorów Wewnętrznych i Kodeks Etyki Instytutu Auditorów Wewnętrznych ustalony przez IIA.

W Banku funkcjonują mechanizmy gwarantujące niezależność komórki audytu wewnętrznego i komórki do spraw zgodności, które zostały opisane w Uchwale Zarządu i Rady Nadzorczej dotyczącej „Systemu kontroli wewnętrznej w BOŚ S.A.”.

W Banku działa Komitet Audytu Wewnętrznego powołany uchwałą Rady Nadzorczej, który sprawuje bezpośredni nadzór nad działalnością komórki audytu wewnętrznego oraz monitoruje adekwatność i skuteczność systemu kontroli wewnętrznej, w tym komórki audytu wewnętrznego i komórki do spraw zgodności i funkcji kontroli. Komitet Audytu stanowi organ opiniodawczy Rady Nadzorczej. Do głównych zadań Komitetu Audytu Wewnętrznego należą m.in.:

- monitorowanie skuteczności systemów kontroli wewnętrznej i systemów zarządzania ryzykiem oraz audytu wewnętrznego, w tym w zakresie sprawozdawczości finansowej Banku,
- kontrolowanie i monitorowanie niezależności biegłego rewidenta i firmy audytorskiej, w szczególności w przypadku, gdy na rzecz Banku świadczone są przez firmę audytorską inne usługi niż badanie,
- informowanie Rady Nadzorczej o wynikach badania oraz wyjaśnianie, w jaki sposób badanie to przyczyniło się do rzetelności sprawozdawczości finansowej w Banku, a także jaka była rola Komitetu w procesie badania,
- dokonywanie oceny niezależności biegłego rewidenta oraz wyrażanie zgody na świadczenie przez niego dozwolonych usług niebędących czynnościami rewizji finansowej.
- opracowywanie polityki wyboru firmy audytorskiej do przeprowadzania badania,
- opracowywanie polityki świadczenia przez firmę audytorską przeprowadzającą badanie, przez podmioty powiązane, z tą firmą audytorską oraz przez członka sieci firmy audytorskiej dozwolonych usług niebędących badaniem,
- określanie procedury wyboru firmy audytorskiej przez Bank,
- nadzór nad działalnością komórki audytu wewnętrznego, w tym w szczególności nadzór nad właściwym usytuowaniem komórki audytu wewnętrznego w strukturze organizacyjnej Banku, z zachowaniem niezależności funkcjonowania, zgodnie z regulacjami nadzorczymi.

3. AKCJONARIAT I PRAWA Z AKCJI

3.1. Akcjonariusze posiadający bezpośrednio lub pośrednio przez podmioty zależne co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu Banku

Ogólna liczba akcji i głosów na Walnym Zgromadzeniu BOŚ S.A. wynosi 62 873 245. Wszystkie akcje są akcjami zwykłymi na okaziciela o wartości nominalnej 10 zł każda.

Nazwa Akcjonariusza	Liczba akcji	Struktura kapitału (%)
Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	32 951 960	52,41
Fundusz Inwestycji Polskich Przedsiębiorstw Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	6 000 000	9,54
Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych	4 273 574	6,80
Akcje w wolnym obrocie	19 647 711	31,25
SUMA	62 873 245	100

3.2. Akcje własne

Na dzień 31 grudnia 2016 r. Bank posiadał 37 775 akcji własnych, które reprezentują 0,06% kapitału zakładowego i 0,06% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku, w tym:

- 33 095 akcji, które Bank nabył w 2012 roku w ramach działań stabilizacyjnych związanych z emisją akcji serii P. Wyżej wymienione akcje reprezentują 0,05% kapitału zakładowego Banku i ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku, przy czym Bank zgodnie z przepisami Kodeksu spółek handlowych nie jest uprawniony do wykonywania prawa głosu z tych akcji,
- 4 680 akcji, które reprezentują 0,007% kapitału zakładowego i ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku, które Bank nabył w okresie od 22 czerwca do 6 lipca 2015 r. podczas sesji giełdowych na rynku podstawowym GPW w Warszawie S.A. Akcje zostały nabyte na podstawie Uchwały 34/2015 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia BOŚ S.A. z dnia 10 czerwca 2015 r. w sprawie Programu odkupu akcji BOŚ S.A. w celu zaoferowania osobom zajmującym stanowiska kierownicze mające istotny wpływ na profil ryzyka Banku. W związku z zaistnieniem okoliczności przewidzianych w Uchwale Nr 258/2011 KNF oraz Polityce zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w BOŚ S.A., Rada Nadzorcza Banku zdecydowała o nieprzyznaniu członkom Zarządu Banku wynagrodzenia zmiennego za 2014 r., zaś wynagrodzenia zmienne pozostałych osób zajmujących stanowiska kierownicze nie osiągnęły progu, powyżej którego część wynagrodzenia zmiennego wymaga wypłaty w akcjach. W związku z powyższym nabyte w tym celu akcje nie zostały przekazane.

3.3. Informacje o umowach dotyczących przyszłych zmian w strukturze akcjonariatu

Grupie nie są znane umowy dotyczące przyszłych zmian w strukturze akcjonariatu.

3.4. Posiadacze specjalnych uprawnień kontrolnych z tytułu papierów wartościowych

Wszystkie akcje Banku są równe i każda akcja daje prawo jednego głosu na walnym zgromadzeniu i jednakowe prawo do dywidendy.

3.5. Ograniczenia w wykonywaniu prawa głosu i w przenoszeniu prawa własności papierów wartościowych

Zgodnie ze Statutem Banku w przypadku ustanowienia zastawu lub użytkownika na akcji imiennej, zastawnik i użytkownik nie mogą wykonywać prawa głosu z tych akcji. Aktualnie w kapitale zakładowym Banku nie ma akcji imiennych.

3.6. Zasady zmiany Statutu Banku

Zmiany Statutu Banku dokonuje Walne Zgromadzenie Banku. Uchwała o zmianie statutu zapada większością trzech czwartych oddanych głosów.

3.7. Opis sposobu działania Walnego Zgromadzenia i jego zasadniczych uprawnień oraz praw akcjonariuszy i sposobu ich wykonywania

W Spółce obowiązuje „Regulamin obrad Walnych Zgromadzeń BOŚ S.A.”, w którym zawarto m.in.:

- tryb prowadzenia obrad przez Przewodniczącego,
- tryb głosowania uchwał zgromadzenia,
- tryb głosowania w sprawie powoływania i odwoływania członków Rady Nadzorczej,
- zasady wyborów Rady Nadzorczej w drodze głosowania odrębnymi grupami.

Walne Zgromadzenia odbywają się w siedzibie BOŚ S.A. Zgodnie ze Statutem Spółki, Zarząd Banku zwołuje zwyczajne walne zgromadzenie najpóźniej w terminie sześciu miesięcy po upływie roku obrotowego.

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie jest zwoływane w miarę potrzeb przez Zarząd Banku:

- 1) z własnej inicjatywy,
- 2) na wniosek Rady Nadzorczej,
- 3) na wniosek akcjonariuszy reprezentujących co najmniej jedną dwudziestą część kapitału zakładowego.

Nadzwyczajne walne zgromadzenie może być zwołane również przez:

- 1) Radę Nadzorczą, jeśli zwołanie go uzna za wskazane,
- 2) akcjonariuszy reprezentujących co najmniej połowę kapitału zakładowego Banku lub co najmniej połowę ogółu głosów. Akcjonariusze wyznaczają wówczas przewodniczącego tego Zgromadzenia.

Akcjonariusze reprezentujący co najmniej jedną dwudziestą kapitału zakładowego Spółki mogą żądać zwołania nadzwyczajnego walnego zgromadzenia, jak również umieszczenia określonych spraw w porządku obrad. Żądanie powinno być uzasadnione i złożone na piśmie lub w postaci elektronicznej najpóźniej na 21 dni przed proponowanym terminem walnego zgromadzenia.

Zarząd Banku stosuje generalną zasadę nieodwoływania lub zmiany ogłoszonych już terminów walnych zgromadzeń. Może to nastąpić wyłącznie gdy zachodzą nadzwyczajne lub szczególnie uzasadnione okoliczności.

Do uczestnictwa w walnym zgromadzeniu i wykonywania prawa głosu wymagane jest pełnomocnictwo (w formie pisemnej lub w postaci elektronicznej) udzielone przez osoby do tego uprawnione, zgodnie z wypisem z właściwego rejestru, lub w przypadku osób fizycznych zgodnie z przepisami kodeksu cywilnego. Przy sporządzaniu listy obecności na walnym zgromadzeniu Spółka dokonuje kontroli ww. dokumentów.

Walne zgromadzenie otwiera przewodniczący lub wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej lub inny członek Rady Nadzorczej. W razie nieobecności tych osób, walne zgromadzenie otwiera prezes Zarządu albo inna osoba wyznaczona przez Zarząd. Zgodnie z „Regulaminem obrad walnych zgromadzeń BOŚ S.A.”, zadaniem osoby otwierającej walne zgromadzenie jest doprowadzenie do niezwłocznego wyboru przewodniczącego, powstrzymując się od jakichkolwiek innych rozstrzygnięć merytorycznych i formalnych.

Z zastrzeżeniem przypadków określonych w Kodeksie spółek handlowych (K.s.h.), walne zgromadzenie jest ważne bez względu na ilość reprezentowanych na nim akcji.

Uchwały walnego zgromadzenia zapadają zwykłą większością głosów oddanych, jeżeli przepisy Kodeksu spółek handlowych lub Statutu BOŚ S.A. nie przewidują surowszych warunków głosowania.

W celu sprawnego głosowania nad uchwałami, wykorzystywany jest system elektronicznego liczenia głosów.

Do kompetencji walnego zgromadzenia należy w szczególności:

- rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu z działalności Banku oraz sprawozdania finansowego Banku,
- rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej Banku oraz skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku,
- podjęcie uchwały o podziale zysku lub pokryciu straty,
- rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania z działalności Rady Nadzorczej,

- udzielenie absolutorium członkom organów Banku,
- powoływanie lub odwoływanie członków Rady Nadzorczej,
- dokonywanie zmian Statutu Banku,
- upoważnienie Rady Nadzorczej do ustalenia jednolitego tekstu zmienionego Statutu lub wprowadzenia istotnych zmian o charakterze redakcyjnym określonych w uchwale Zgromadzenia,
- podejmowanie uchwał w sprawie podwyższania lub obniżania kapitału zakładowego,
- podejmowanie uchwał w przedmiocie emitowania obligacji zamiennych lub z prawem pierwszeństwa,
- decydowanie o tworzeniu i znoszeniu funduszy, o których mowa w § 36 ust. 1. Statutu Banku,
- podejmowanie uchwał w sprawach połączenia, zbycia lub likwidacji Banku,
- wybór likwidatorów i ustalanie ich wynagrodzeń,
- ustalanie wynagrodzeń dla członków Rady Nadzorczej,
- podejmowanie uchwał w innych sprawach wniesionych przez Zarząd i Radę Nadzorczą lub akcjonariuszy w trybie przewidzianym w Kodeksie spółek handlowych, ustawie Prawo bankowe i Statucie Banku.

Akcjonariuszom Banku przysługują następujące prawa o charakterze korporacyjnym:

- Prawo uczestniczenia w walnym zgromadzeniu i prawo głosu.
Zgodnie z art. 411 § 1 K.s.h., każda z akcji daje prawo do jednego głosu na walnym zgromadzeniu.
W walnym zgromadzeniu mają prawo uczestniczyć osoby, które:
  - na 16 dni przed datą walnego zgromadzenia (tj. w dniu rejestracji uczestnictwa w walnym zgromadzeniu) są akcjonariuszami Banku posiadającymi na rachunku papierów wartościowych zapisane akcje Banku (art. 406¹ § 1 K.s.h.),
  - zwrócą się, nie wcześniej niż po opublikowaniu przez Bank ogłoszenia o zwołaniu walnego zgromadzenia i nie później niż w pierwszym dniu powszednim po dniu rejestracji uczestnictwa, do podmiotu prowadzącego ich rachunki papierów wartościowych, na których zapisane są akcje Banku z żądaniem o wystawienie imiennego zaświadczenia o prawie uczestnictwa w zgromadzeniu (art. 406³ § 2 K.s.h.).
- Prawo do złożenia wniosku o zwołanie nadzwyczajnego walnego zgromadzenia oraz o umieszczenie poszczególnych spraw na porządku obrad najbliższego walnego zgromadzenia.
Prawo to przysługuje akcjonariuszowi lub akcjonariuszom reprezentującym przynajmniej 1/20 część kapitału zakładowego Banku. Zgodnie z art. 401 K.s.h., żądanie takie powinno być złożone Zarządowi na piśmie lub w postaci elektronicznej nie później niż na 21 dni przed proponowanym terminem walnego zgromadzenia.
- Prawo do zaskarżania uchwał walnego zgromadzenia.
Zgodnie z art. 422 K.s.h., uchwała walnego zgromadzenia, sprzeczna ze Statutem bądź z dobrymi obyczajami kupieckimi, godząca w interes Banku lub mająca na celu pokrzywdzenie akcjonariusza może być zaskarżona przez akcjonariusza w drodze wytoczonego przeciwko Bankowi powództwa o uchylenie uchwały.
- Prawo wyboru członków Rady Nadzorczej grupami.
Zgodnie z art. 385 § 3 K.s.h. na wniosek akcjonariuszy reprezentujących przynajmniej 1/5 kapitału zakładowego, wybór Rady Nadzorczej powinien być dokonany przez najbliższe walne zgromadzenie w drodze głosowania oddzielnymi grupami.
- Prawo żądania udzielenia informacji dotyczących Banku.
Na podstawie art. 428 K.s.h. podczas obrad walnego zgromadzenia Zarząd jest obowiązany do udzielenia akcjonariuszowi, na jego żądanie, informacji dotyczących Banku, jeżeli jest to uzasadnione dla oceny sprawy objętej porządkiem obrad. Zarząd powinien jednak odmówić udzielenia informacji w przypadku, gdy: (i) mogłoby to wyrządzić szkodę Bankowi albo spółce z nim powiązanej, albo spółce zależnej, w szczególności przez ujawnienie tajemnic technicznych, handlowych lub organizacyjnych przedsiębiorstwa, (ii) mogłoby narazić członka Zarządu na poniesienie odpowiedzialności karnej, cywilnoprawnej lub administracyjnej. W uzasadnionych przypadkach Zarząd może udzielić akcjonariuszowi informacji na piśmie nie później jednak niż w terminie dwóch tygodni od dnia zgłoszenia żądania podczas walnego zgromadzenia.
- Prawo do żądania wydania odpisów sprawozdania Zarządu z działalności Banku i sprawozdania finansowego wraz z odpisem sprawozdania Rady Nadzorczej oraz opinii biegłego rewidenta najpóźniej na piętnaście dni przed walnym zgromadzeniem (art. 395 § 4 K.s.h.).
- Prawo do przeglądania w lokalu Zarządu listy akcjonariuszy uprawnionych do uczestnictwa w walnym zgromadzeniu oraz żądania odpisu listy (art. 407 § 1 K.s.h.).
- Prawo żądania przesłania listy akcjonariuszy nieodpłatnie pocztą elektroniczną (art. 407 § 1¹).
- Prawo do żądania wydania odpisu wniosków w sprawach objętych porządkiem obrad w terminie tygodnia przed walnym zgromadzeniem (art. 407 § 2 K.s.h.).

- Prawo do złożenia wniosku o sprawdzenie listy obecności na walnym zgromadzeniu przez wybraną w tym celu komisję, złożoną co najmniej z trzech osób. Wniosek mogą złożyć akcjonariusze, posiadający jedną dziesiątą kapitału zakładowego reprezentowanego na tym walnym zgromadzeniu. Wnioskodawcy mają prawo wyboru jednego członka komisji (art. 410 § 2 K.s.h.).
- Prawo do przeglądania księgi protokołów oraz żądania wydania poświadczonych przez Zarząd odpisów uchwał (art. 421 § 3 K.s.h.).
- Prawo do przeglądania dokumentów oraz żądania udostępnienia w lokalu Banku odpisów dokumentów, o których mowa w art. 505 § 1 K.s.h. (w przypadku połączenia spółek), w art. 540 § 1 K.s.h. (w przypadku podziału Spółki) oraz w art. 561 § 1 K.s.h. (w przypadku przekształcenia Spółki).
- Zgodnie ze Statutem Banku zaniechanie rozpatrywania sprawy umieszczonej w porządku obrad na wniosek akcjonariuszy lub jej zdjęcie z porządku obrad wymaga uchwały Walnego Zgromadzenia zapadłej większością $\frac{3}{4}$ głosów, po uzyskaniu zgody wszystkich obecnych na Walnym Zgromadzeniu wnioskodawców.
- Zgodnie z dotychczasową praktyką, przewodniczący obrad umożliwia każdemu ze zgłaszających sprzeciw wobec uchwały przedstawienie swoich argumentów i uzasadnienie sprzeciwu. Stosowny zapis jest zawarty w „Regulaminie obrad Walnych Zgromadzeń BOŚ S.A.”.
- Zgodnie z obowiązującą praktyką, do protokołu są przyjmowane pisemne oświadczenia uczestników walnych zgromadzeń.

Regulamin Walnych Zgromadzeń BOŚ S.A. jest dostępny na stronie internetowej Banku www.bosbank.pl w sekcji „Relacje inwestorskie”.

4. ORGANY BANKU

4.1. Walne Zgromadzenie Banku

Opis sposobu działania Walnego Zgromadzenia Banku i jego zasadniczych uprawnień oraz praw akcjonariuszy i sposobu ich wykonywania jest zawarty w pkt. 3.6.

4.2. Rada Nadzorcza Banku

Informacja na temat zmian w składzie Rady Nadzorczej w 2017 r.

Na dzień 1 stycznia 2017 r. skład Rady Nadzorczej przedstawiał się następująco:

- 1) Wojciech Wardacki - Przewodniczący Rady Nadzorczej
- 2) Andrzej Matysiak - Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej
- 3) Emil Ślązak – Sekretarz Rady Nadzorczej
- 4) Janina Goss
- 5) Oskar Kowalewski
- 6) Paweł Mzyk
- 7) Piotr Sadownik
- 8) Marian Szołucha

W 2017 r. skład Rady Nadzorczej nie uległ zmianie, przy czym w okresie od dnia 7 czerwca do 15 czerwca 2017 r. oraz od dnia 22 czerwca 2017 r. do 10 września 2017 r. Pan Emil Ślązak był oddelegowany do pełnienia obowiązków Prezesa Zarządu.

Zasady działania Rady Nadzorczej Banku

Stosownie do postanowień zawartych w Statucie Banku, Rada Nadzorcza składa się z osób fizycznych wybieranych przez Walne Zgromadzenie na wspólną kadencję, w liczbie przez nie ustalonej, nie mniejszej niż 5 osób i nie przekraczającej 11 osób. Wspólna kadencja Rady Nadzorczej trwa trzy lata. Liczby kadencji nie ogranicza się. Rada Nadzorcza wybiera ze swego grona przewodniczącego, wiceprzewodniczącego i sekretarza.

Mandaty członków Rady Nadzorczej wygasają z dniem odbycia Walnego Zgromadzenia zatwierdzającego sprawozdanie z działalności i sprawozdanie finansowe za ostatni pełny rok obrotowy pełnienia funkcji członka Rady Nadzorczej. Mandat członka Rady Nadzorczej wygasa również wskutek śmierci, rezygnacji albo odwołania go ze składu Rady. Członkowie Rady Nadzorczej mogą być odwołani przed upływem kadencji, a w ich miejsca mogą być wybrane inne osoby. W przypadku odwołania, rezygnacji lub śmierci

członka Rady Nadzorczej w trakcie trwania kadencji, do czasu obsadzenia wakatu, Rada może działać w zmniejszonym składzie, lecz nie mniejszym niż 5 osób.

Rada Nadzorcza sprawuje stały nadzór nad działalnością Banku we wszystkich dziedzinach jego działalności. Rada Nadzorcza wykonuje swoje obowiązki kolegialnie, może jednak delegować swoich członków do samodzielnego pełnienia określonych czynności nadzorczych.

Rada Nadzorcza przestrzega w swojej działalności - w zakresie dotyczącym organu nadzorującego - norm wynikających z:

- zasad ładu korporacyjnego, określonych w „Dobrych Praktykach Spółek notowanych na GPW” wydanych przez Radę Nadzorczą Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.,
- „Zasad ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych”, wydanych przez Komisję Nadzoru Finansowego.

Rada Nadzorcza dokonuje regularnej oceny stosowania przez Bank „Zasad ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych”, w tym spełniania kryteriów niezależności przez swoich członków, a wyniki tej oceny udostępnia na stronie internetowej Banku oraz przekazuje pozostałym organom Banku.

Do kompetencji Rady Nadzorczej należy w szczególności:

- zatwierdzanie strategii działania Banku oraz rocznych planów finansowych Banku,
- zatwierdzanie zasad ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem, ogólnego poziomu ryzyka Banku, a także polityk dotyczących zarządzania ryzykiem bankowym,
- zatwierdzanie zasad polityki informacyjnej Banku,
- zatwierdzanie wewnętrznych procedur Banku dotyczących procesów szacowania kapitału wewnętrznego, zarządzania kapitałowego oraz planowania kapitałowego,
- zatwierdzanie uchwał Zarządu w sprawie struktury organizacyjnej, za wyjątkiem tworzenia lub likwidacji oddziałów oraz oddziałów operacyjnych,
- informowanie Komisji Nadzoru Finansowego o składzie Zarządu oraz o zmianie jego składu niezwłocznie po jego powołaniu lub po dokonaniu zmiany jego składu, o wynikach oceny spełniania przez członków Zarządu wymogów określonych w ustawie Prawo bankowe oraz zatwierdzeniu i zmianie wewnętrznego podziału kompetencji w Zarządzie,
- ocena sprawozdania Zarządu z działalności Banku oraz sprawozdania finansowego za ubiegły rok obrotowy w zakresie ich zgodności z księgami i dokumentami, jak i ze stanem faktycznym oraz wniosków Zarządu dotyczących podziału zysku albo pokrycia straty, a także składanie Walnemu Zgromadzeniu corocznego pisemnego sprawozdania z wyników tej oceny,
- ocena sprawozdania Zarządu z działalności grupy kapitałowej Banku oraz skonsolidowanego sprawozdania finansowego grupy kapitałowej Banku za ubiegły rok obrotowy w zakresie ich zgodności z księgami i dokumentami, jak i ze stanem faktycznym, a także składanie Walnemu Zgromadzeniu corocznego pisemnego sprawozdania z wyników tej oceny,
- ustalanie warunków zatrudnienia dla członków Zarządu Banku,
- uchwalanie regulaminu udzielania kredytów, pożyczek pieniężnych, gwarancji bankowych lub poręczeń członkom organów Banku i osobom zajmującym stanowiska kierownicze w Banku oraz innym osobom wymienionym w art. 79 ustawy Prawo bankowe,
- podejmowanie uchwał w sprawie wyrażenia zgody na udzielanie kredytów, pożyczek pieniężnych, gwarancji bankowych lub poręczeń członkom organów Banku oraz innym osobom określonym w art. 79a ustawy Prawo bankowe,
- zatwierdzanie wniosków Zarządu Banku w sprawach nabywania akcji i udziałów w spółkach o wartości nominalnej przekraczającej łącznie z już posiadanymi przez Bank akcjami i udziałami tych spółek równowartość 5% kapitału zakładowego Banku, z wyłączeniem akcji spółek dopuszczonych do publicznego obrotu,
- wybór biegłego rewidenta przeprowadzającego badanie sprawozdania finansowego oraz innych biegłych,
- nadzór nad wprowadzeniem w Banku systemu zarządzania oraz ocena adekwatności i skuteczności tego systemu,
- ocena okresowych informacji o poziomie ryzyka bankowego i jakości zarządzania tym ryzykiem,
- ocena okresowych informacji na temat stwierdzonych nieprawidłowości i wniosków wynikających z przeprowadzanych audytów wewnętrznych oraz działań podejmowanych w celu ich usunięcia lub realizacji,
- zatwierdzanie trybu powołania i odwołania dyrektora komórki audytu oraz sposobu ustalenia jego wynagrodzenia,

- zatwierdzanie polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku oraz dokonywanie okresowych przeglądów tej polityki,
- uchwalanie regulaminu Rady Nadzorczej,
- określanie liczby członków Zarządu Banku oraz zatwierdzanie uchwał Zarządu dotyczących wewnętrznego podziału kompetencji w Zarządzie.
- powoływanie i odwoływanie prezesa oraz wiceprezesów i członków Zarządu,
- zawieszanie w czynnościach, z ważnych powodów, poszczególnych lub wszystkich członków Zarządu oraz delegowanie członków Rady Nadzorczej do czasowego wykonywania czynności tych członków Zarządu, którzy zostali odwołani, złożyli rezygnację, albo z innych przyczyn nie mogą sprawować swoich czynności,
- rozpatrywanie spraw wnoszonych pod obrady Walnego Zgromadzenia i opiniowanie projektów uchwał Zgromadzenia, za wyjątkiem uchwał porządkowych.

Posiedzenia Rady Nadzorczej zwoływane są przez jej przewodniczącego w miarę potrzeb, nie rzadziej niż raz na kwartał.

O terminie, miejscu i porządku posiedzenia Rady członkowie są powiadamiani na piśmie, w terminie nie krótszym niż 7 dni przed posiedzeniem, z równoczesnym dostarczeniem materiałów będących przedmiotem obrad.

Wnioski o zwołanie posiedzenia Rady może składać do przewodniczącego każdy członek Rady Nadzorczej, a także Zarząd Banku. W takim przypadku, Przewodniczący Rady zwołuje posiedzenie w terminie dwóch tygodni od dnia otrzymania wniosku. Przewodniczący Rady Nadzorczej – na uzasadniony wniosek członka Rady Nadzorczej, prezesa Zarządu lub Zarządu Banku, a także z własnej inicjatywy – może zwołać posiedzenie Rady w trybie pilnym, wyznaczając termin, miejsce i porządek obrad posiedzenia.

Rada Nadzorcza rozpatruje sprawy umieszczone w porządku obrad i podejmuje rozstrzygnięcia w formie uchwał. Uchwały Rady Nadzorczej mogą być podjęte, jeżeli na posiedzeniu jest obecna co najmniej połowa jej członków, w tym przewodniczący lub wiceprzewodniczący, a wszyscy jej członkowie zostali zaproszeni. Uchwały Rady Nadzorczej w sprawie powołania i odwołania członków Zarządu zapadają większością 2/3 głosów. Pozostałe uchwały Rady Nadzorczej – o ile przepisy prawa nie stanowią inaczej – zapadają zwykłą większością głosów. W razie równej liczby głosów decyduje głos przewodniczącego.

Członkowie Rady Nadzorczej mogą brać udział w podejmowaniu uchwał (z wyłączeniem głosowań dotyczących wszelkich spraw osobowych oraz spraw wprowadzonych do porządku obrad na posiedzeniu Rady) oddając swój głos na piśmie za pośrednictwem innego członka Rady lub za pośrednictwem środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość.

Rada Nadzorcza - w sytuacjach wyjątkowych - może podejmować uchwały poza posiedzeniami, w trybie pisemnym lub przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość. Uchwała jest ważna, gdy wszyscy członkowie Rady zostali powiadomieni o treści projektu uchwały, a co najmniej połowa z nich, w tym przewodniczący lub wiceprzewodniczący, oddała swoje głosy.

Pierwsze posiedzenie Rady Nadzorczej nowej kadencji jest zwoływane przez prezesa Zarządu Banku. Przedmiotem pierwszego posiedzenia Rady nowej kadencji jest ukonstytuowanie się Rady.

Szczegółowe kompetencje, zasady działania i zadania Rady zostały określone w §§ 17 - 20 Statutu Banku oraz w Regulaminie Rady Nadzorczej (dokumenty są dostępne do wglądu na stronie internetowej Banku www.bosbank.pl w sekcji „Relacje inwestorskie”).

Rada Nadzorcza Banku powołuje ze swego grona Komitet Audytu Wewnętrznego, Komitet ds. Wynagrodzeń, Komitet ds. Ekologii oraz Komitet ds. Ryzyka. Rada może powoływać spośród swoich członków także inne komitety.

Komitet Audytu Wewnętrznego

Komitet Audytu Wewnętrznego (KAW) wspiera Radę Nadzorczą w zakresie systemu zarządzania Bankiem, tj. w szczególności systemu kontroli wewnętrznej oraz przebiegu procesu sprawozdawczości finansowej i wykonywania czynności rewizji finansowej. Komitet w okresie 2017 roku realizował zadania przewidziane w Ustawie dnia 7 maja 2009 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym (Dz. U. z 2009 r., Nr 77, poz. 649, ze zm.), natomiast z dniem 21.06.2017 r. KAW realizował zadania przewidziane w Ustawie z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (Dz.U. z 2017 r. poz. 1089). Ponadto, KAW realizuje zadania określone w Statucie BOŚ S.A. i uchwałach Rady Nadzorczej.

Do głównych zadań Komitetu Audytu Wewnętrznego należą w szczególności:

- monitorowanie:

- procesu sprawozdawczości finansowej,
- skuteczności systemów kontroli wewnętrznej i systemów zarządzania ryzykiem oraz audytu wewnętrznego, w tym w zakresie sprawozdawczości finansowej,
- wykonywania czynności rewizji finansowej, w szczególności przeprowadzania przez firmę audytorską badania, z uwzględnieniem wszelkich wniosków i ustaleń Komisji Nadzoru Audytowego wynikających z kontroli przeprowadzonej w firmie audytorskiej,
- kontrolowanie i monitorowanie niezależności biegłego rewidenta i firmy audytorskiej, w szczególności w przypadku, gdy na rzecz Banku świadczone są przez firmę audytorską inne usługi niż badanie,
- informowanie Rady Nadzorczej o wynikach badania oraz wyjaśnianie, w jaki sposób badanie to przyczyniło się do rzetelności sprawozdawczości finansowej w Banku, a także jaka była rola Komitetu w procesie badania,
- dokonywanie oceny niezależności biegłego rewidenta oraz wyrażanie zgody na świadczenie przez niego dozwolonych usług niebędących czynnościami rewizji finansowej.
- opracowywanie polityki wyboru firmy audytorskiej do przeprowadzania badania,
- opracowywanie polityki świadczenia przez firmę audytorską przeprowadzającą badanie, przez podmioty powiązane, z tą firmą audytorską oraz przez członka sieci firmy audytorskiej dozwolonych usług niebędących badaniem,
- określanie procedury wyboru firmy audytorskiej przez Bank,
- przedstawianie Radzie Nadzorczej lub organowi, o którym mowa w art. 66 ust. 4 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, rekomendacji, o której mowa w art. 16 ust. 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 537/2014 w sprawie szczegółowych wymogów dotyczących ustawowych badań sprawozdań finansowych jednostek interesu publicznego, zgodnie z politykami, o których mowa w pkt 5 i 6,
- przedkładanie zaleceń mających na celu zapewnienie rzetelności procesu sprawozdawczości finansowej w Banku,
- nadzór merytoryczny nad działalnością komórki audytu wewnętrznego, w tym w szczególności nadzór nad właściwym usytuowaniem komórki audytu wewnętrznego w strukturze organizacyjnej Banku, z zachowaniem niezależności funkcjonowania, zgodnie z regulacjami nadzorczymi.

Funkcję Przewodniczącego Komitetu pełni Przewodniczący Rady Nadzorczej. Posiedzenia Komitetu zwoływane są w miarę potrzeb, jednak nie rzadziej niż raz na kwartał. W 2017 r.

Przewodniczący Komitetu może zwołać posiedzenie Komitetu w trybie pilnym. Komitet, przynajmniej raz w roku, na zamkniętym posiedzeniu bez udziału Zarządu, odbywa spotkanie z dyrektorem komórki audytu wewnętrznego i z dyrektorem komórki do spraw zapewnienia zgodności.

Na dzień 31 grudnia 2017 r. skład Komitetu Audytu Wewnętrznego był następujący:

- Wojciech Wardacki - Przewodniczący Komitetu,
- Oskar Kowalewski - Wiceprzewodniczący Komitetu,
- Emil Ślązak - Członek Komitetu,
- Marian Szołucha - Członek Komitetu.

Ww. skład Komitetu Audytu Wewnętrznego (KAW) w okresie 2017 roku nie podlegał zmianom osobowym. Liczba członków Komitetu Audytu Wewnętrznego w okresie sprawozdawczym za 2017 rok nie zmieniła się i wynosiła 4 osoby z zastrzeżeniem, że Rada Nadzorcza na posiedzeniu w dniu 6 czerwca 2017 r. - delegowała - z dniem 7 czerwca 2017 r. Członka Rady Nadzorczej BOŚ S.A. i Członka KAW, Pana Emila Ślązaka do czasowego pełnienia obowiązków Prezesa Zarządu Banku do dnia 15 czerwca 2017 r. Następnie Rada Nadzorcza Banku na posiedzeniu w dniu 21 czerwca 2017 r. delegowała z dniem 22 czerwca 2017 r. Pana Emila Ślązaka, Członka Rady Nadzorczej BOŚ S.A. i Członka KAW do czasowego pełnienia obowiązków Prezesa Zarządu Banku do dnia 10 września 2017 r.

Komitet ds. Ryzyka

W dniu 7 stycznia 2016 r. Rada Nadzorcza wydała Uchwałę Nr 9/2016, na mocy której został powołany Komitet ds. Ryzyka, złożony z Członków Rady Nadzorczej Banku. Komitet ds. Ryzyka wspiera Radę Nadzorczą w nadzorze nad obszarem ryzyka. Komitet realizuje zadania przewidziane w Ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz. U. z 2015r. poz. 128, z późn. zm.), w Statucie Banku oraz uchwałach Rady Nadzorczej.

Realizując główne zadania Komitet w szczególności:

- opiniuje całościowo bieżącą i przyszłą gotowość Banku do podejmowania ryzyka, w tym:
  - przyjmuje okresowe raporty/informacje Zarządu Banku o najważniejszych wydarzeniach mających wpływ na poziom ryzyka w Banku oraz o znaczących zmianach w procesie i systemie zarządzania ryzykiem,

- przyjmuje okresowe sprawozdania/raporty/informacje Zarządu Banku o poziomie ryzyka, zwiększonej ekspozycji na dane ryzyko, o sposobach identyfikacji i monitorowania ryzyka oraz podjętych działaniach w celu zmniejszenia ryzyka;
- opiniuje opracowaną przez Zarząd Banku strategię zarządzania ryzykiem w działalności Banku oraz przedkładać przez Zarząd informacje dotyczące realizacji tej strategii;
- wspiera Radę Nadzorczą Banku w nadzorowaniu wdrażania strategii zarządzania ryzykiem w działalności Banku przez kadre kierowniczą wyższego szczebla;
- weryfikuje, czy ceny pasywów i aktywów oferowane klientom w pełni uwzględniają model biznesowy Banku i jego strategię w zakresie ryzyka, a w przypadku gdy ceny te nie odzwierciedlają w odpowiedni sposób rodzajów ryzyka zgodnie z tym modelem i tą strategią, przedstawia Zarządowi Banku propozycje mające na celu zapewnienie adekwatności cen pasywów i aktywów do tych rodzajów ryzyka.

W ciągu ostatniego okresu sprawozdawczego i na dzień 31 grudnia 2017 r. skład Komitetu ds. Ryzyka był następujący:

- Emil Ślęzak – Przewodniczący Komitetu,
- Marian Szolucha – Wiceprzewodniczący Komitetu,
- Oskar Kowalewski – Członek Komitetu,
- Wojciech Wardacki – Członek Komitetu.

Komitet ds. Wynagrodzeń

Komitet ds. Wynagrodzeń został powołany spośród Członków Rady Nadzorczej w celu wykonywania czynności przewidzianych dla tego Komitetu i określonych w Rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach wydanego na podstawie art. 9ca ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe oraz czynności wynikających z § 20 ust. 10 pkt 9 Statutu Banku Ochrony Środowiska S.A., w szczególności obejmujących:

- opiniowanie, projektowanie zasad wynagradzania członków Zarządu Banku Ochrony Środowiska S.A.,
- opiniowanie i monitorowanie polityki wynagrodzeń oraz wspieranie organów Banku w zakresie kształtowania i realizacji tej Polityki;
- opiniowanie wysokości wynagrodzenia zmiennego osób zajmujących stanowiska kierownicze;
- opiniowanie i monitorowanie wynagrodzenia zmiennego osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku, odpowiedzialne za zarządzanie ryzykiem na drugim poziomie w zakresie, o którym mowa w § 3 ust. 3 pkt 1 Rozporządzenia, kierowanie komórką do spraw zgodności oraz kierowanie komórką audytu wewnętrznego.

Posiedzenia Komitetu ds. Wynagrodzeń zwoływane są w miarę potrzeb, jednak nie rzadziej niż 2 razy w roku. W 2017 r. odbyło się 8 posiedzeń Komitetu.

W 2017 r. Komitet ds. Wynagrodzeń pracował w następującym składzie:

- Piotr Sadownik - Przewodniczący Komitetu,
- Oskar Kowalewski - Wiceprzewodniczący Komitetu,
- Janina Goss – Członek Komitetu.

Komitet ds. Ekologii

Działalność Komitetu ds. Ekologii ma charakter konsultacyjno-doradczy i opiniotwórczy. Komitet wspomaga rozwój działalności proekologicznej poprzez rekomendacje i opinie do Rady Nadzorczej i Zarządu, dotyczące kierunków dalszego rozwoju tej aktywności Banku, w tym możliwości rozwoju oferty proekologicznej oraz ekspansji Banku na rynku usług proekologicznych.

Komitet ds. Ekologii w szczególności:

- rekomenduje Radzie Nadzorczej i Zarządowi kierunki dalszego rozwoju oferty produktów bankowych o charakterze ekologicznym,
- przedstawia opinie do przedkładanych Radzie Nadzorczej informacji o działalności proekologicznej Banku i inicjatywach z tego zakresu oraz rozwijanych przez Bank kierunkach finansowania projektów proekologicznych,
- wspiera formy i metody oddziaływania Banku na efektywne wykorzystanie nakładów na ochronę środowiska,
- wspiera współpracę Banku z Narodowym i Wojewódzkimi Funduszami Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz z innymi organizacjami działającymi na rzecz ochrony środowiska,
- wspiera działania Banku w sferze polityki ekologicznej w kontaktach z przedstawicielami Sejmu i

Senatu, administracji publicznej, w tym z Ministrem Środowiska.

Posiedzenia KEK zwoływane są przez Przewodniczącego Komitetu w miarę potrzeb. W roku 2017 zostało zwołanych 5 posiedzeń Komitetu.

W 2017 r. Komitet ds. Ekologii pracował w następującym składzie:

- Andrzej Matysiak - Przewodniczący Komitetu,
- Paweł Mzyk - Wiceprzewodniczący Komitetu,
- Janina Goss – Członek Komitetu.

4.3. Zarząd Banku

Informacja na temat zmian w składzie Zarządu Banku w 2017 r.

Na dzień 1 stycznia 2017 r. skład Zarządu BOŚ S.A. był następujący:

- 1) Stanisław Kluza – Prezes Zarządu,
- 2) Stanisław Kolasiński – Wiceprezes – pierwszy zastępca Prezesa Zarządu,
- 3) Anna Milewska – Wiceprezes Zarządu,
- 4) Paweł Pitera – Wiceprezes Zarządu.

W dniu 16 lutego 2017 r. Rada Nadzorcza:

- odwołała ze składu Zarządu Pana Stanisława Kolasińskiego, Wiceprezesa - Pierwszego Zastępcę Prezesa Zarządu oraz Pana Pawła Piterę, Wiceprezesa Zarządu;
- powołała do składu Zarządu, na stanowisko Wiceprezesa Zarządu, Pana Dariusza Grylaka;

W dniu 6 czerwca 2017 r. – w związku z wygaśnięciem mandatów Członków Zarządu oraz decyzją Pana Stanisława Kluzy o rezygnacji z kandydowania do składu Zarządu nowej kadencji, Rada Nadzorcza:

- powołała - z dniem 7 czerwca 2017 r. - Pana Dariusza Grylaka na stanowisko Wiceprezesa Zarządu;
- powołała - z dniem 7 czerwca 2017 r. – Panią Annę Milewską na stanowisko Wiceprezesa Zarządu;
- delegowała - z dniem 7 czerwca 2017 r. – Członka Rady Nadzorczej BOŚ S.A., Pana Emila Ślązaka do czasowego pełnienia obowiązków Prezesa Zarządu Banku do dnia 15 czerwca 2017 r.;
- powołała - z dniem 16 czerwca 2017 r. – Pana Bogusława Białowąsa na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku, jednocześnie powierzając mu z tym dniem pełnienie obowiązków Prezesa Zarządu Banku.

W dniu 21 czerwca 2017 r. Rada Nadzorcza:

- delegowała – z dniem 22 czerwca 2017 r. - Pana Emila Ślązaka, Członka Rady Nadzorczej do czasowego pełnienia obowiązków Prezesa Zarządu Banku do dnia 10 września 2017 r.;
- uchyliła – z dniem 22 czerwca 2017 r. - Uchwałę Nr 25/2017 Rady Nadzorczej z dnia 6 czerwca 2017 r. w sprawie powierzenia Panu Bogusławowi Białowosowi pełnienia obowiązków Prezesa Zarządu Banku Ochrony Środowiska S.A.

W dniu 4 września 2017 r. Rada Nadzorcza Banku podjęła uchwałę o powierzeniu Panu Bogusławowi Białowosowi pełnienia obowiązków Prezesa Zarządu Banku z dniem 11 września 2017 r. Po otrzymaniu decyzji Komisji Nadzoru Finansowego o wyrażeniu zgody na powołanie Pana Bogusława Białowąsa na stanowisko Prezesa Zarządu Banku, Rada Nadzorcza w dniu 8 listopada 2017 roku podjęła uchwałę o powołaniu Pana Bogusława Białowąsa na stanowisko Prezesa Zarządu BOŚ S.A.

W dniu 6 grudnia 2017 r. Rada Nadzorcza powołała w skład Zarządu Banku, na stanowisko Wiceprezesa Zarządu, Pana Arkadiusza Garbarczyka.

Skład Zarządu Banku na dzień 31 grudnia 2017 r. przedstawia się następująco:

- 1) Bogusław Białowąs – Prezes Zarządu,
- 2) Arkadiusz Garbarczyk – Wiceprezes Zarządu,
- 3) Dariusz Grylak – Wiceprezes Zarządu,
- 4) Anna Milewska – Wiceprezes Zarządu.

Zasady działania Zarządu Banku

Zasady działania, kompetencje i zadania Zarządu zostały określone w §§ 21 – 23 Statutu oraz w Regulaminie Zarządu. (dokumenty są dostępne do wglądu na stronie internetowej Banku

www.bosbank.pl w sekcji „Relacje inwestorskie”).

Stosownie do postanowień zawartych w Statucie Banku, Zarząd Banku składa się co najmniej z trzech członków będących osobami fizycznymi, w tym: prezesa Zarządu, wiceprezesa - pierwszego zastępcy prezesa Zarządu oraz pozostałych wiceprezesów lub innych członków Zarządu.

Zarząd prowadzi sprawy Banku oraz reprezentuje Bank na zewnątrz. Zarząd działa kolegialnie i podejmuje decyzje w formie uchwał.

Zarząd Banku przestrzega zasad ładu korporacyjnego:

- określonych w „Dobrych Praktykach spółek notowanych na GPW”, wydanych przez Radę Nadzorczą Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.,
- określonych w „Zasadach ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych”, wydanych przez Komisję Nadzoru Finansowego,

O wszelkich odstępstwach od ww. zasad Zarząd informuje zgodnie z określonym w tych dokumentach trybem.

Uchwały Zarządu są podejmowane na posiedzeniach zwoływanych w trybie określonym w Regulaminie Zarządu. Uchwały zapadają zwykłą większością głosów. Uchwały mogą być podjęte, jeśli wszyscy członkowie Zarządu zostali zawiadomieni o posiedzeniu Zarządu, a w posiedzeniu Zarządu uczestniczy co najmniej połowa jego członków, w tym prezes Zarządu lub - w czasie jego nieobecności – wiceprezes – pierwszy zastępca prezesa Zarządu lub wskazany przez prezesa Zarządu inny członek Zarządu. W razie równej liczby głosów, decyduje głos prezesa Zarządu. Członek Zarządu nie zgadzający się z podjętą uchwałą, może zgłosić do protokołu umotywowane zdanie odrębne. Nie zwalnia go to jednak z obowiązku stosowania się do uchwały podjętej przez Zarząd. Członek Zarządu nie może brać udziału w głosowaniu w sprawach osobiście go dotyczących, w tym takich, w których występuje sprzeczność interesów Banku z osobistymi interesami członka Zarządu, jego małżonka, krewnych lub powinowatych. Posiedzenia Zarządu są protokołowane.

Posiedzenia Zarządu są zwoływane przez prezesa Zarządu w miarę potrzeby, nie rzadziej niż 2 razy w miesiącu. Prezes Zarządu, na uzasadniony wniosek członka Zarządu lub z własnej inicjatywy, może zwołać posiedzenie Zarządu w trybie pilnym, wyznaczając termin, miejsce i porządek obrad posiedzenia.

W posiedzeniach Zarządu uczestniczą jego członkowie oraz osoby zaproszone przez prezesa Zarządu. W uzasadnionych przypadkach, za zgodą prezesa Zarządu, członkowie Zarządu nieobecni na posiedzeniu mogą uczestniczyć w posiedzeniu lub głosowaniu uchwał za pośrednictwem środków umożliwiających równoczesne komunikowanie się w czasie rzeczywistym oraz wzajemną identyfikację członków Zarządu (wideokonferencja /telekonferencja). Na posiedzeniach Zarządu, prezes Zarządu przedstawia do akceptacji projekt porządku obrad, kieruje obradami, udziela głosu, rozstrzyga sprawy proceduralne, podsumowuje wyniki dyskusji, formułuje uchwały, zalecenia i wnioski. W sprawach uzasadnionych względami biznesowymi lub formalno-prawnymi, członek Zarządu może – po uzyskaniu zgody prezesa Zarządu – wnieść pod obrady Zarządu temat nie ujęty w porządku posiedzenia.

W przypadku wygaśnięcia mandatu prezesa Zarządu wskutek śmierci, rezygnacji albo odwołania go ze składu Zarządu, do czasu powołania prezesa, jego funkcje pełni oraz kieruje całokształtem działalności Banku wiceprezes - pierwszy zastępca prezesa Zarządu, powoływany za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego.

W czasie nieobecności prezesa Zarządu, jego funkcje pełni oraz kieruje całokształtem działalności Banku (z wyłączeniem kompetencji dotyczących powoływania i odwoływania dyrektora zarządzającego, dyrektorów komórek organizacyjnych Centrali i ich zastępców oraz dyrektorów oddziałów) wiceprezes – pierwszy zastępca prezesa Zarządu, lub wskazany przez prezesa Zarządu inny członek Zarządu. Wiceprezesi lub członkowie Zarządu sprawują nadzór nad podporządkowanymi im obszarami działalności Banku, zgodnie z wewnętrznym podziałem kompetencji ustalonym przez Zarząd i zatwierdzonym przez Radę Nadzorczą oraz nad komórkami organizacyjnymi Centrali zgrupowanymi w poszczególnych obszarach, zgodnie z zarządzeniem Prezesa Zarządu w sprawie zakresu kierowania działalnością Banku przez poszczególnych członków Zarządu Banku.

4.4. Zasady powoływania i odwoływania osób zarządzających

Stosownie do postanowień Statutu BOŚ S.A., prezes oraz wiceprezesi i członkowie Zarządu są powoływani przez Radę Nadzorczą na wspólną kadencję. Kadencja trwa trzy lata. Liczby kadencji nie ogranicza się. Rada Nadzorczą powołuje i odwołuje prezesa oraz wiceprezesów i członków Zarządu. Prezes Zarządu ma prawo wnioskować o powołanie i odwołanie członków Zarządu. Uchwały Rady

Nadzorczej w sprawie powołania i odwołania członków Zarządu zapadają większością 2/3 głosów. Powołanie dwóch członków Zarządu, w tym prezesa Zarządu, następuje za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego. Z wnioskiem o wyrażenie zgody występuje Rada Nadzorcza. Drugi – obok prezesa – członek Zarządu posiadający zgodę Komisji Nadzoru Finansowego pełni w Banku funkcję wiceprezesa – pierwszego zastępcy prezesa Zarządu i nadzoruje zarządzanie ryzykiem istotnym w działalności Banku. Przewodniczący Rady Nadzorczej – z upoważnienia Rady Nadzorczej - zawiera z członkami Zarządu, w imieniu Banku, umowy o świadczenie usług zarządzania. Warunki umów są ustalane kolegiąlnie przez Radę Nadzorczą.

Mandaty członków Zarządu wygasają z dniem odbycia Walnego Zgromadzenia zatwierdzającego sprawozdanie z działalności i sprawozdanie finansowe za ostatni pełny rok obrotowy pełnienia funkcji członka Zarządu. Mandat członka Zarządu wygasa również wskutek śmierci, rezygnacji albo odwołania go ze składu Zarządu.

Do kompetencji Zarządu należą wszelkie sprawy niezatrzymane innym organom Banku. Zarząd Banku w szczególności:

- reprezentuje Bank wobec sądów, organów administracji państwowej i osób trzecich,
- uchwała strategię działania Banku, roczne plany finansowe oraz roczne plany audytów wewnętrznych,
- podejmuje uchwały w sprawie struktury organizacyjnej Banku oraz tworzenia i likwidacji oddziałów oraz oddziałów operacyjnych,
- podejmuje uchwały o nabyciu i zbyciu nieruchomości lub udziału w nieruchomości,
- opracowuje projekty przepisów wewnętrznych, których wydawanie należy do kompetencji Walnego Zgromadzenia i Rady Nadzorczej,
- podejmuje decyzje w sprawach dotyczących zaciągnięcia zobowiązań lub rozporządzenia aktywami, których łączna wartość w stosunku do jednego podmiotu przekracza 5% funduszy własnych Banku, przy czym do kompetencji Rady Nadzorczej należy zatwierdzanie wniosków Zarządu Banku w sprawach nabywania akcji i udziałów w spółkach o wartości nominalnej przekraczającej łącznie z już posiadanymi przez Bank akcjami i udziałami tych spółek równowartość 5% kapitału zakładowego Banku, z wyłączeniem akcji spółek dopuszczonych do publicznego obrotu,
- uchwała zasady polityki informacyjnej Banku,
- uchwała polityki dotyczące zarządzania ryzykiem w Banku,
- uchwała zasady ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem,
- ustala ogólny poziom ryzyka Banku oraz dostosowane do tego poziomu limity wewnętrzne ograniczające poziom ryzyka występującego w poszczególnych obszarach działania Banku,
- ustala wewnętrzne procedury Banku dotyczące procesów szacowania kapitału wewnętrznego, zarządzania kapitałowego oraz planowania kapitałowego,
- sprawuje nadzór nad zarządzaniem ryzykiem związanym z działalnością podmiotów zależnych,
- gospodaruje funduszami specjalnymi,
- uchwała tryb powołania i odwołania dyrektora komórki audytu oraz sposób ustalenia jego wynagrodzenia
- uchwała politykę zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku,
- uchwała regulamin Zarządu, określający sprawy, które wymagają kolegiąlnego podejmowania uchwał oraz sprawy proceduralne i formalne związane z odbywaniem posiedzeń, a także szczegółowy tryb podejmowania uchwał.

Ponadto Zarząd kolegiąlnie rozpatruje i podejmuje uchwały w sprawach:

- zwołania Walnego Zgromadzenia Banku,
- mających wpływ na:
  - kształtowanie wyników finansowych Banku, w tym w szczególności dotyczących ustalania planów finansowych i strategii działania Banku oraz określania poziomu oprocentowania środków pieniężnych oraz kredytów i pożyczek w Banku,
  - kształtowanie relacji Banku z otoczeniem zewnętrznym, w tym w szczególności w sprawach dotyczących: ustalania zasad powoływania i odwoływania pełnomocników i prokurentów, określania warunków i zasad postępowania Banku wobec klientów oraz na rynku międzybankowym i finansowym, w tym: wzorów regulaminów dla klientów,
  - kształtowanie i zakres kompetencji w Banku, w tym w szczególności w sprawach dotyczących ustalania zasad oceny ryzyka kredytowego oraz zasad podejmowania decyzji kredytowych w BOŚ S.A.
- innych, przewidzianych Statutem Banku lub wnoszonych przez członków Zarządu.

Do kolegialnych kompetencji Zarządu należy także:

- podejmowanie decyzji kredytowych, zgodnie z przepisami wewnętrznymi w tym zakresie,
- rozpatrywanie okresowych informacji dotyczących przebiegu realizacji zadań Banku, jego sytuacji ekonomiczno-finansowej i organizacyjno-kadrowej,
- ustalanie wewnętrznego podziału kompetencji w Zarządzie.

Prezes Zarządu wykonuje zadania określone w Statucie Banku oraz innych przepisach wewnętrznych, w tym: w Regulaminie Zarządu oraz Regulaminie organizacyjnym Banku. Prezes w szczególności:

- kieruje całokształtem działalności Banku,
- wydaje zarządzenia wewnętrzne,
- kieruje pracami Zarządu Banku, zwołuje posiedzenia Zarządu, akceptuje porządek obrad oraz przewodniczy posiedzeniom,
- podejmuje decyzje kadrowe w zakresie wskazanym w Statucie Banku oraz innych przepisach wewnętrznych,
- wydaje regulamin organizacyjny Banku oraz regulamin organizacyjny placówki Banku oraz zatwierdza regulaminy organizacyjne komórek organizacyjnych Centrali,
- zarządza procesem kontroli wewnętrznej w Banku,
- zatwierdza kwartalne plany pracy Zarządu Banku,
- koordynuje działania Banku w sferze polityki ekologicznej, reprezentując BOŚ S.A. w kontaktach z przedstawicielami Parlamentu, administracji publicznej, w tym z ministrem właściwym w sprawach środowiska, Narodowym i Wojewódzkimi Funduszami Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz innymi (krajowymi) pozabudżetowymi funduszami celowymi.

W przypadku wygaśnięcia mandatu prezesa Zarządu wskutek śmierci, rezygnacji albo odwołania go ze składu Zarządu - do czasu powołania prezesa, jego funkcje pełni oraz kieruje całokształtem działalności Banku wiceprezes - pierwszy zastępca prezesa Zarządu, powoływany za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego.

Członkowie Zarządu sprawują nadzór nad podporządkowanymi im obszarami działalności. W ramach nadzoru, członkowie Zarządu:

- inspirują merytoryczne działania nadzorowanych komórek organizacyjnych Centrali, zgodnie z wyznaczonymi im zadaniami oraz kierunkami rozwoju Banku określonymi w strategiach działania oraz planach finansowych Banku,
- kontrolują w nadzorowanych komórkach Centrali przebieg prac, prawidłowość podejmowanych działań, ich zaawansowanie i ostateczną realizację, a także ich zgodność z prawem i przepisami wewnętrznymi,
- weryfikują adekwatność obowiązujących przepisów wewnętrznych i struktur organizacyjnych do aktualnych zadań nadzorowanych komórek organizacyjnych Centrali,
- odpowiadają za prawidłowość merytoryczną przepisów wewnętrznych odnoszących się do zakresu działania nadzorowanych obszarów, wydawanych w formie uchwał bądź zarządzeń prezesa,
- akceptują i wyrażają zgodę na kierowanie do rozpatrzenia przez Zarząd albo do decyzji prezesa Zarządu materiałów przygotowanych w nadzorowanych komórkach organizacyjnych Centrali,
- nadzorują realizację zadań kontroli wewnętrznej w nadzorowanych przez nich obszarach działalności Banku, w celu zapewnienia efektywnego i bezpiecznego rozwoju Banku,
- monitorują ryzyka w obszarach działania podlegających ich nadzorowi,
- wydają pisma okólne, stanowiące przepisy wykonawcze do uchwał i zarządzeń prezesa,
- wydają polecenia co do sposobu załatwienia sprawy przez nadzorowane komórki organizacyjne Centrali,
- stosownie do postanowień zarządzenia prezesa Zarządu dotyczącego zasad doboru i zatrudniania pracowników Banku - podejmują decyzje o zatrudnieniu i wysokości wynagrodzenia, o zmianie warunków zatrudnienia oraz o rozwiązaniu umów o pracę z pracownikami w obszarach/placówkach, które nadzorują zgodnie z przepisami wewnętrznymi Banku.

Poszczególni członkowie Zarządu, wykonując ww. czynności nadzorcze, mogą przedkładać Zarządowi do rozpatrzenia propozycje i wnioski należące do kolegialnych kompetencji Zarządu, dotyczące zarówno całokształtu działalności Banku, jak i poszczególnych obszarów jego działalności.

Zgodnie z § 23 Statutu do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych Banku oraz do podpisywania w imieniu Banku są upoważnieni: prezes Zarządu – samodzielnie lub dwie osoby – działające łącznie – spośród pozostałych członków Zarządu, prokurentów lub pełnomocników,

działających w granicach udzielonych im pełnomocnictw. Pełnomocników Banku powołuje i odwołuje prezes Zarządu samodzielnie, albo dwie inne osoby – działające łącznie – spośród pozostałych członków Zarządu, prokurentów lub pełnomocników, działających w granicach udzielonych im pełnomocnictw.

5. KONFLIKT INTERESÓW W BOŚ S.A.

W Banku obowiązują przepisy dotyczące zarządzania konfliktami interesów, w tym zasady przeciwdziałania konfliktom interesów. Regulaminy Zarządu i Rady Nadzorczej określają zasady wyłączenia członków tych organów, z udziału w rozpatrywaniu spraw i podejmowaniu decyzji, z którymi związany jest konflikt interesów. W przypadku powstania lub możliwości wystąpienia potencjalnego konfliktu interesów osoby, których taka sytuacja dotyczy mają obowiązek ujawnić tę sytuację.

Ponadto w Banku obowiązują przepisy wewnętrzne dotyczące zasad przyjmowania korzyści lub prezentów, które mogłyby mieć wpływ na bezstronność i obiektywizm przy podejmowaniu decyzji wobec klientów lub podmiotów współpracujących z Bankiem.

6. POLITYKA WYNAGRODZEŃ W BOŚ S.A.

6.1 Polityka wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w BOŚ S.A.

W celu wypełnienia wymogów określonych w Rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach a także w zgodzie z postanowieniami Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniającej dyrektywę 2002/87/WE i uchylającej dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE, Bank wdrożył Politykę wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze, zatwierdzoną przez Radę Nadzorczą BOŚ S.A.

Komitet ds. Wynagrodzeń powołany przez Radę Nadzorczą Banku opiniuje Politykę wynagrodzeń, opiniuje i projektuje zasady wynagradzania członków Zarządu, opiniuje wysokość wynagrodzenia zmiennego osób zajmujących stanowiska kierownicze, opiniuje i monitoruje wysokość wynagrodzenia zmiennego osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku, odpowiedzialne za zarządzanie ryzykiem na drugim poziomie w zakresie, o którym mowa w § 3 ust. 3 pkt 1 Rozporządzenia, kierowanie komórką do spraw zgodności oraz kierowanie komórką audytu wewnętrznego.

Polityka wynagrodzeń zakłada m.in.:

- wypłatę co najmniej 50% ustalonego wynagrodzenia zmiennego w akcjach Banku Ochrony Środowiska, których wartość ustala się jako średnią cenę ważoną akcji Banku w obrotach sesyjnych na GPW w okresie od 1 grudnia roku poprzedzającego rok przyznania premii do 31 stycznia roku, w którym następuje przyznanie premii,

Przez akcje rozumie się:

- akcje Banku Ochrony Środowiska S.A. notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie,
- akcje wirtualne tzw. akcje fantomowe, o wartości odpowiadającej cenie akcji notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie.
- odroczenie wypłaty 40% wynagrodzenia zmiennego w trzech równych rocznych ratach, przy czym co najmniej 50% każdej transzy jest wypłacane w akcjach Banku, a pozostała część w gotówce. Część odroczonej może zostać wstrzymana, ograniczona lub Bank może odmówić jej wypłaty bądź realizacji m.in. w sytuacji, gdy wyniki Banku znacząco odbiegają od zatwierdzonego planu finansowego na dany rok lub gdy spełnione zostały warunki, o których mowa w art. 142 ust. 1 ustawy – Prawo bankowe,
- ocenę wyników obejmującą okres 3 lat, tak aby wysokość wynagrodzenia zależnego od wyników uwzględniała cykl koniunkturalny Banku i ryzyko związane z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą. Przez wyniki rozumie się założone w strategii lub planie finansowym Banku na dany rok zadania efektywnościowe, finansowe, sprzedażowe i cele indywidualne.

Maksymalny poziom wynagrodzenia zmiennego każdej z osób zajmujących stanowisko kierownicze nie przekracza 100% wynagrodzenia stałego. Walne Zgromadzenie Banku Ochrony Środowiska S.A. może wyrazić zgodę na zwiększenie maksymalnego poziomu wynagrodzenia zmiennego w stosunku do wynagrodzenia stałego do 200%, zgodnie z procedurą przewidzianą w § 25 ust. 2 pkt 4) lit. b) i c) Rozporządzenia MRiF. Zwiększenie maksymalnego poziomu wynagrodzenia zmiennego, o którym mowa w zdaniu poprzedzającym, nie dotyczy Członków Zarządu Banku.

W okresie sprawozdawczym, z uwagi na objęcie Banku Programem Postępowania Naprawczego – zgodnie z art. 142 ust. 1 ustawy – Prawo bankowe oraz z uwagi na fakt, że wyniki Banku osiągnięte w 2016 r. znacząco odbiegały od zatwierdzonego Planu finansowego na 2016 r., w trosce o interesy Banku, jego Klientów i Akcjonariuszy:

- wynagrodzenie zmienne za rok 2016 nie podlegało rozliczaniu, gdyż Bank w 2016r. podjął decyzję dotyczącą zaprzestania rozliczania premii za 2016r. osobom mającym istotny wpływ na profil ryzyka w Banku (w tym Członkom Zarządu);
- nie przyznano trzeciej (ostatniej) transzy odroczonego wynagrodzenia zmiennego za wyniki 2013 r., w tym Członkom Zarządu BOŚ S.A.

6.2. Program opcji menedżerskich

W 2011 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie wyraziło zgodę na przeprowadzenie przez Bank trzyletniego programu tzw. opcji menedżerskich („Program”), obejmującego lata: 2012, 2013 i 2014. W 2015 r. nastąpiło rozliczenie ostatniej transzy Programu – za 2014 r. W roku sprawozdawczym Program nie był kontynuowany.

W ramach Programu kluczowa kadra menedżerska Grupy BOŚ S.A. mogła nabyć prawa do bezpłatnego otrzymania warrantów uprawniających do nabycia akcji Banku Ochrony Środowiska S.A. po cenie nominalnej wynoszącej 35 zł. Program był skierowany do maksymalnie 200 osób.

Program składał się z trzech serii warrantów (odpowiednio na lata 2012, 2013 i 2014), przy czym maksymalna liczba warrantów oferowanych za dany rok nie mogła przekroczyć 200 tysięcy. Warranty były proponowane do nabycia osobom uprawnionym odrębnie w ramach każdej serii warrantów. Jeden warrant uprawniał do nabycia jednej akcji Banku Ochrony Środowiska S.A.

Warunkiem przyznania praw do warrantów było osiągnięcie określonych warunków rynkowych związanych z kursem akcji Banku, warunków świadczenia usług oraz spełnienia nierynkowych warunków związanych z dokonaniem (zysk na akcję oraz cele indywidualne).

W związku z niespełnieniem w 2012 r. warunku kursu akcji i warunku zysku netto na akcję, Program za 2012 r. nie został zrealizowany.

W 2013 r. dokonano modyfikacji Programu, której celem było utrzymanie wysokiej motywacji do realizacji zadań indywidualnych, a przez to do długoterminowego budowania wartości Banku oraz złagodzenie negatywnego wpływu na powodzenie Programu elementów niezależnych od menedżerów. Program za 2013 r. zakończył się sukcesem. W 2014 r. po sprawdzeniu spełnienia warunków określonych w regulaminie, warunkowo ustalono prawa 105 osób uprawnionych w ramach Grupy BOŚ do 200 000 warrantów serii B, w tym 90 osób w Banku do 164 400 warrantów, z czego 15 720 warrantów - z przeznaczeniem do objęcia przez członków Zarządu BOŚ S.A. (w tym 4 osoby w roku sprawozdawczym nie wchodzące w skład Zarządu BOŚ S.A.). W Dniu Oferty, tj. 28 listopada 2014 r., Bank zaproponował objęcie ustalonej liczby warrantów osobom uprawnionym. Termin wykonania praw do objęcia akcji serii S przez posiadaczy warrantów serii B upłynął z dniem 31 grudnia 2017 r.

Program był kontynuowany w 2014 r., w trakcie którego ustalono potencjalne prawa 168 osób w ramach Grupy BOŚ S.A. do 192 320 warrantów serii C, w tym 151 osób w Banku do 166 620 warrantów, z czego 11 320 warrantów – z przeznaczeniem do objęcia przez członków Zarządu BOŚ S.A. (w tym 4 osoby w roku sprawozdawczym nie wchodzące w skład Zarządu BOŚ S.A.).

W 2015 r. dokonano weryfikacji spełnienia warunków (rynkowych i nierynkowych) określonych w Regulaminie, w szczególności warunku zysku na akcję Banku oraz realizacji zadań indywidualnych. Z uwagi na niespełnienie warunku kursu akcji, Program za 2014 r. nie został zrealizowany a tym samym warrantów serii C nie zostały przyznane.

Program nie podlegał zmianom w okresie 12 miesięcy zakończonym dnia 31 grudnia 2017 r. Termin wykonania praw do objęcia akcji serii S przez posiadaczy warrantów serii B upłynął z dniem 31 grudnia 2017 r.

6.3. Informacja na temat wynagrodzeń i zobowiązań wobec kluczowego personelu kierowniczego BOŚ S.A.

Informacje na temat wynagrodzeń kluczowego personelu kierowniczego BOŚ S.A. w 2017 r. oraz o wszelkich zobowiązaniach Banku wobec obecnych i byłych osób zarządzających oraz nadzorujących zamieszczono w nocie 47 Rocznego Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego BOŚ S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2017 r.

Program nie podlegał zmianom w okresie 12 miesięcy zakończonym dnia 31 grudnia 2017 r.

6.4. Umowy dotyczące rekompensat dla osób zarządzających

Umowy zawarte z osobami zarządzającymi, za wyjątkiem jednej osoby, zawierały zasady rekompensat. W tym zakresie obowiązywały następujące zapisy:

- w okresie obowiązywania umów o pracę tj. od 1 stycznia 2017 r. do 30 czerwca 2017 r. w przypadku wygaśnięcia mandatu z powodu:
  - odwołania ze składu Zarządu przed upływem kadencji,
  - upływu kadencji Zarządu,w 4 przypadkach na 5 przewidziano wypłacenie od 3-krotnego do 4-krotnego stałego miesięcznego wynagrodzenia; w 1 przypadku umowa o pracę nie przewidywała wypłaty odprawy; wysokość odprawy przyznaje Rada Nadzorcza, kierując się nakładem pracy, jej efektywnością i jakością na zajmowanym stanowisku oraz uwzględnia ocenę wyników finansowych Banku i nadzorowanej linii biznesowej w ciągu ostatnich 3 lat pełnienia funkcji.
Ponadto, zawarte były umowy o zakazie konkurencji po ustaniu zatrudnienia określające zasady wypłaty odszkodowań w zamian za nie podejmowanie pracy w innych bankach i na ich rzecz bez zgody Rady Nadzorczej. Zapisy w tym zakresie przewidują odszkodowania, wypłacane co miesiąc po ustaniu stosunku pracy, w wysokości 50% stałego wynagrodzenia należnego za ostatni miesiąc istnienia stosunku pracy we wszystkich 5 przypadkach – przez okres 6 miesięcy.
- w okresie obowiązywania umów o świadczenie usług zarządzania, tj. od 16 czerwca 2017 r. do 31 grudnia 2017 r.*:
  - w przypadku rozwiązania albo wypowiedzenia umowy przez Bank z innych przyczyn niż naruszenie podstawowych obowiązków wynikających z umowy, we wszystkich 5 przypadkach przewidziano możliwość przyznania nie więcej niż 3-krotności wynagrodzenia stałego, pod warunkiem pełnienia powierzonej funkcji przez okres co najmniej 12 miesięcy przed rozwiązaniem umowy; wysokość odprawy przyznaje Rada Nadzorcza, kierując się nakładem świadczonych usług, ich efektywnością i jakością w ciągu ostatnich 3 lat pełnienia funkcji oraz oceną wyników finansowych Banku i nadzorowanej linii biznesowej;
  - w zamian za powstrzymanie się od zajmowania się bezpośrednio lub pośrednio interesami konkurencyjnymi wobec Banku po ustaniu pełnienia funkcji, w przypadku pełnienia funkcji co najmniej 3 miesiące, we wszystkich 5 przypadkach przewidziano odszkodowanie, wypłacane co miesiąc po ustaniu pełnienia funkcji w wysokości 50% wynagrodzenia stałego otrzymanego bezpośrednio przed ustaniem pełnienia funkcji – przez okres 6 miesięcy.
* z zastrzeżeniem, iż w okresie 16.06.2017r. – 30.06.2017r. zawarte były 2 umowy o świadczenie usług zarządzania.

6.5. Zestawienie stanu posiadania akcji Banku przez Członków Zarządu Banku i Członków Rady Nadzorczej

Z oświadczeń przekazanych przez członków Zarządu Banku oraz Rady Nadzorczej Banku wynika, że w dniu 31 grudnia 2017 r. żaden z członków Zarządu, a także żaden z Członków Rady Nadzorczej nie posiadał akcji Banku ani uprawnień do nich.

VI. OŚWIADCZENIE NA TEMAT INFORMACJI NIEFINANSOWYCH

WPROWADZENIE

Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. po raz pierwszy sporządziła oświadczenie w zakresie wyników pozafinansowych. Na podstawie analizy istotności Grupa wskazała kluczowe tematy we wszystkich wymaganych obszarach zagadnień, to jest: etyki i przeciwdziałania korupcji oraz wpływu na społeczeństwo, pracowników, klientów i środowisko naturalne.

W każdym z obszarów wskazano polityki i kluczowe ryzyka oraz wskaźniki efektywności G4 (z wyłączeniem pojedynczych zagadnień, gdzie – z braku odpowiednich wskaźników GRI – zastosowano wskaźniki własne).

ETYKA

Ramą zrównoważonego rozwoju BOŚ S.A. jest bezwzględna zgodność z podstawowymi wartościami etycznymi obowiązującymi pracowników i partnerów Banku: uczciwością, rzetelnością, profesjonalizmem, starannością i odpowiedzialnością. Bank wypracował efektywne narzędzia systemowe, służące przeciwdziałaniu naruszeniom prawa, procedur i standardów.

Polityki

- Kodeks etyki BOŚ S.A. (obowiązuje od 1 kwietnia 2010 r.)
- Standardy Współpracy Wewnętrznej (obowiązują od 2 kwietnia 2015 r.)
- Procedura anonimowego zgłaszania naruszeń prawa oraz obowiązujących w Banku procedur i standardów etycznych (od 27 kwietnia 2017 r.)
- Regulamin i procedura zarządzania konfliktami interesów w BOŚ S.A.
- Zasady przyjmowania i przekazywania zachęt przez BOŚ S.A. (przy oferowaniu usług inwestycyjnych)
- Zasady przyjmowania i przekazywania korzyści lub prezentów w BOŚ S.A.
- Zasady wykrywania i przeciwdziałania nadużyciom na szkodę Banku w BOŚ S.A.
- Zasady Ładu Korporacyjnego
- Kanon Dobrych Praktyk Rynku Finansowego (rekomendowany przez Komisję Nadzoru Finansowego)
- Kodeks Etyki Bankowej

Na fundamencie etyki

BOŚ S.A. działa zgodnie ze standardami etycznymi i dobrymi praktykami bankowymi BOŚ S.A., traktując tę kwestię jako szczególnie istotną dla wiarygodności i reputacji Banku jako instytucji zaufania publicznego. Podstawowe wartości etyczne i sposób ich realizacji w codziennej działalności opisuje Kodeks Etyki. Wypracowany w 2010 roku dokument obowiązuje wszystkich pracowników Banku. Jest on ponadto istotnym punktem odniesienia dla oceny jakości współpracy z partnerami i dostawcami Banku. Kodeks definiuje zasady dotyczące: relacji w pracy, relacji z klientami oraz innymi podmiotami zewnętrznymi, ochrony informacji oraz zapobiegania konfliktom interesów. Dokument określa pożądane i niepożądane postawy dotyczące kluczowych obszarów działalności oraz wskazuje formalne ścieżki postępowania w przypadku wystąpienia naruszeń.

Przeciwdziałanie konfliktom interesów

BOŚ S.A. precyzyjnie określa pożądane postawy i zachowania w relacjach z klientami oraz partnerami Banku, szczegółowo definiując zasady działania w sytuacji wystąpienia konfliktu interesów. Normy te obowiązują w odniesieniu m.in. do świadczenia usług klientom (w szczególności - inwestycyjnych) oraz tworzenia, aktualizacji i dystrybucji instrumentów finansowych.

W przypadku zaistnienia konfliktu interesów lub wystąpienia okoliczności, które mogą do niego doprowadzić, pracownicy i osoby powiązane (np. agenci Banku) muszą o tym fakcie poinformować bezpośredniego przełożonego lub komórkę do spraw zgodności (niezwłocznie - w przypadku usług inwestycyjnych).

Bank reguluje ponadto kwestię przyjmowania i przekazywania prezentów (lub innych korzyści czy zachęt). Taki fakt powinien zostać zgłoszony do komórki do spraw zgodności. Wątpliwości dotyczące prezentów powinno konsultować się z komórką ds. zgodności lub bezpośrednim przełożonym.

Systemowe wykrywanie nadużyć

BOŚ S.A. stworzył spójny, dopasowany do skali i specyfiki działania, system wykrywania nadużyć na szkodę

Banku. Jego kluczowymi filarami są: wysoka świadomość pracowników (zobowiązanych do niezwłocznego zgłaszania zauważonych nadużyć) oraz efektywne mechanizmy naprawcze i korygujące.

Zarząd oraz kadra kierownicza są odpowiedzialni za promowanie wysokich standardów etycznych oraz określenie i stosowanie zasad kultury kontroli.

Ciągła edukacja

BOŚ S.A. włącza kwestie etyczne w zakres różnorodnych szkoleń dla pracowników (w tym adaptacyjnych dla nowych pracowników obszaru bankowości detalicznej i korporacyjnej). Wymóg postępowania zgodnego z wartościami jest często podnoszony także w komunikacji wewnętrznej.

Departament Bezpieczeństwa Banku realizuje cykliczne szkolenia dla pracowników Banku w zakresie wykrywania przeciwdziałania nadużyciom, w tym nadużyciom o charakterze działań korupcyjnych. Wszyscy pracownicy Banku, w tym członkowie Rady Nadzorczej i Zarządu, wzięli udział w szkoleniu e-learningowym na temat Procedury anonimowego zgłaszania naruszeń prawa, przygotowanym przez Biuro Zgodności. Nowi pracownicy z obszaru korporacji objęci są regularnymi szkoleniami adaptacyjnymi, które obejmują również obszar etyki.

Bezwzględny priorytetem DM BOŚ jest działalność zgodna z przepisami prawa, obowiązującymi w Grupie BOŚ wartościami oraz standardami i praktykami przyjętymi przez branżę finansową oraz spółki giełdowe. W DM BOŚ funkcjonują efektywne mechanizmy wewnętrzne, które pozwalają monitorować potencjalne ryzyka braku zgodności i działań wątpliwych etycznie.

Wybrane polityki:

- Kodeks Dobrej Praktyki Domów Maklerskich,
- Standardy w zakresie dobrych praktyk komunikacji i działań marketingowych na rynku OTC instrumentów pochodnych (przyjęte przez Izbę Domów Maklerskich),
- Zasady ładu korporacyjnego (wydane przez KNF),
- Polityka zgłaszania naruszeń w DM BOŚ,
- Standardy obsługi klienta w DM BOŚ,
- System nadzoru wewnętrznego w DM BOŚ,
- Zasady zarządzania ryzykiem braku zgodności w DM BOŚ,
- Regulamin nadzoru zgodności działalności z prawem w DM BOŚ,
- Polityka realizacji uprawnień compliance DM BOŚ,
- Regulamin zarządzania konfliktami interesów w DM BOŚ.

DM BOŚ szczegółowo reguluje obszary istotne z punktu widzenia ryzyka braku zgodności i naruszeń etycznych. Pracownicy DM BOŚ zobowiązani są przestrzegać zapisów regulaminów dotyczących m.in.: przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, przeciwdziałania oraz ujawniania przypadków manipulacji instrumentami finansowymi oraz towarami giełdowymi, ochrony przepływu informacji poufnych i stanowiących tajemnicą zawodową w DM BOŚ, inwestowania przez Osoby zaangażowane w DM BOŚ na rachunek własny lub na rachunek osoby bliskiej.

Za obszar *compliance* odpowiada Wydział Nadzoru Zgodności Działalności z Prawem. Pracownicy poprzez dedykowaną skrzynkę mogą składać zapytania i wątpliwości, które pojawiają się przy wypełnieniu obowiązków służbowych. DM BOŚ zapewnia pracownikom możliwość anonimowego zgłaszania informacji dotyczących naruszenia przepisów prawa lub regulaminów obowiązujących w DM BOŚ.

W DM BOŚ obowiązują rozwiązania organizacyjne, które pozwalają efektywnie zarządzać ryzykiem potencjalnego konfliktu interesów lub korupcji. W każdym analizowanym przypadku priorytetem, obok zgodności z przepisami prawa, jest interes klienta.

Nowi pracownicy DM BOŚ w ramach szkolenia wstępnego są informowani o obowiązujących regulacjach wewnętrznych, w tym o obowiązującym Regulaminie zarządzania konfliktami interesów.

Wybrane praktyki

Zasady zarządzania ryzykiem braku zgodności w DM BOŚ

Dokument zawiera praktyczne wytyczne dla pracowników, jak postępować, by przeciwdziałać możliwości wystąpienia sankcji prawnych, strat finansowych, lub utraty reputacji.

ZAGADNIENIA PRACOWNICZE

Stabilna, doświadczona, zaangażowana, a jednocześnie zróżnicowana kadra ma kluczowe znaczenie dla jakości usług oferowanych klientom oraz budowania wartości Grupy BOŚ, a pasja i zaangażowanie pracowników oraz współpraca na wszystkich szczeblach organizacji to jeden z kluczowych czynników sukcesu. Dlatego Grupa priorytetowo traktuje działania nastawione na budowanie różnorodnego, inspirującego, rozwijającego miejsca pracy, zachowanie równowagi życiowo-zawodowej oraz zdrowy styl życia pracowników i ich rodzin. Instytucja przykładą więc szczególną wagę do tworzenia i sprawnego działania mechanizmów nastawionych na pozyskiwanie, utrzymanie, motywowanie i ciągłe podnoszenie kompetencji pracowników.

Polityki:

- Regulamin wynagradzania pracowników BOŚ S.A.
- Regulamin doboru i zatrudniania w BOŚ S.A.
- Polityka wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w BOŚ S.A.
- Zasady planowania i organizowania działań rozwojowych dla pracowników BOŚ S.A.

Wybrane polityki DM BOŚ:

- Polityka rekrutacji
- Polityka kadrowa DM BOŚ
- Polityka wynagrodzeń pracowników DM BOŚ
- Polityka wynagrodzeń osób których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka DM BOŚ
- Procedura organizacji szkoleń i podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez pracowników
- Regulamin pracy
- Regulamin premiowania pracowników DM BOŚ z tytułu pozyskania klientów dla departamentu zarządzania aktywami
- Regulamin wynagradzania pracowników DM BOŚ
- Regulamin ZFŚS

Bank równych szans

BOŚ S.A. postrzega różnorodność zespołu jako wartość i ważną dźwignię budowania przewagi konkurencyjnej. Bank wspiera kulturę promującą współpracę i wspólnotę w ramach całego zespołu, z poszanowaniem odmienności każdego pracownika. Wszyscy pracownicy mają równe szanse i możliwości rozwoju. Decyzje dotyczące zatrudnienia lub awansu wewnętrznego uzależnione są wyłącznie od kwalifikacji kandydata i jego osiągnięć. BOŚ jest bezwzględnie przeciwny jakiegokolwiek dyskryminacji w zatrudnieniu, w szczególności ze względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, religię, narodowość, przekonania polityczne, przynależność związkową, pochodzenie etniczne, wyznanie, orientację seksualną a także ze względu na formę zatrudnienia. Bank nie toleruje mobbingu i molestowania.

Kompleksowe podejście do kwestii etyki, równości i różnorodności przenika przez wszystkie dokumenty normujące kwestie pracownicze, w tym: Kodeks Etyki, Regulamin pracy, Regulamin doboru i zatrudniania Pracowników oraz Politykę antymobbingową.

BOŚ S.A. stosuje pełną praktykę równego wynagradzania kobiet i mężczyzn za analogiczną pracę. Każdy zatrudniony jest doceniany i uprawniony do otrzymywania wynagrodzenia zmiennego za wykonywaną pracę. Bank dokonuje krzyżowych analiz wynagrodzeń, tak by monitorować spójność, równość i sprawiedliwość wdrożonych polityk. Stosuje ponadto benchmarking wynagrodzeń w stosunku do standardów branżowych.

DM BOŚ dba o to, by obowiązujące przepisy i praktyki zapewniały pracownikom równość – w odniesieniu do szans zatrudnienia, dostępnych narzędzi rozwojowych i szkoleniowych, wynagradzania za analogiczną pracę, benefitów i świadczeń dodatkowych, ale także poszanowania różnorodności. Wszyscy pracownicy – niezależnie od wieku, płci, niepełnosprawności, rasy, religii, narodowości, przekonań politycznych, przynależności związkowej, orientacji seksualnej, ale także wymiaru i charakteru zatrudnienia – w równym stopniu budują wartość DM BOŚ dla klientów i pozostałych interesariuszy.

Kluczowe wyniki

- Kobiety stanowią 42% najwyższej kadry menedżerskiej Banku.
- 22% osób z najwyższej kadry kierowniczej jest zatrudnionych w Banku powyżej 15 lat.
- Bank zatrudnia obcokrajowców, emerytów i osoby, które nabyły prawa do emerytury a także osoby niepełnosprawne.

TABELA 1. LICZBA PRACOWNIKÓW ZATRUDNIONYCH NA UMOWĘ O PRACĘ

OKRES ZATRUDNIENIA	2016			2017		
	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI	OGÓŁEM	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI	OGÓŁEM
OKRES PRÓBNY	3	3	6	9	7	16
CZAS OKREŚLONY	189	81	270	188	94	282
CZAS NIEOKREŚLONY	913	534	1 447	795	483	1 278
ZASTĘPSTWO	2	1	3	2	0	2
SUMA:	1 107	619	1 726	994	584	1 578

TABELA 2. PRACOWNICY W PODZIALE NA GRUPY WIEKOWE

WIEK [LATA]	2016			2017		
	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI	OGÓŁEM	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI	OGÓŁEM
LICZBA PRACOWNIKÓW W PODZIALE NA WIEK						
≤ 29	116	66	182	101	65	166
30-50	769	436	1 205	697	414	1 111
51 ≤	222	117	339	196	105	301
PROCENT PRACOWNIKÓW W PODZIALE NA WIEK						
≤ 29	10%	11%	11%	10%	11%	11%
30-50	69%	70%	70%	70%	71%	70%
51 ≤	20%	19%	20%	20%	18%	19%

TABELA 3. KADRA KIEROWNICZA W ORGANIZACJI

RODZAJ STANOWISK	2016			2017		
	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI	OGÓŁEM	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI	OGÓŁEM
ŁĄCZNA LICZBA PRACOWNIKÓW	1 107	619	1 726	994	584	1 578
STANOWISKA KIEROWNICZE I WYŻSZE	136	152	288	127	146	273
STANOWISKA NIŻSZE NIŻ KIEROWNICZE	971	467	1 438	867	438	1 305

TABELA 4. RELACJA WYNAGRODZEŃ KOBIET I MĘŻCZYŹN

	2016	2017
STOSUNEK ŚREDNIEGO WYNAGRODZENIA ZASADNICZEGO KOBIET DO MĘŻCZYŹN		
PRACOWNICY NA STANOWISKACH KIEROWNICZYCH I WYŻSZYCH	80%	79%
PRACOWNICY NA STANOWISKACH NIŻSZYCH NIŻ KIEROWNICZE	78%	74%
STOSUNEK ŚREDNIEGO WYNAGRODZENIA WYPŁACANEGO KOBIET DO MĘŻCZYŹN		
PRACOWNICY NA STANOWISKACH KIEROWNICZYCH I WYŻSZYCH	75%	82%
PRACOWNICY NA STANOWISKACH NIŻSZYCH NIŻ KIEROWNICZE	75%	76%

Różnorodne możliwości rozwoju

BOŚ S.A. inwestuje w rozwój pracowników, w przekonaniu, że to kompetencje, talenty i zaangażowanie zespołu decydują o pozycji rynkowej w konkurencyjnej branży finansowej. Pracownicy, w szczególności w zespołach sprzedażowych, objęci są szerokim programem szkoleń, tak tych obowiązkowych (wynikających np. z przepisów dotyczących oferowania produktów kredytowych, ubezpieczeniowych czy inwestycyjnych), jak i dodatkowych, nastawionych na rozwój miękkich i twardych kompetencji.

Ponadto pracownicy mogą sami zgłaszać swoje indywidualne potrzeby szkoleniowe i cele rozwojowe w ramach systemu oceny pracowniczej (SOOP).

BOŚ S.A. wykorzystuje nowoczesne rozwiązania, w tym platformę szkoleń e-learningowych, dzięki którym szkolenia mogą objąć szerokie spektrum pracowników. W latach 2016-17 przygotowano ponad 60 szkoleń e-learningowych. Po udanym pilotażu szkoleń wideo w 2018 roku weszły one na stałe do oferty szkoleniowej Banku. W 2016 roku pracownicy Banku uczestniczyli w ponad 31 tys. godzin szkoleń; w 2017 roku intensywność szkoleń zwiększyła się o 50% (do ponad 46 tys. h).

BOŚ weryfikuje skuteczność szkoleń poprzez m.in. ankiety poszkoleniowe, a w przypadku szkoleń sprzedażowych - comiesięczne testy wiedzy.

TABELA 5. SZKOLENIA PRACOWNIKÓW W PODZIALE NA KATEGORIE ZATRUDNIENIA

	2016		
	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI	OGÓŁEM
LICZBA GODZIN SZKOLENIOWYCH PRACOWNIKÓW W PODZIALE NA KATEGORIE ZATRUDNIENIA			
PRACOWNICY NA STANOWISKACH KIEROWNICZYCH I WYŻSZYCH	2 075	1 308	3 383
PRACOWNICY NA STANOWISKACH NIŻSZYCH NIŻ KIEROWNICZE	20 897	8 724	29 621
ŁĄCZNA LICZBA GODZIN SZKOLENIOWYCH	22 972	10 032	33 004
ŚREDNIA LICZBA GODZIN SZKOLENIOWYCH PRACOWNIKÓW W PODZIALE NA KATEGORIE ZATRUDNIENIA			
PRACOWNICY NA STANOWISKACH KIEROWNICZYCH I WYŻSZYCH	15	9	12
PRACOWNICY NA STANOWISKACH NIŻSZYCH NIŻ KIEROWNICZE	22	19	21
ŁĄCZNA ŚREDNIA LICZBA GODZIN SZKOLENIOWYCH	21	16	19

	2017		
	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI	OGÓŁEM
LICZBA GODZIN SZKOLENIOWYCH PRACOWNIKÓW W PODZIALE NA KATEGORIE ZATRUDNIENIA			
PRACOWNICY NA STANOWISKACH KIEROWNICZYCH I WYŻSZYCH	2 176	1 526	3 702
PRACOWNICY NA STANOWISKACH NIŻSZYCH NIŻ KIEROWNICZE	30 863	13 748	44 611
ŁĄCZNA LICZBA GODZIN SZKOLENIOWYCH	33 039	15 274	48 313
ŚREDNIA LICZBA GODZIN SZKOLENIOWYCH PRACOWNIKÓW W PODZIALE NA KATEGORIE ZATRUDNIENIA			
PRACOWNICY NA STANOWISKACH KIEROWNICZYCH I WYŻSZYCH	17	10	14
PRACOWNICY NA STANOWISKACH NIŻSZYCH NIŻ KIEROWNICZE	36	31	34
ŁĄCZNA ŚREDNIA LICZBA GODZIN SZKOLENIOWYCH	33	26	31

Satysfakcja pracowników

BOŚ uznaje zaangażowanie pracowników za kluczowy wyróżnik i dźwignię organicznego rozwoju Banku. Zgłaszane – w formalny i nieformalny sposób – sugestie są, w miarę możliwości i zgodności ze strategicznymi celami Banku – wdrażane w życie. W 2016 roku opublikowano wyniki pierwszej edycji badania zaangażowania. Blisko 80% pracowników wyraziło w nim zdanie, że są zadowoleni lub raczej zadowoleni z pracy w Banku. 2017 rok stał pod znakiem projektów zainicjowanych dzięki wynikom tego badania. Szczególną uwagę zwracano na aspekty związane z rozwojem pracowników, organizacją pracy oraz marką BOŚ jako pracodawcą.

Zdrowie i bezpieczeństwo

W obszarze bhp BOŚ S.A. stawia na ciągle podnoszenie świadomości pracowników w zakresie potencjalnych zagrożeń, ich przyczyn, skutków oraz metod eliminacji. Celowi temu służą m.in. szkolenia oraz akcje informacyjno-edukacyjne. Efektem tych działań jest stała redukcja liczby wypadków przy pracy, która przekłada się także na aspekt finansowy: BOŚ S.A. został w swojej grupie odniesienia zakwalifikowany jako podmiot o najniższym możliwym ryzyku wypadków i chorób zawodowych (co przekłada się na niższe składki ubezpieczeniowe).

BOŚ stawia ponadto na promocję zdrowego stylu życia i aktywność fizyczną pracowników i ich rodzin. Pracownicy są objęci m.in. systemem dodatkowej opieki medycznej.

DM BOŚ S.A. zapewnia swoim pracownikom bezpieczne, higieniczne oraz ergonomiczne warunki pracy. Pracownicy są na bieżąco szkoleni z zasad w zakresie bhp i ppoż. W latach 2016 i 2017 nie było żadnego wypadku przy pracy.

WYBRANE DOBRE PRAKTYKI

Płatny Program Stażowy „Inkubator Bankowca”

Unikalną wartością rocznego programu jest jego rotacyjny charakter – stażyści pracują w różnych obszarach i oddziałach Banku, dzięki czemu dogłębnie poznają Bank i jego produkty. Zdobyczą też wiedzę eko-ekonomiczną oraz umiejętności miękkie. Kandydaci do programu (studenci i absolwenci) przechodzą wymagający proces rekrutacji i weryfikacji swoich kompetencji.

Start-up doradcy detalicznego i korporacyjnego

Program odpłatnego zatrudnienia stażystów do wsparcia pracy w Oddziałach w efektywny (także kosztowo) sposób zapobiega ryzyku braku pełnej obsady etatowej i fluktuacji kadr. Dodatkowo pozwala budować bazę potencjalnej kadry – gotowej do szybkiego (po odpowiednim szkoleniu i mentoringu) objęcia stanowisk sprzedażowych.

Telepraca dla osób z niepełnosprawnościami

W 2017 r. BOŚ zainicjował program zatrudniania osób niepełnosprawnych, spójny z polityką państwa, która zachęca przedsiębiorców do zatrudniania osób niepełnosprawnych w wymiarze co najmniej 6% ogółu zatrudnionych. Z zatrudnienia w formie telepracy korzysta obecnie 19 osób.

Ścieżki rozwoju

W 2017 r. w Banku ruszył program indywidualnych ścieżek rozwoju dla pracowników obszaru detalicznego. W 2018 r. analogiczny program obejmie pracowników bankowości korporacyjnej. W ramach indywidualnie dobranego programu szkoleniowego pracownicy mogą zdobywać nowe kompetencje, w tym uznane certyfikaty (wewnętrzne oraz Związku Banków Polskich czy EFPA).

Mierzymy wysoko (od 2015 roku) / Bliżej siebie (od 2017 roku)

To dwie inicjatywy nastawione na wzrost jakości współpracy wewnętrznej. Wypracowane w ramach „Mierzymy wysoko” - przez wszystkich chętnych pracowników Banku, standardy współpracy normują i promują m.in. zasady komunikacji, organizacji spotkań, eko-postawy oraz praktyki dzielenia się wiedzą i angażowania we współpracę. „Bliżej siebie” integruje pracowników oraz jednoczy wokół wspólnych celów i wartości, także w niekonwencjonalny sposób. Przykładem może być inicjatywa „Dzieci rządzą w Centrali”, obejmująca całodzienne, rodzinne eko-animacje z okazji Dnia Dziecka.

Dodatkowa opieka medyczna

Od 2008 roku pracownicy oraz członkowie ich rodzin są objęci prywatną opieką medyczną. Zakres opieki obejmuje m.in. konsultacje internistyczne i lekarzy 24 specjalności, medycynę pracy, diagnostykę obrazową, rehabilitację, szczepienia, zabiegi ambulatoryjne, pogotowie i transport medyczny, wizyty domowe czy przegląd stomatologiczny. Usługi realizowane są w ramach różnorodnych pakietów.

Sekcje sportowe

Wspierane finansowo przez Bank sekcje sportowe integrują pracowników wokół idei zdrowego stylu życia i aktywności fizycznej. Obecnie w Banku działa 15 sekcji (m.in. biegowa, taneczna, żeglarska, piłki siatkowej), które liczą 287 członków (21% ogółu zatrudnionych).

Platforma MyBenefit

Pracownicy mają dostęp (wspierany częściowo z ZFŚŚ) do pełnej oferty świadczeń, takich jak karta MultiSport, usługi dla dzieci, oferty turystyczne, bilety do kin, teatrów czy na wydarzenia sportowe, oferty sklepów internetowych i stacjonarnych, itp.

Szybko, ekologicznie i tanio

Pracownicy mogą korzystać z 35% ulgi na przejazdy pociągami Kolei Mazowieckich. Dotychczas wystawiono 39 legitymacji uprawniających do korzystania z ulgi.

Z polecenia

BOŚ wdrożył efektywny system poleceń do pracy poprzez nowatorską platformę rekrutacyjną Sharehire.

ŚRODOWISKO

BOŚ Bank jest naturalnym partnerem w realizacji przedsięwzięć nastawionych na ochronę środowiska i zrównoważony rozwój Polski. Ma wieloletnie doświadczenie i specjalistyczne kompetencje niezbędne do kształtowania oferty finansowania inwestycji proekologicznych w Polsce. Bank aktywnie współtworzy wzorce dla kształtującego się społeczeństwa ekologicznego, szukając synergii z ludźmi i organizacjami, które cenią i promują styl życia EKO.

Skala i charakter działalności DM BOŚ nie tworzy istotnych ryzyk dla środowiska naturalnego, ale pomimo to DM BOŚ stale dąży do minimalizowania swojego oddziaływania na otoczenie. Osiąga to poprzez stosowane rozwiązania techniczne, ale przede wszystkim – wzmacnianie eko-świadomości pracowników.

Polityki

- Model działalności ekologicznej BOŚ S.A.
- Polityka środowiskowa BOŚ S.A.

Najbardziej zielony Bank w Polsce

Realizując misję „Polski bank łączący biznes i ekologię z korzyścią dla Klientów”, BOŚ S.A. promuje ekologię poprzez unikalne na rynku „zielone” produkty (więcej w pkt II.7). Równolegle sam Bank, jako organizacja, stale poszukuje rozwiązań, dzięki którym może minimalizować wpływ swojej działalności na środowisko.

Przyjęta w 2011 roku Polityka Środowiskowa wspiera realizację proekologicznej misji poprzez:

- respektowanie obowiązującego prawa w zakresie ochrony środowiska,
- racjonalizację zużycia wody, energii elektrycznej, ciepła i paliw,
- racjonalną gospodarkę odpadami,
- uwzględnienie w polityce zakupów materiałów i urządzeń, jako jedno z istotnych parametrów, jak najmniejszego wpływu na środowisko,
- popularyzację wśród pracowników oraz Klientów proekologicznych zachowań i postaw,
- promowanie zrównoważonego rozwoju wśród partnerów biznesowych i firm współpracujących z Bankiem,
- współpracę z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz ochrony środowiska i edukacji ekologicznej.

Efektywność energetyczna

BOŚ S.A. konsekwentnie ogranicza zużycie energii oraz stawia na produkty i rozwiązania proekologiczne i efektywne energetycznie. Bank przeprowadził w ustawowym terminie audyt energetyczny przedsiębiorstwa, do którego wraz z nowelizacją Ustawy o efektywności energetycznej zostały zobowiązane wszystkie duże przedsiębiorstwa w Polsce.

W 2017 r. Bank korzystał z ekologicznej energii - Tauron EKO BIZNES, tj. energii elektrycznej wyprodukowanej w wysokosprawnej kogeneracji. Kogeneracja to proces technologiczny jednoczesnego wytwarzania energii elektrycznej i użytkowego ciepła w elektrociepłowni. Ze względu na mniejsze zużycie paliwa, zastosowanie kogeneracji daje duże oszczędności ekonomiczne i jest korzystne pod względem ekologicznym – w porównaniu z odrębnym wytwarzaniem ciepła w klasycznej ciepłowni i energii elektrycznej w elektrowni kondensacyjnej. Redukcji śladu węglowego służą też takie działania, jak: inteligentne sterowanie wydajnością i czasem pracy urządzeń klimatyzacyjnych i grzewczo-wentylacyjnych (dostosowane do czasu pracy i liczby użytkowników), wymiana floty samochodowej na auta o niskim zużyciu paliwa oraz pojazdy elektryczne, na montaż zegarów astronomicznych w placówkach czy oświetlenia LED w kasetonach reklamowych. Bank rozpoczął ponadto modernizację systemu klimatyzacji w serwerowni, wymieniając urządzenia na bardziej energooszczędne.

DM BOŚ monitoruje wykorzystywane zasoby pod kątem ich efektywności i wpływu na środowisko naturalne. Priorytetem dla Spółki jest zachowanie bezpieczeństwa ciągłości działania przy możliwie minimalnym wykorzystaniu energii elektrycznej. Dlatego w latach 2016-2017 DM BOŚ zmienił stosowane żarówki na energooszczędne oświetlenie typu LED. Proces ten będzie kontynuowany w roku 2018. DM BOŚ rozpoczął także w 2017 roku wymianę czynnika chłodzącego w klimatyzatorach na bardziej przyjazny środowisku.

Eko-gospodarka odpadami

Bank składa obowiązkowe oświadczenia i wynikające z nich opłaty za wprowadzanie odpadów i zanieczyszczeń do środowiska.

W Banku funkcjonuje efektywny system selekcji odpadów. Ok. 50% odpadów poddawanych jest recyklingowi przez Bank lub firmy działające w jego imieniu. Na zagospodarowanie pozostałych odpadów Bank podpisuje umowy z uprawnionymi podmiotami. Bank corocznie składa sprawozdania o odpadach (z rozbiorem na poszczególne grupy) do właściwych Urzędów Marszałkowskich.

Bank dąży do ograniczenia zużycia papierów i tonerów poprzez monitoring ilości wydruków, reglamentowany dostęp do wydruku w kolorze oraz wprowadzanie dokumentacji elektronicznej (np. dotyczącej urlopów).

Bank monitoruje cykl życia używanych sprzętów (komputery, PC, laptopy) oraz elementów wyposażenia, dbając o to, by wycofywane urządzenia trafiały do obiegu wtórnego. Są one odsprzedawane pracownikom, firmom zewnętrznym lub nieodpłatnie przekazywane instytucjom użyteczności publicznej a w ostateczności przekazywane do utylizacji wyspecjalizowanym firmom.

W DM BOŚ za recykling makulatury oraz utylizację odpadów niebezpiecznych oraz sprzętu elektronicznego odpowiadają wyspecjalizowane firmy zewnętrzne, które poświadczają odbiór danej partii wystawieniem Karty Przekazania Odpadu.

W 2017 roku DM BOŚ nie poniósł żadnej kary związanej z ochroną środowiska.

BOŚ S.A. dąży do stałego ograniczania ilości generowanych ścieków poprzez m.in. montaż dwustopniowych spłuczek.

WYBRANE DOBRE PRAKTYKI

Dzielimy się wiedzą

BOŚ S.A. dysponuje najbardziej wyspecjalizowanymi kadrami w zakresie proekologicznych rozwiązań i ich finansowania – i chętnie dzieli się swoją wiedzą z klientami i partnerami. Klienci realizujący „zielone” inwestycje mogą liczyć na wsparcie merytoryczne Głównych Ekologów. To właśnie oni uczestniczą w dziesiątkach targów, seminariów i konferencji tematycznych, a także opracowują artykuły do prasy branżowej.

Serwis internetowy Eko-Polska

Prowadzony przez BOŚ SA. serwis stanowi ważne narzędzie szerzenia wiedzy z zakresu ochrony środowiska. Ekologiczna kadra Banku w przystępny sposób tłumaczy najważniejsze zagadnienia z różnych obszarów ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

<https://www.bosbank.pl/ekopolska>

Dzień Ziemi

Bank corocznie włącza się w obchody Światowego Dnia Ziemi. W 2017 roku dołączył do kilkunastu instytucji w organizacji dużego festynu rodzinnego na Polu Mokotowskim w Warszawie. Liczne atrakcje, gry i zabawy w Zielonej Strefie Banku i Fundacji BOŚ nawiązywały do tematyki ochrony środowiska i promocji ekologicznych postaw – od popularyzacji transportu rowerowego po samodzielne wykonanie karmnika dla ptaków lub hotelu dla owadów.

„Klony” dla eko-przedsiębiorstw

BOŚ S.A. przyznaje specjalne wyróżnienia – „Klony” – firmom z całej Polski, które łączą efektywność biznesową z harmonijną symbiozą ze środowiskiem naturalnym. W ramach lokalnie organizowanych uroczystości BOŚ S.A. przyznaje nagrody w kategoriach: „Znaczący efekt ekologiczny” i „Innowacja ekologiczna” oraz specjalne wyróżnienia dla „Firm ekologicznie i społecznie zaangażowanych”.

Ambasador Ekomarki BOŚ

W 2017 roku BOŚ S.A. zainicjował cykliczny konkurs dla pracowników Banku, promujący aktywne zaangażowanie na rzecz ochrony środowiska, zdrowy styl życia i aktywność prospołeczną. Nagrody w I edycji cyklu trafią w 2018 roku do pracowników, którzy realizują te zalecenia na co dzień i osiągną najlepsze wyniki w organizowanych co kwartał testach wiedzy. Do testów przystąpiło w 2017 roku 109 pracowników.

DM BOŚ wspiera także finansowo Fundację BOŚ, realizującą proekologiczne projekty. DM BOŚ uwrażliwia pracowników na temat postaw i zachowań, które służą środowisku – pracownicy są zachęceni do tego, by oszczędzać energię i papier, odpowiednio segregować odpady, korzystać z transportu zbiorowego lub rowerowego.

PRODUKTY

BOŚ S.A. stawia na długofalowe relacje z klientami, oparte na zaufaniu, uczciwości i odpowiedzialności, z uwzględnieniem ekologicznej misji Banku. Wyróżnikiem Banku są specjalistyczne kompetencje i doświadczenie pracowników, którzy wspierają klientów w realizacji celów, tak osobistych, jak i zawodowych.

Polityki:

- Ramowa Strategia Rozwoju Banku Ochrony Środowiska S.A. na lata 2016 – 2020
- Polityka środowiskowa Banku Ochrony Środowiska S.A.
- Zasady organizacji działalności marketingowej w Banku Ochrony Środowiska S.A.
- Szczegółowe warunki działania Banku w zakresie komunikacji marketingowej.

Zielona oferta

BOŚ S.A. zapewnia swoim klientom szeroką gamę produktów bankowości detalicznej i korporacyjnej. Budując długofalowe relacje, BOŚ S.A. stawia na wiarygodność, odpowiedzialność i uczciwość. Społeczna odpowiedzialność Banku przejawia się w tworzeniu rozwiązań, które budują wartość Banku, ale jednocześnie odpowiadają na realne potrzeby klientów i wpisują się w ważne dla Banku cele, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony środowiska oraz zrównoważonego rozwoju Polski.

Przez lata BOŚ S.A. wypracował unikalne kompetencje w zakresie rozwoju i finansowania proekologicznych przedsięwzięć. Bazując na tym kapitale wiedzy i relacji zbudowanych z klientami i partnerami, Bank stale rozwija ofertę dla firm, zwłaszcza małych i średnich, które wymagają wsparcia w zakresie finansowania i realizacji inwestycji oraz operacyjnej działalności biznesowej.

Bank jest sprawdzonym, zaufanym partnerem firm, które poszukują możliwości ekologicznego rozwoju swojej działalności, w szczególności w zakresie CleanTech i efektywności energetycznej. Dzięki wsparciu krajowych i zagranicznych donatorów (NFOŚiGW, WFOŚiGW, Europejski Bank Inwestycyjny, Bank Rozwoju Rady Europy, KfW Bankengruppe) Bank oferuje swoim klientom preferencyjne rozwiązania finansowe, dotyczące m.in. innowacji ekologicznych.

W II połowie 2017 r. Bank uruchomił linię kredytową realizowaną w ramach współpracy z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym, w której przewidziano komponent tzw. Climate Action, traktujący preferencyjnie przedsięwzięcia z zakresu efektywności energetycznej, takie jak termomodernizacja, wymiana urządzeń, linii technologicznych, elektrownie fotowoltaiczne, biogazownie, niskoemisyjny transport.

Najważniejszym wydarzeniem w odniesieniu do ekologicznej oferty dla klientów indywidualnych i wspólnot mieszkaniowych w 2017 roku było wdrożenie drugiej edycji Programu Priorytetowego NFOŚiGW pt. „System” w części poświęconej rozwojowi energetyki prosumenckiej (bardzo korzystnie oprocentowane kredyty z dotacją na zakup i montaż mikroinstalacji OZE).

W 2017 roku Bank zawarł 2 078 transakcji proekologicznych na łączną kwotę 737 mln zł. W 2017 roku Bank rozpoczął działania w kierunku rozwoju oferty dla firm z sektora leśnego oraz rolnego.

TABELA 6 ZAWARTE TRANSAKCJE PROEKOLOGICZNE

	2016	2017
TRANSAKCJE OGÓŁEM		
LICZBA TRANSAKCJI [SZT.]	1 451	2 078
KWOTA TRANSAKCJI [MLN ZŁ]	1 058	737
ZAWARTE TRANSAKCJE PROEKOLOGICZNE WG DZIEDZIN OCHRONY ŚRODOWISKA [%]		
Finansowanie inwestycyjne, w tym:	76,29	44,83
Ochrona Atmosfery	70,54	42,20
Ochrona Wód i Gospodarka Wodna	3,99	1,87
Ochrona Powierzchni Ziemi	1,76	0,77
Finansowanie obrotowe, w tym*:	23,71	55,17
Ochrona Atmosfery	b.d.	44,09
Ochrona Wód i Gospodarka Wodna	b.d.	2,27
Ochrona Powierzchni Ziemi	b.d.	2,71
Inne	b.d.	6,11

* Klasyfikację kredytów obrotowych na dziedziny ochrony środowiska wprowadzono z dn. 31.12.2017 r.

TABELA 7. UDZIAŁ ZADŁUŻENIA Z TYTUŁU TRANSAKCJI PROEKOLOGICZNYCH W OBLIGU KREDYTOWYM BANKU OGÓŁEM

STAN NA 31.12.2016	STAN NA 31.12.2017
34,5%	34,7%

Rzetelna komunikacja marketingowa

Komunikacja marketingowa BOŚ S.A. koncentruje się wokół bezpośredniego wsparcia realizacji celów biznesowych Banku, ze szczególnym uwzględnieniem proekologicznej misji Banku. Działania marketingowe są realizowane przez Departament Komunikacji i Marketingu, przy współpracy z właściwymi komórkami organizacyjnymi Centrali i jednostkami organizacyjnymi Banku.

BOŚ S.A. szeroko komunikuje swoją proekologiczną misję, popularyzując wśród klientów praktyczne przejawy idei zrównoważonego rozwoju oraz dobre nawyki związane z ochroną środowiska, naturą, zdrowiem, aktywnym stylem życia, troską o rodzinę, zaangażowanie w ramach lokalnych społeczności.

Bank przykłada szczególną wagę do rzetelnego oznakowania produktów oraz przekazu marketingowego. W 2017 roku, podobnie jak rok wcześniej, Bank nie zidentyfikował żadnego przypadku niezgodności oznakowania produktów i komunikacji marketingowej z regulacjami oraz dobrowolnie przyjętymi standardami w tym zakresie. Działania marketingowe podlegają monitoringowi pod względem ich jakości i skuteczności (poprzez m.in. wewnętrzne audyty oraz zewnętrzne rankingi produktowe).

Badania satysfakcji

W trosce o satysfakcję klientów BOŚ S.A. stale monitoruje jakość kluczowych procesów. W przypadku oddziałów detalicznych jakość kontrolowana jest raz w miesiącu, centrów korporacyjnym – w cyklu kwartalnym, sieci ORD i ORK – rocznym. Bank wsłuchuje się w głos klientów – ze szczególnym uwzględnieniem zastrzeżeń zgłaszanych w formie skarg i reklamacji – by dopasowywać swoją ofertę i procedury do oczekiwań klientów.

W 2017 w obszarze detalicznym i korporacyjnym zrealizowano w Banku 5 640 ankiet satysfakcji klientów, w tym 196 dot. rozpatrywania reklamacji. Opinie na temat jakości obsługi zbierano także w formie badania „tajemniczy klient” – w jego ramach odbyło się 276 spotkań z pracownikami Banku.

W 2017 roku Bank powiązał obszar satysfakcji klienta z systemem wynagrodzeń zmiennych dyrektorów oddziałów, dyrektorów centrów korporacyjnych oraz doradców korporacyjnych. Wynik badania jakości wpływa na wysokość prowizji pracowników. Dodatkowo doradcy detaliczni, którzy uzyskali wyniki jakości 90% i więcej, mieli prawo do nagrody uznaniowej (przy zachowaniu 80% i wyższej efektywności sprzedażowej).

DM BOŚ nieustannie rozwija ofertę, realizując przy tym działania edukacyjne, nastawione na wzrost wiedzy i świadomości inwestycyjnej klientów. W działaniach rozwojowych i szkoleniowych dla pracowników obsługujących klientów akcentuje szczególnie mocno kwestie związane z etyką i uczciwością.

Wybrane polityki:

- Standardy obsługi klientów w DM BOŚ
- Polityka identyfikacji i przekazywania informacji o opłatach, prowizjach i świadczeniach niepieniężnych przyjmowanych i przekazywanych w DM BOŚ S.A. oraz zasad informowania klientów
- Procedura identyfikacji i notyfikacji okoliczności powodujących lub mogących powodować konflikt interesów oraz oceny skuteczności wprowadzonych rozwiązań
- Polityka wykonywania zleceń i działania w najlepiej pojętym interesie klienta w Domu Maklerskim Banku Ochrony Środowiska S.A.
- Polityka zgłaszania naruszeń w Domu Maklerskim BOŚ S.A.
- Polityka udzielania porad o charakterze ogólnym przez pracowników DM BOŚ S.A.
- Polityka zarządzania jakością danych
- Procedura przeprowadzania kontroli jakości usług świadczonych inwestorom przez pracowników DM BOŚ
- Polityka przeciwdziałania misselingowi (chybionej sprzedaży)
- Procedura prowadzenia kampanii marketingowych
- Zasady reklamy, promocji oraz przekazywania informacji o usługach świadczonych przez DM

DM BOŚ świadczy swoje usługi w pełnej zgodności z obowiązującymi przepisami, wynikającymi z zapisów prawa lub innych wymogów (KNF, GPW). DM BOŚ zapewnia klientom pełną informację o oferowanych produktach, w tym ocenę ich adekwatności dla danego klienta. DM BOŚ zarządza kluczowymi ryzykami związanymi z oferowaniem usług i produktów, ze szczególnym uwzględnieniem ryzyka konfliktu interesów pomiędzy DM BOŚ a klientem i ryzyka misselingu (chybionej sprzedaży). Od 2011 roku wszystkich pracowników zaangażowanych bezpośrednio lub pośrednio w sprzedaż i obsługę klientów, obowiązuje Księga Standardów Jakości Obsługi, wypracowana wspólnie przez zespoły odpowiedzialne za relacje z klientami.

Oferowane produkty posiadają szczegółowe opisy, tak te wymagane prawem (jak kluczowe informacje dla inwestorów), jak i dobrowolnie wprowadzone przez DM (karty produktów, informacje na stronach www, itp.). Wszelkie zmiany w oznakowaniu produktów są wnoszone i/lub opiniowane m.in. przez Wydział Zgodności Działalności z Prawem. Wewnętrzną kontrolę zgodności oznakowania produktu prowadzą niezależnie Wydział Nadzoru Wewnętrznego oraz Zespół ds. Audytu Wewnętrznego.

DM BOŚ w działalności sprzedażowo-marketingowej stosuje zasady uczciwej konkurencji, rzetelnie informując klientów o produktach, usługach i prowadzonej działalności. DM BOŚ dba o to, by materiały reklamowe były jasne, klarowne, uczciwe i zrozumiałe (za ich kontrolę odpowiada Wydział Nadzoru Zgodności Działalności z Prawem). Sieć sprzedaży podlega regularnym szkoleniom i testom sprawdzającym wiedzę. System wynagrodzeń sprzedawców uwzględnia parametry nie tylko ilościowe, ale i jakościowe (ocena poziomu wiedzy i stosowania procedur wewnętrznych).

Przywiązanie DM BOŚ do najwyższej jakości i standardów obsługi jest doceniane przez zewnętrzne gremia: DM BOŚ zajął m.in. II miejsce w rankingu Najlepszych Biur Maklerskich 2017 (utrzymując pozycję z 2016 roku), organizowanym przez Stowarzyszenie Inwestorów Indywidualnych. W marcu 2017 roku DM BOŚ otrzymał nagrodę „Byk i Niedźwiedź” Gazety Giełdy i Inwestorów „Parkiet” dla Najlepszego Domu Maklerskiego 2016.

SPOŁECZEŃSTWO

BOŚ S.A. – poprzez założoną w 2009 roku Fundację BOŚ – inicjuje i prowadzi długofalowe działania służące trwałej zmianie społecznej. Projekty, realizowane przede wszystkim w lokalnych społecznościach, koncentrują się wokół zagadnień ochrony środowiska, zrównoważonego rozwoju, zdrowego stylu życia i edukacji.

Polityki:

- Statut Fundacji BOŚ S.A.

Fundacja BOŚ promuje i wdraża zasady zrównoważonego rozwoju, zachęcając członków lokalnych społeczności do świadomego włączania się w ważne dla nich, ich bliskich oraz otoczenia sprawy. Istotą działalności Fundacji są projekty realizowane systematycznie i długofalowo – zarówno własne, jak i te rozwijane wspólnie z organizacjami pozarządowymi.

Programy realizowane przez Fundację BOŚ podzielone są na trzy nurty:

- prozdrowotny „Aktywnie po zdrowie”,
- proekologiczny „Ekologia”,
- wsparcie wolontariatu pracowniczego w BOŚ Banku.

Przez 8 lat działalności Fundacja BOŚ wypracowała autorskie pomysły, dzięki którym programy i projekty osiągają zakładane cele, dotyczące zarówno skali oddziaływania, jak i merytorycznej jakości projektów. Angażowaniu uczestników służy kreatywna komunikacja (platformy internetowe, lokalne kampanie, współpraca z instytucjami i innymi organizacjami, itp.) oraz wartościowe nagrody i elementy zdrowej rywalizacji. Praktyczną edukację zapewniają m.in. zadania konkursowe, oceniane przez jurorów.

Programy prozdrowotne

Fundacja prowadzi różnorodne programy nastawione na popularyzację zdrowego stylu życia, zbilansowanej diety, ekologicznych produktów, a także racjonalnych zakupów i niemarnotrawienia żywności. Ważną rolę w budowaniu dobrych nawyków pełnią tematyczne portale i serwisy w mediach społecznościowych: www.aktywniepozdrowie.pl (130 tys. użytkowników i ponad 270 tys. odsłon w 2017 roku) oraz „BOŚ Młody” (fanpage na Facebooku z blisko 1000 polubień). Fundacja angażuje się także w wydarzenia publiczne, prowadząc podczas nich działania edukacyjne (np. podczas „Zimy w mieście”, „Dnia Ziemi”, „Dnia Dziecka” czy lokalnych festynów).

Czas na zdrowie

W 2017 roku Fundacja zorganizowała szóstą już edycję konkursu dla szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Uczniowie z 506 szkół z całej Polski zwiększali swoją wiedzę na temat zdrowych wyborów żywieniowych. W finale każdej edycji uczniowie organizują Festyn Zdrowia dla lokalnych społeczności, integrując je wokół ważnych wartości, jak zdrowie i ochrona środowiska. W 2017 roku konkurs odbywał się pod honorowym patronatem Ministra Edukacji Narodowej, Ministra Zdrowia, Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministra Sportu i Turystyki, Agencji Rynku Rolnego oraz Rzecznika Praw Dziecka.

Tradycyjny sad

Projekt, zainicjowany w 2017 roku i realizowany wspólnie z Fundacją „Dzieło Nowego Tysiąclecia” oraz Polską Akademią Nauk, służy restytucji i promocji rodzimych odmian roślin sadowniczych, wypieranych przez nowe odmiany. Konkurs polega na stworzeniu mini-sadu na ogólnodostępnym społecznie terenie (przy szkole, plebanii, na działce gminnej). „Tradycyjny sad” uwrażliwia jednocześnie na konieczność zwiększania różnorodności biologicznej i ochrony ekosystemów przyrodniczych. Do I edycji konkursu zgłosiło się ponad 200 szkół z całej Polski.

Świat oczami młodych

W ramach wspólnej inicjatywy Fundacji BOŚ i Poczty Polskiej S.A. młodzież może zaprojektować własne znaczki, promujące zdrowy styl życia. Tematem przewodnim pierwszej edycji konkursu był „Czas na zdrowie”. Temat ten zainspirował uczniów z 1,1 tysiąca placówek edukacyjnych (głównie szkół i domów kultury). Trzy najlepsze prace zostały wydane jako pełnowartościowe znaczki pocztowe (każdy w nakładzie 100 tysięcy sztuk). Projekt objęli swoimi patronatami Minister Edukacji Narodowej, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Minister Infrastruktury i Budownictwa.

Zdrowo jem, więcej wiem

Od 2010 roku Fundacja realizuje cykliczny, ogólnopolski program edukacji prozdrowotnej dla zerówek i klas I-III szkół podstawowych. Uczniowie realizują w trzyetapowym (zgodnie z porami roku) konkursie zadania dotyczące zdrowego żywienia i aktywności fizycznej. Zwycięzcy otrzymują wartościowe nagrody (indywidualne dla uczniów i nauczycieli oraz szkół), ale przede wszystkim wygrywają zdrowie i lepsze samopoczucie. W roku szkolnym 2016/2017 w projekcie udział wzięło ponad 3,3 tysiąca nauczycieli oraz ponad 69 tysięcy uczniów. W 2017 roku, po raz drugi, honorowy patronat nad konkursem objęła Pani Agata Kornhauser-Duda.

PlanujeGotuje.pl

Internetowy serwis to nie tylko źródło kulinarnych inspiracji, ale także wsparcie dla osób, które chcą racjonalnie gospodarować zapasami jedzenia. Różnorodne filtry i kreatory pozwalają skomponować zdrowe dania z ulubionych składników, ale i takich, których mamy nadmiar lub którym kończy się termin ważności. Serwis pozwala także wygenerować listę zakupową ułożonych jadłospisów. Miłośnicy zdrowego odżywiania w dziale „Fit” znajdują posiłki wegetariańskie, wegańskie, bezmleczne, bezglutenowe oraz specjalnie skomponowane diety o różnej wartości odżywczej przygotowane przez ekspertów – dietetyków.

Programy ekologiczne

Fundacja BOŚ działa na rzecz wzmocnienia świadomości ekologicznej w społeczeństwie, zrównoważonej konsumpcji energii oraz wzrostu udziału odnawialnych źródeł energii w miksie energetycznym Polski. Swoje projekty kieruje do różnych grup, w tym uczniów i studentów, którzy będą współtworzyć energetyczną przyszłość kraju. Fundacja zachęca ponadto lokalne społeczności do troski o jakość najbliższego otoczenia (likwidacja wysypisk, zagospodarowanie terenów zielonych w sąsiedztwie, itp.).

#Brudno Tu

Ogólnopolska akcja ma na celu likwidację „dzikich wysypisk”. Na program składa się kampania medialna, specjalny portal i aplikacja z mapą oraz możliwością zgłaszania przez mieszkańców i miejsc wymagających interwencji samorządów lokalnych. Od początku projektu zgłoszono ponad tysiąc lokalizacji - w samym tylko 2017 r. dzięki akcji uprzątnięto ponad 300 nielegalnych wysypisk.

Zielona ławeczka

W ramach projektu zarejestrowane zespoły sąsiedzkie mogą zgłaszać projekty zagospodarowania ogólnodostępnego skweru i otrzymać granty na sadzonki, nawozy, rośliny i obowiązkową ławkę, służącą odpoczynkowi i integracji sąsiedzkiej. W III edycji konkursu w 2017 roku zarejestrowało się niemal 500 uczestników, skupionych w ponad 70 zespołach sąsiedzkich. Fundacja przyznała 15 grantów.

Postaw na Słońce

Projekt promuje OZE, a szczególnie fotowoltaikę: zespoły uczniów pod nadzorem opiekuna realizują audyty energetyczne szkół i wybranych domów jednorodzinnych oraz filmy promujące mikroinstalacje odnawialnych źródeł. W 2017 roku w III edycji konkursu wzięło udział tysiąc uczestników z niemal 360 zespołów uczniowskich z całej Polski. Łącznie przygotowali 500 projektów mikroinstalacji i zorganizowali ponad 50 lokalnych konferencji dla przeszło 3 tysięcy gości. Konkurs filmowy zaowocował blisko 60 reportażami o OZE. Patronat honorowy nad konkursem objęli w 2017 roku Ministerstwo Energii, Minister Edukacji Narodowej, Minister Środowiska.

Eko-model

Od 2016 roku Fundacja zachęca pasjonatów modelarstwa do wykonania modelu eko-instalacji dla domu jedno- lub wielorodzinnego. Zgłoszenia ocenia komisja złożona z modelarzy, ekologów BOŚ S.A. i pracowników Fundacji BOŚ. W I edycji konkursu wyróżniono autorów 7 modeli mikroinstalacji OZE, w kolejnej – 10 modeli i makiet przydomowej oczyszczalni ścieków. Łączna wartość nagród i wyróżnień w każdej edycji to 14 tys. zł.

Zaangażowanie pracowników

Fundacja Banku Ochrony Środowiska wspiera pracowników, którzy są wrażliwi na potrzeby innych i chcą zmieniać swoje otoczenie. Rokrocznie Fundacja organizuje dwie edycje programu wolontariatu pracowniczego. W 2017 roku w wiosennej edycji Fundacja dofinansowała łączną kwotą 19 tys. zł siedem projektów:

- remont wybiegu dla psów z Azylu Koci Świat,
- pracownicy w roli rehabilitantów osób z głębokim upośledzeniem,
- własnoręczne wykonanie wieszaków i szafek na stroje dla strażaków z OSP w Koplanych,
- terapia – poprzez uwrażliwianie na lokalną historię, tradycję i kulturę – podopiecznych Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Olsztynie (SOSW),
- budowa karmników i budek lęgowych dla ptaków oraz warsztaty edukacyjne dla dzieci,
- zajęcia ekologiczne dla dzieci z domu dziecka,
- pracownicy w roli asystentów osób niewidomych podczas rejsów żeglarskich

TABELA 8. KLUCZOWE REZULTATY I EFEKTY PROWADZONYCH DZIAŁAŃ FUNDACJI

	2016	2017
ZIELONA ŁAWECZKA		
Bezpośredni uczestnicy projektu	430	471
Przygotowane projekty mini ogrodów	64	76
Miasta, w których realizowano projekty	35	37
POSTAW NA SŁOŃCE - BADAWCZY		
Bezpośredni uczestnicy projektu	2 494	2 268
Szkolne zespoły konkursowe	303	280
Lokalne konferencje zorganizowane przez uczniów	35	57
Uczestnicy konferencji	3 249	3 050
Projekty instalacji OZE przygotowane przez uczniów dla realnych domów jeorodzinnych	255	510
POSTAW NA SŁOŃCE - FILMOWY		
Bezpośredni uczestnicy projektu	1 234	1 239
Szkolne zespoły konkursowe	247	249
Filmy nakręcone przez uczniów	40	60
EKOMODEL		
Bezpośredni uczestnicy projektu	18	65
Modele zakwalifikowane do oceny	7	20
BRUDNOTU		
Dzikie wysypiska zgłoszone przez obywateli	215	892
ŚWIAT OCZAMI MŁODYCH		
Placówki (szkoły, domy kultury) zarejestrowane do udziału w projekcie		1 100
Uczniowie, którzy wzięli udział w projekcie		> 20 000
Najlepsze prace (wyłonione w ramach wewnętrznych konkursów przeprowadzonych w placówkach) przesłane do etapu ogólnopolskiego		1 455
Nagrodzone prace (3 nagrody główne, 10 wyróżnień I stopnia, 1 nagroda Internautów, 20 wyróżnień II stopnia)		34
Prace wydane jako znaczki pocztowe		3
Łączny nakład wydanych znaczków		300 000
ZDROWO JEM, WIĘCEJ WIEM		
Szkolne zespoły konkursowe	4 230	4 677
Bezpośredni uczestnicy (nauczyciele i uczniowie)	90 000	99 000
Rodzice i opiekunowie uczniów objęci projektem	174 000	192 000
Pośredni uczestnicy (uczniowie ze szkół biorących udział w projekcie)	410 000	460 000
Przekazane plakaty z Piramidą Zdrowia	1 200	5 500
Liczba nagrodzonych uczniów	700	536
Liczba nagrodzonych nauczycieli	43	40
Liczba nagrodzonych szkół	26	25
CZAS NA ZDROWIE		
Bezpośredni uczestnicy (nauczyciele i uczniowie)	2 413	4 795
Szkolne zespoły konkursowe (szkoły)	262	507
Zorganizowane Lokalne Festyny Zdrowia	148	360
Udział społeczności lokalnej w festynach	50 000	80 000
Nagrodzone szkoły	15	13
Nagrodzeni uczniowie	150	149

	2016	2017
Nagrodzeni nauczyciele	23	19
TRADYCYJNY SAD		
Bezpośredni uczestnicy projektów		1 925
Przyznane granty		126
Wartość przyznanych grantów w zł		15 395
Przygotowane projekty na założenie mini sadów		126
planujegotuje.pl		
Przygotowane przepisy na zdrowe potrawy		400
Dotarcie do użytkowników portalu		20 000
MIKRODOTACJE		
Zrealizowane projekty	12	7
Wartość grantów w zł	28 620	19 870
Wolontariusze BOŚ	64	36
Godziny pracy wolontariuszy BOŚ	532	491
Beneficjenci projektów	2 602	1 140
aktywniepozdrowie.pl		
Użytkownicy	134 310	131 482
Sesje	169 784	154 439
Odsłony	360 024	277 911
Nowe artykuły (Na Tapecie)	193	194
FESTYNY I IMPREZY OKOLICZNOŚCIOWE		
Osoby biorące udział w działaniach edukacyjnych Fundacji BOŚ	6 000	5 000
WOLONTARIUSZE FUNDACJI		
Liczba wolontariuszy działających w projektach FBOŚ	20	22
Liczba przepracowanych godzin	1 350	2 300

Pracownicy przez cały rok włączają się w akcje społeczne. Fundacja prowadzi m.in. regularną zbiórkę środków pieniężnych („Pomagam Cały Rok”) na rzecz pracowników, którzy znaleźli się w trudnej sytuacji losowej oraz stypendiów dla zdolnych dzieci z rodzin o niskich dochodach (we współpracy z Fundacją Świętego Mikołaja).

Fundacja organizuje także akcje jednorazowe, m.in. pomoc dla ofiar nawałnic na Pomorzu, świąteczna zbiórka dla podopiecznych Centrum Interwencji Kryzysowej w Rudzie Śląskiej czy wykład na temat smogu, ciesząc się dużym zainteresowaniem wśród pracowników.

Podpisy członków Zarządu BOŚ S.A.

Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	Podpis
19.03.2018 r.	Bogusław Białowąs	Prezes Zarządu	.....
19.03.2018 r.	Arkadiusz Garbarczyk	Wiceprezes Zarządu - pierwszy zastępca Prezesa Zarządu	.....
19.03.2018 r.	Konrad Raczkowski	Wiceprezes Zarządu	.....